

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

МЕЛЬНИЧУК РОМАН ВАСИЛЬОВИЧ

УДК 342.951

**ДИСЕРТАЦІЯ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ
КОРУПЦІЙНИМ РИЗИКАМ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ **Р. В. Мельничук**

Науковий керівник: **Пелагеша Олександр Григорович**,
кандидат юридичних наук, доцент

Київ – 2021

АНОТАЦІЯ

Мельничук Р. В. Адміністративно-правові засади запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2021.

У дисертації сформульовано авторське визначення поняття корупційних ризиків у діяльності Національної поліції України, яке виражає сукупність об'єктивно та суб'єктивно зумовлених причин і чинників у службовій діяльності поліцейських та інших працівників поліції, які сприяють створенню та розвитку обставин і ситуацій, що значно полегшують або уможливають вчинення протиправних діянь корупційного характеру. Класифіковано істотні умови, які мають найбільший вплив на процеси їхнього виникнення, на нормативно-правові, адміністративні, кадрові й фінансові та запропоновано розрізняти зовнішні і внутрішні корупційні ризики.

З'ясовано зміст та особливості реалізації адміністративно-правового статусу Національної поліції України у сфері запобігання корупційним ризикам у системі поліції. Розглянуто програмно-цільовий, структурно-організаційний і функціонально-компетентнісний рівні реалізації адміністративно-правового статусу Національної поліції України у сфері запобігання корупційним ризикам у системі поліції. У цьому контексті з'ясовано права та обов'язки, юридичну практику структурних підрозділів, спеціалізованих на попередженні, виявленні та протидії корупційним діянням працівників поліції, серед яких Департамент внутрішньої безпеки та Управління запобігання корупції Національної поліції України. Посадові особи цих підрозділів наділені широким спектром адміністративно-правового

інструментарію, що дає їм дієві важелі впливу на процеси запобігання корупційним правопорушенням.

Продемонстровано, що для державної політики із запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України властиве включення загального, стратегічного, базового та відомчого векторів. У цьому ракурсі проведено аналіз відповідних стратегічних планових документів, зокрема Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», Стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки, Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року, Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції, Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 р.

Розкрито сутність та властивості адміністративно-правового забезпечення запобігання корупційним ризикам у діяльності Національної поліції України. Визначено й охарактеризовано структурні елементи та напрями вказаного правового забезпечення, а також окрема увага звернута на його функції: профілактична – сприяння недопущенню виникнення нових корупційних ризиків у службовій діяльності працівників поліції; регулятивна – здійснення впливу на суспільні відносини у сфері запобігання корупційним ризикам, які встановлюють систему дозволів, обмежень та заборон у повсякденній діяльності працівників поліції; контрольна – забезпечення якісного оцінювання корупційних ризиків; стимулювальна – застосування заохочень до працівників поліції за підтримання службової дисципліни; прогностична – збір, узагальнення, аналіз і накопичення інформації з питань роботи щодо попередження, профілактики, протидії корупційним правопорушенням в органах поліції, вивчення процесів виявлення, ідентифікації та оцінки корупційних ризиків, ефективності здійснення антикорупційних заходів.

Удосконалено розуміння сутності взаємодії Національної поліції України з іншими державними органами та населенням із запобігання

корупційним ризикам в системі поліції. На законодавчому та науково-теоретичному рівні розглянуто особливості взаємодії Національної поліції України з низкою державних органів, зокрема Національним агентством з питань запобігання корупції, Національним антикорупційним бюро України, органами прокуратури, Службою безпеки України, Національним агентством України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Державною службою фінансового моніторингу України та Міністерством юстиції України. Визначено, що така співпраця має дворівневий характер. У першому випадку мова йде про їхню роль як правоохоронних та інших відповідних владних інституцій, компетенція яких охоплює питання попередження, виявлення, протидії корупційним правопорушенням на загальнодержавному рівні, зокрема в питаннях публічного управління. З іншого боку, керівництво поліції зацікавлене у вказаних зв'язках з метою регулювання та сталого розвитку дієвості механізмів запобігання корупційним ризикам у службовій діяльності працівників поліції.

Підкреслено, що форми такої взаємодії мають усталений характер, який переважно включає: обмін оперативною інформацією; розроблення та реалізація спільних програм, планів, проведення узгоджених практичних заходів; організація спільного інформаційно-аналітичної діяльності; підготовка і проведення спільних колегій, нарад, семінарів; створення робочих груп для підготовки нормативно-правових актів, пропозицій про зміни й доповнення до законодавства та ін.

Наголошено на важливості взаємодії Національної поліції України з громадянами, де перший напрям реалізується шляхом безпосереднього контакту населення з працівниками поліції, зокрема взяття участі у роботі громадських рад, при здійсненні роз'яснювальних, інформаційних, практичних та інших заходів з питань запобігання корупції, де приймаються конкретні узгоджені рішення. Другий напрям охоплює адміністративно-правовий інструментарій, який закріплює спектр юридичних можливостей

здійснення громадського контролю за діяльністю всієї системи поліції. Ключову роль відіграють громадська антикорупційна експертиза нормативно-правових актів МВС України і Національної поліції України та громадська експертиза їхньої діяльності, громадські консультації в правоохоронній сфері.

Проведено систематизацію адміністративно-правового законодавства у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України за п'ятьма блоками. У першому блоці розглянуто відповідні положення Законів України «Про запобігання корупції», «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки», «Про Національну поліцію». До другого блоку входять Державна програма щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 роки, положення про МВС України та Національну поліцію України, інші юридичні документи. До третього блоку включено накази і рішення НАЗК, насамперед, щодо правового статусу уповноважених підрозділів з питань запобігання та виявлення корупції, порядку проведення перевірок організації роботи із запобігання і виявлення корупції, порядку відбору декларацій майнового стану. Четвертий блок антикорупційні програми МВС України Національної поліції України. У межах п'ятого блоку розглянуто положення Дисциплінарного статуту Національної поліції України та Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також особливості порядку проведення службових розслідувань в системі поліції та правовий статус дисциплінарних комісій в Національній поліції України.

Здійснено всебічний аналіз і систематизацію за трьома блоками основоположних міжнародно-правових актів, прийнятих ООН, Радою Європи, GRECO, ОБСЄ, які визначають і регламентують глобалізовані стандарти щодо запобігання корупційним ризикам в поліцейській діяльності. Значна увага приділена положенням Конвенції ООН проти корупції, Європейського кодексу поліцейської етики та Настановам міжнародних

поліцейських стандартів з демократичного здійснення поліцейських функцій.

Розглянуто зарубіжний досвід з адміністративно-правового регулювання запобігання корупційним ризикам у системі поліції з метою визначення найбільш прийнятних положень для вітчизняної правового поля. Дослідження практики запобігання корупційним ризикам в поліцейській діяльності Великобританії, окремих країн ЄС та США дозволили підсумувати, що у значній мірі закордонне законодавство подібне до основоположних приписів Закону України «Про Національну поліцію», інших відомчих нормативно-правових актів. Тому, за великим рахунком перейняття навіть найбільш перспективних юридичних приписів, не спроможне суттєво змінити чинний механізм адміністративно-правового забезпечення запобігання корупції в поліцейській діяльності в Україні.

Обґрунтовано доцільність розвитку в сучасних умовах зовнішнього та внутрішнього векторів удосконалення адміністративно-правових засад запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України, перший з яких стосується необхідності виконання міжнародно-правових зобов'язань України та інших відповідних домовленостей в окресленій сфері, другий – необхідність покращення вітчизняного законодавства з дотриманням положень державної антикорупційної стратегії та стратегії розвитку органів системи МВС України.

Детальний аналіз положень Антикорупційної програми Національної поліції України на 2019-2021 рр. сприяв визначенню основних аспектів, які потребують вдосконалення через внесення змін і доповнень до конкретних адміністративно-правових актів із таких питань: організація роботи з опрацювання проєктів відомчих організаційно-розпорядчих документів, узгоджених із приписами норм Закону України «Про запобігання корупції»; надання адміністративних послуг, пов'язаних з дозвільною системою; використання бюджетних коштів.

Ключові слова: адміністративно-правові засади, державна антикорупційна політика, запобігання корупційним ризикам, корупція,

корупційні правопорушення, корупціогенні чинники, Національна поліція України, органи державної влади, органи поліції, поліцейська діяльність, поліцейські, працівники поліції, публічне управління.

SUMMARY

Melnychuk R. V. Administrative and Legal Principles of Prevention of Corruption Risks in Activities of the National Police of Ukraine – *Qualifying scientific work as a manuscript.*

Thesis on the degree of Candidate of Juridical Science, specialty 12.00.07 – “Administrative Law and Process; Finance Law; Information Law.” – National Academy of Internal Affairs, Kyiv, 2021.

The thesis provides the author’s concept of corruption risks in the activities of the National Police of Ukraine, which is the combination of objectively and subjectively predetermined causes and factors in the official activities of police officers and other police employees, contributing to the creation and development of circumstances and situations that greatly facilitate or make possible the commission of corrupt criminal acts. Major conditions that have an impact on the processes, by which they arise, are classified into regulatory, administrative, human resources and financial; corruption risks are proposed to differentiate into external and internal.

The study reveals the content and features of implementing the administrative and legal status of the National Police of Ukraine in the field of corruption risk prevention in the police system. The programme and target, structural and organizational, functional competence levels of implementing the administrative and legal status of the National Police of Ukraine in the field of corruption risk prevention in the police system are revealed. In this context, the study determines rights and obligations, the legal practice of the units specializing in the prevention, detection and combating of corruption by police officers, including the Department of Homeland Security and the Corruption Prevention Department of the National Police of Ukraine. The officials of these units have a wide range of legal and administrative instruments, giving them effective leverage to influence the prevention of corruption offences.

The study reveals that public policy on the prevention of corruption risks in

the activities of the National Police of Ukraine is characterized by the inclusion of a common, strategic, basic and departmental vectors. In this context, the study analyses relevant strategic planning documents, such as the Strategy for Sustainable Development 'Ukraine-2020,' Strategy for Promoting Civil Society Development in Ukraine for 2016-2020, Strategy for the Public Administration Reform of Ukraine up to 2021, Communication Strategy in the Sphere of Preventing and Combating Corruption, Development Strategy of the Ministry of Internal Affairs up to 2020.

The study reveals the essence and characteristics of the administrative and legal framework for preventing corruption risks in the activities of the National Police of Ukraine. The elements and areas of the framework are determined and described, as well as the focus is on its functions: preventive function – facilitating to prevent new corruption risks in the performance of police officers; regulatory – influencing public relations in the field of corruption risk prevention, which governs the authorization system, restrictions and prohibitions in the day-to-day activities of police officers; control – ensuring an qualitative assessment of corruption risks; encouraging – rewards for police officers for the maintenance of professional discipline function; prognostic – collecting, summarising, analysing and compiling information on the work of warning, preventing and combating corruption offences in police bodies, studying the processes of detection, identification and evaluation of corruption risks; effective implementation of anti-corruption measures.

The understanding of the nature of the interaction of the National Police of Ukraine with other State bodies and the population on the prevention of corruption risks in the police system is improved. The study considers the essence of the interaction of the National Police of Ukraine with other State bodies and the population on prevention of corruption risks in the police system. At the legislative level and at the scientific and theoretical level, the study considers the specificities of interaction between the National Police of Ukraine and a number of State bodies, such as the NACP, the NABU, the SAP, the prosecutor's offices, the

Security Service, the National Agency of Ukraine for finding, tracing and management of assets derived from corruption and other crimes, the State Financial Monitoring Service of Ukraine and the Ministry of Justice of Ukraine. Such cooperation is defined as having two levels. The first concerns their role as law enforcement bodies and other relevant authorities whose competence covers the prevention, detection and combating of corruption offences at the national level, such as matters of public administration. On the other hand, the police authorities are interested in these relations in order to regulate and sustainably develop the effectiveness of the mechanisms for preventing corruption risks in the performance of police officers.

It is emphasized that the forms of such interaction are well established, and mainly include: exchange of operational information; development and implementation of joint programmes, plans, agreed practical activities; organization of joint information and analytical activities; preparation and conduct of joint panels, meetings and seminars; establishment of working groups for the preparation of legal regulations and proposals for amendments and additions to legislation; development of curricula and conduct of courses in the vocational training system, etc.

The importance of cooperation between the National Police of Ukraine and citizens, where the first line of action is implemented through direct contact between the population and police officers, in particular participation in the work of public councils in the course of implementation of awareness-raising campaigns, information, practical and other actions to prevent corruption, where specific agreed decisions are taken. The second line of action covers legal and administrative instruments, which provide for a range of legal opportunities for exercising public control over the entire police system. The public anti-corruption evaluation of legal regulations of the Ministry of Internal Affairs and the National Police, as well as public evaluations of their activities and public consultations in the field of law enforcement, are of importance.

Administrative and legal legislation on the prevention of corruption risks in

the activities of the National Police is systematized in five blocks. The first block considers the relevant provisions of the Laws of Ukraine “On Corruption Prevention,” On the Principles of Anti-Corruption Policy in Ukraine (the Anti-Corruption Strategy) for 2014-2017,” “On the National Police.” The second block includes the State Program for Implementing the Principles of State Anti-Corruption Policy in Ukraine (Anticorruption Strategy) for 2015-2017, the Regulations on the Ministry of Internal Affairs and the National Police of Ukraine, and other legal documents. The third block includes NACP’s orders and decisions, primarily on the legal status of the Authorized Units for the Prevention and Detection of Corruption, on the procedure for conducting inspections of the organization for the prevention and detection of corruption, on the procedure for selecting property declarations. The fourth block covers the anti-corruption programmes of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine of the National Police of Ukraine. The fifth block considers the provisions of the Disciplinary Statute of the National Police of Ukraine and the Code of Administrative Offenses of Ukraine, as well as the peculiarities of the procedure for official investigations in the police system and the legal status of disciplinary commissions in the National Police of Ukraine.

Three blocks of fundamental international legal acts adopted by the UN, the Council of Europe, GRECO, and the OSCE, providing for and regulating globalized standards for preventing corruption risks in policing are comprehensively analysed and systematized. The focus is on the provisions of the UN Convention against Corruption, the European Code of Police Ethics and the International Police Standards Guidebook on Democratic Policing.

Foreign experience on the administrative and legal regulatory framework for the prevention of corruption risks in the police system is reviewed with a view to identifying the most appropriate provisions for the domestic legal framework. A study of the practice of preventing corruption risks in policing of the United Kingdom, individual EU countries and the USA enables to conclude that to a large extent foreign legislation is similar to the basic prescriptions of the Law of Ukraine

“On the National Police,” other departmental legal regulations. Therefore, by and large, the adoption of even the most far-reaching legal regulations cannot significantly change the existing mechanism of the administrative and legal framework for the prevention of corruption in police activities in Ukraine.

It is considered advisable, in the current circumstances, to develop external and internal avenues for improving the administrative and legal principles for preventing corruption risks in the activities of the National Police of Ukraine, the first of which concerns the need to fulfil Ukraine’s international legal obligations and other relevant agreements in the field outlined, the second is the need to improve domestic legislation in compliance with the provisions of the State Anti-Corruption Strategy and the Development Strategy of the Ministry of Internal Affairs.

The provisions of the Anti-Corruption Programme of the National Police of Ukraine for 2019-2021 is under thorough analysis contributing to the identification of the main aspects requiring improvement by amendments and additions to specific administrative and legal regulations on issues, such as: organization of work on drafting of departmental organizational and administrative documents, consistent with the regulations of the Law of Ukraine “On Corruption Prevention”; presentation of materials on administrative offences in police bodies and introduction of electronic decisions; provision of administrative services related to the permitting system; use of budgetary funds.

Keywords: administrative legal principles, public anticorruption policy, corruption, corruption offences, corruption factor, National Police of Ukraine, public authorities, police bodies, police activities, police officers, police employees, prevention of corruption risks, public management, authorized actors.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Мельничук Р. В. Сучасний стан державної політики у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України. *Юридична наука*. 2019. № 6. С. 150–156.

2. Мельничук Р. В. Актуальні теоретико-правові підходи щодо сутності корупційних ризиків в діяльності Національної поліції України. *Visegrad journal on human rights*. 2019. № 6/3. Р. 230–234.

3. Мельничук Р. В. Система адміністративно-правових заходів з питань запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України. *Юридична наука*. 2019. № 11. С. 117–124.

4. Мельничук Р. В. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності органів поліції. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. Вип. 6. С. 167–175.

5. Мельничук Р. В. Адміністративно-правове регулювання запобігання корупційним ризикам у діяльності національної поліції України. *Юридична наука*. 2020. № 2. С. 131–136.

6. Мельничук Р. В. Адміністративно-правові засади взаємодії Національного агентства з питань запобігання корупції та Національної поліції у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності органів поліції. *Юридична наука*. 2020. № 1. С. 155–160.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Мельничук Р. В. Поняття та види корупційних ризиків в діяльності Національної поліції України. *Теорія і практика сучасної юриспруденції: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 15–16 берез. 2001 р.)*. Київ: Центр правових наукових досліджень, 2018. С. 23–26.

8. Мельничук Р. В. Адміністративно-правове регулювання повноважень національної поліції у сфері запобігання корупційним ризикам у діяльності органів поліції України. *Актуальні проблеми реформування системи законодавства України* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 25–26 січ. 2019 р.). Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2019. С. 33–36.

9. Мельничук Р. В. Особливості державної політики у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України. *Право як ефективний суспільний регулятор* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 15–16 лютого 2019 р.). Львів : Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2019. С. 56–59.

10. Мельничук Р. В. Адміністративно-правові форми і методи запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України. *Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та вимоги сьогодення* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 24–25 липня 2020 р.). Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2020. С. 34–37.

11. Мельничук Р. В. Щодо систематизації адміністративно-правових актів у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції. *Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 19–20 червня 2020 р.). Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2020. С. 41–44.

ЗМІСТ

ВСТУП	16
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНИМ РИЗИКАМ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	27
1.1. Поняття, сутність та ознаки корупційних ризиків в діяльності Національної поліції України	27
1.2. Особливості реалізації адміністративно-правового статусу Національної поліції України у сфері запобігання корупційним ризикам в системі поліції	45
1.3. Розвиток і сучасне становище державної політики у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції.....	59
Висновки до першого розділу.....	77
РОЗДІЛ 2. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНИМ РИЗИКАМ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	81
2.1. Адміністративно-правова база з питань запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції.....	81
2.2. Сутність та зміст адміністративно-правового забезпечення запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції.....	98
2.3. Адміністративно-правові засади взаємодії Національної поліції України з суб'єктами публічного і приватного сектору у сфері запобігання корупційним ризикам в системі поліції	119
Висновки до другого розділу	137
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНИМ РИЗИКАМ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	141
3.1. Міжнародно-правові стандарти та закордонний досвід у сфері запобігання корупційним ризикам в поліцейській діяльності	141
3.2. Шляхи удосконалення адміністративно-правових засад запобігання корупційним ризикам в системі поліції	156
Висновки до третього розділу	172
ВИСНОВКИ	176
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	182
ДОДАТКИ	212

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. На різних етапах свого розвитку державності абсолютна більшість демократичних країн світу тісно зустрічалися з проявами корупції. Лише суттєві довготривалі реформи публічного сектору, у поєднанні з одночасним підвищенням базових соціально-економічних показників і належна інформаційно-роз'яснювальна робота серед населення, дозволили владним інституціям забезпечити досить високий рівень публічного управління. Натомість, корупційні правопорушення нікуди не зникли з переліку протиправних діянь, зокрема в ЄС, однак системне й ефективне функціонування відповідних національних запобіжних механізмів дала можливість контролювати ці процеси. Тому на сьогодні вказане негативне соціальне явище фактично не заважає сталому піднесенню держав і подальшій розбудові громадянського суспільства.

Наша країна тільки стає на вказаних шлях, адже в Україні боротьба з корупцією набула кардинально іншого специфічного окрасу. Толерантність населення до корупційних проявів, заангажовані та застарілі підходи в публічному управлінні, непрозорість перерозподілу бюджетних коштів й низка інших чинників зумовили недовіру багаторічних намагань з моменту проголошення незалежності поліпшити ситуацію з таких питань. Останніми роками під постійним мотиваційним натиском і за найбільшого сприяння окремих країн ЄС та інших міжнародних партнерів вітчизняні суб'єкти владних повноважень розробили та впровадили значний відповідних законодавчий масив, створили нову систему антикорупційних органів, зокрема правоохоронного спрямування.

Доводиться констатувати, що наведені вкрай важливі та очікувані кроки не дали довготривалого позитивного ефекту, оскільки подальший досвід реалізації сформованих антикорупційних програм засвідчив значну невідповідність взятих на себе вітчизняною владною вертикаллю зобов'язань

у межах європейської інтеграції з реальною політичною діяльністю та правозастосовної практикою. Вказане відбилося у 117 місці України з 180 країн світу в Індексі сприйняття корупції–2020 Transparency International¹, а також у частковому виконанні окремих пунктів останніх рекомендацій цієї авторитетної неурядової міжнародної організації з питань боротьби з корупцією. Подібним характеризується виконання й низки інших рекомендацій провідних міжнародних інституцій за 2019–2020 рр., зокрема Групи держав Ради Європи проти корупції (GRECO), а також згідно зі Звітом про виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС за 2019 рік, підготовленого Урядовим офісом координації європейської та євроатлантичної інтеграції за сприяння проекту ЄС «Association4U»², міжнародно-правові зобов'язання України щодо реалізації розділу III «Юстиція, свобода, безпека та права людини» цієї угоди виконано лише на 14 %.

Окреслене чітко вказує на той факт, що корупція є одним із найбільших негативних чинників у життя держави та суспільства, системно та широко проникає майже у всі щаблі вітчизняного публічного та приватного секторів, де виключення не становить й сфера реалізації правоохоронної функції держави. Так, Національна поліція України виступає одним із ключових державних органів щодо протидії злочинності, охороні прав і свобод людини та громадянина, підтриманню публічної безпеки і порядку. Широкий перелік владних повноважень вимагає посиленого державного та громадського контролю за його діяльністю, де провідне місце належить запобіганню корупційним ризикам. Адже, недобросовісність, конфлікт інтересів, зловживання правами і обов'язками з боку поліцейських, інших працівників органів (закладів, установ) поліції завдає шкоди авторитету поліції, сталій реалізації засад верховенства права та законності у суспільстві тощо.

¹ Індекс сприйняття корупції-2020 / Transparency International Ukraine. URL: <http://cpi.ti-ukraine.org/#/>.

² Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС за 2019 рік / Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/ar-aa-implementation-2019-4.pdf>.

Відповідно до результатів загальнодержавного соціологічного опитування «Корупція в Україні 2020: розуміння, сприйняття, поширеність», проведеного за сприяння Антикорупційної ініціативи ЄС в Україні (EUACI)³, на думку громадян, корупція є другою за значущістю суспільною проблемою після війни (69 % респондентів). Національна поліція України визнана однією із найкорумпованіших інституцій (4,08), де за відповідною шкалою 5 балів свідчить про тотальну поширеність. Більше того, частота корупційних практик при відносинах з правоохоронними органами за останній рік підвищилась – поліція (крім патрульної), СБУ, прокуратура (38,3 % респондентів), патрульна поліція (26 % респондентів).

Сфера організації здійснення запобігання корупційним ризикам у діяльності державних органів і безпосередньо Національної поліції України з урахуванням положень чинного адміністративного законодавства останніми роками ставала предметом наукових пошуків низки вітчизняних вчених, серед яких: О. І. Безпалова, А. І. Берендєєва, В. М. Бесчастний, С. Г. Братель, Т. С. Гжибовська, Д. В. Гудков, Ю. В. Дмитрієв, О. В. Джафарова, Д. В. Журавльов, В. А. Завгородній, О. В. Клок, Ю. О. Коваленко, О. Л. Коліуш, М. О. Котелюх, К. М. Куркова, Т. В. Кустова, В. О. Луговий, О. П. Мусієнко, О. М. Олешко, О. А. Падалка, І. Д. Пастух, О. Г. Пелагеша, С. В. Погорєлов, Є. Б. Приймак, А. А. Приходько, А. П. Рибінська, А. В. Танько, С. О. Шатрава, І. І. Яцків та ін.

Наведені науковці сприяли розвитку теоретико-правових і практичних засад у сфері реалізації державної антикорупційної політики, поліпшенню організаційно-правових підходів у боротьбі з корупцією в публічному управлінні, а також з'ясуванню основних причин і умов, які сприяли вчиненню корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних з корупцією, службовими особами. Проте, ґрунтовний аналіз їхніх робіт

³ Корупція в Україні 2020: розуміння, сприйняття, поширеність : результати соціологічного опитування (м. Київ, 15 трав. 2020 р.) / Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні (EUACI), Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://euaci.eu/ua/news/prezentaciya-doslidzhennya-korupciya-v-ua-2020>.

дозволяє зробити висновок, що питання запобігання корупційним ризикам у поліцейській діяльності висвітлено не у повній мірі. Основна увага приділена найбільш загальним або ж досить вузьким спрямуванням, а також фактично залишилися без розгляду особливості здійснення відповідної діяльності з урахуванням світових тенденцій у цій сфері на сучасному етапі розвитку державотворення в Україні.

З огляду на вищевикладене, виникнула нагальна необхідність у розробці раціональних шляхів покращення адміністративно-правових засад запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України, спрямованих на підвищення ефективності функціонування структурних елементів юридичного механізму попередження, виявлення і протидії корупції, мінімізації корупціогенних чинників у системі поліції.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами. Дисертація виконана відповідно до Закону України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки» від 14.10.2014 № 1699-VII, Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», схваленої Указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015, Стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки, затвердженої Указом Президента України від 26.02.2016 № 68/2016, Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 № 474-р, Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.08.2017 № 576-р, Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 1023-р, Плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 № 1106, а також відповідно до основних напрямів

наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2018-2020 рр. та Плану науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт Національної академії внутрішніх справ на 2020 рік. Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 29.10.2015 (протокол № 20).

Мета і завдання дослідження. *Метою* роботи є формулювання поняття, з'ясування сутності, ознак і видів корупційних ризиків в діяльності Національної поліції України, визначення адміністративно-правового статусу владних суб'єктів і громадян при реалізації державної антикорупційної політики, характеристика змісту, завдань та функцій адміністративно-правового забезпечення запобігання корупційним ризикам в поліцейській діяльності, а також вироблення висновків, рекомендацій та пропозицій щодо розвитку законодавства України з урахуванням міжнародно-правових актів і закордонного досвіду у цій сфері.

Для досягнення вказаної мети необхідно виконати такі *завдання*:

–сформулювати поняття, визначити сутність, ознаки та види корупційних ризиків в поліцейській діяльності;

–розкрити особливості реалізації адміністративно-правового статусу Національної поліції України у сфері запобігання корупції в системі поліції;

–охарактеризувати сучасне становище державної антикорупційної політики у сфері запобігання корупції в діяльності органів (закладів, установ) поліції;

–визначити адміністративно-правову базу з питань запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України;

–з'ясувати сутність адміністративно-правового забезпечення запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України;

–окреслити адміністративно-правові засади взаємодії Національної поліції України з суб'єктами публічного і приватного сектору із запобігання корупційним ризикам в системі поліції;

–систематизувати міжнародно-правові акти та розглянути закордонний досвід у сфері запобігання корупційним ризикам в поліцейській діяльності;

–запропонувати основні напрями удосконалення адміністративно-правових засад запобігання корупційним ризикам в системі поліції.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини у сфері реалізації Національною поліцією України державної антикорупційної політики, пов'язаної з виявленням і мінімізацією причин і умов, які сприяють вчиненню корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією, службовими особами в системі поліції.

Предмет дослідження – адміністративно-правові засади запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертації утворюють загальнонаукові та спеціальні методи наукового дослідження. *Діалектичний* метод, методи *аналізу, синтезу, дедуції, індукції, абстрагування і узагальнення* використовувалися для докладного здійснення теоретико-правової характеристики адміністративно-правового механізму запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України (розділи 1, 2). *Логіко-семантичний* метод, *методи аналізу й синтезу* дозволили сформулювати основні поняття та категорії (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.2, 2.3). За допомогою *функціонального і системно-структурного* методів з'ясовано адміністративно-правовий статус Національної поліції України та державних антикорупційних органів, розкрити особливості їхньої взаємодії між собою та з громадянами з питань запобігання корупції (підрозділи 1.2, 2.3). *Формально-догматичний і порівняльно-правовий* метод, методи *класифікації та документального аналізу* спрямовані на характеристику та систематизацію за блоками вітчизняних адміністративно-правових актів і відповідних міжнародних документів у сфері запобігання корупційним ризикам в поліцейській діяльності, а також на розгляд закордонного досвіду за цим спрямуванням (підрозділи 2.1, 3.1). *Формально-юридичний* метод сприяв визначенню та обґрунтуванню основних напрямів

удосконалення адміністративно-правових засад запобігання корупційним ризикам в системі поліції (підрозділ 3.2).

Емпіричну базу дисертації становлять: узагальнена практика МВС України, центрального апарату, територіальних і міжтериторіальних органів Національної поліції України, Національного антикорупційного бюро України (далі – НАБУ), Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (далі – САП) з питань запобігання корупційним ризикам у поліцейській діяльності; інформаційно-аналітичні та статистичні матеріали Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – НАЗК), МВС України, Національної поліції України, а також Ради Європи, Групи держав Ради Європи проти корупції (далі – GRECO), Організації з безпеки і співробітництва в Європі (далі – ОБСЄ); результати соціологічного дослідження Антикорупційної ініціативи ЄС в Україні; законодавчі акти України, окремі юридичні документи Великобританії, Німеччини, США, Швеції.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексних досліджень у сфері адміністративно-правового регулювання запобігання корупційним ризикам у діяльності Національної поліції України. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків, основні з них такі:

вперше:

– сформульовано авторське поняття корупційних ризиків у діяльності Національної поліції України, яке виражає сукупність об’єктивно та суб’єктивно зумовлених причин і чинників у службовій діяльності поліцейських та інших працівників поліції, які сприяють створенню та розвитку обставин і ситуацій, що значно полегшують або уможливають вчинення протиправних діянь корупційного характеру; класифіковано істотні умови, які мають найбільший вплив на процеси їхнього виникнення, на нормативно-правові, адміністративні, кадрові й фінансові та запропоновано розрізняти зовнішні і внутрішні корупційні ризики;

– розкрито сутність та властивості адміністративно-правового забезпечення запобігання корупційним ризикам у діяльності Національної поліції України, визначено професійно-етичний, фінансово-контрольний та кадровий-службовий напрям його здійснення, а також означено функції, серед яких: 1) профілактична функція; 2) регулятивна функція; 3) контрольна функція; 4) стимулювальна функція; 5) прогностична функція;

– з'ясовано зміст та особливості реалізації адміністративно-правового статусу Національної поліції України у сфері запобігання корупційним ризикам у системі поліції на трьох рівнях, де перший програмно-цільовий рівень охоплює загальні аспекти забезпечення виконання відповідних приписів державної антикорупційної політики всією системою органів (закладів, установ) поліції; структурно-організаційний рівень – налагодження спільної діяльності відомчих структурних підрозділів, спеціалізованих на попередженні, виявленні та протидії корупційним діям працівників поліції; функціонально-компетентнісний рівень – здійснення відповідної відокремленої антикорупційної діяльності уповноваженими структурними підрозділами із запобігання корупції;

удосконалено:

– розуміння сутності взаємодії Національної поліції України з іншими державними органами та населенням із запобігання корупційним ризикам в системі поліції, у першому випадку – через тактичний і стратегічний напрями, де заходи із виявлення, протидії й припинення корупційних проступків поєднується з кропіткою роботою щодо усунення підстав і умов для вчинення таких діянь та сприяння розвитку відповідної правової бази; взаємодія з громадянами охоплює два головні напрями, спрямовані на повну реалізацію суб'єктивних прав при контактуванні з поліцією, а також застосування передбаченого правового інструментарію з метою здійснення моніторингу та контролю за поліцейською діяльністю;

– систематизацію адміністративно-правових актів у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України, що включає

п'ять блоків, якими охоплено весь спектр юридичних документів (законодавчі, підзаконні, відомчі акти, накази і рішення НАЗК), спрямованих на налагодження ефективного механізму профілактики, виявлення, ідентифікації, оцінка та усунення (мінімізації) корупціогенних чинників у поліцейській діяльності, а також систематизацію міжнародно-правових актів з означеного спрямування за трьома блоками;

– обґрунтування доцільності розвитку в сучасних умовах зовнішнього та внутрішнього векторів удосконалення адміністративно-правових засад запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України, перший з яких стосується необхідності виконання міжнародно-правових зобов'язань України та інших відповідних домовленостей в окресленій сфері, другий – необхідність покращення вітчизняного законодавства з дотриманням положень державної антикорупційної стратегії та стратегії розвитку органів системи МВС України;

дістали подальшого розвитку:

– визначення структурних елементів механізму адміністративно-правового забезпечення запобігання корупційним ризикам у діяльності Національної поліції України, серед яких нормативно-правова складова (сукупність адміністративно-правових актів з питань запобігання корупції), інституційна складова (НАЗК, МВС України, Національна поліція України та інші державні органи, які реалізують державну антикорупційну політику в правоохоронній сфері), організаційно-процедурна складова (антикорупційні заходи і засоби, процедура вибору яких залежить від напрямів поліцейської діяльності);

– характеристика системи державних органів виконавчої влади, які взаємодіють з Національною поліцією України з питань запобігання корупційним ризикам у її діяльності, а також перелік форм такої взаємодії, де основний акцент зосереджено на обміні оперативною інформацією, розробці та реалізації спільних антикорупційних заходів планового та позапланового характеру;

– розкриття зарубіжного досвіду щодо адміністративно-правового регулювання запобігання корупційним ризикам у системі поліції з метою визначення найбільш прийнятних положень для вітчизняної правового поля.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що матеріали дослідження використовуються у:

– *правотворчості* – при підготовці експертно-аналітичних матеріалів для відповідних комітетів Верховної Ради України, з метою удосконалення адміністративно-правових засад запобігання корупційним ризикам у діяльності Національної поліції України (акт Інституту законодавства Верховної Ради України від 16 травня 2019 р. № 22/662-1-15);

– *правозастосовній діяльності* – для поліпшення дієвості функціонування Національної поліції України у сфері запобігання корупції;

– *освітньому процесі* – під час проведення занять з навчальних дисциплін «Адміністративне право і процес», «Публічне адміністрування», «Контрольна діяльність публічної адміністрації», «Адміністративна реформа в Україні», «Сучасні аспекти адміністративного права», «Публічна служба» (акт Національної академії внутрішніх справ від 15 грудня 2020 р.);

– *науково-дослідній сфері* – для проведення наукових досліджень, спрямованих на розв’язання головних теоретико-методологічних проблем у сфері запобігання корупційним ризикам у поліцейській діяльності (довідка Науково-дослідного інституту публічного права від 17 грудня 2020 р. № 5/2/2-94).

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дисертації було оприлюднено на міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: «Теорія і практика сучасної юриспруденції» (Київ, 7-8 грудня 2018 р.), «Актуальні проблеми реформування системи законодавства України» (Запоріжжя, 25-26 січня 2019 р.), «Право як ефективний суспільний регулятор» (Львів, 15-16 лютого 2019 р.), «Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та вимоги

сьогодення» (Запоріжжя, 24-25 липня 2020 р.), «Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права» (Львів, 19-20 червня 2020 р.).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНИМ РИЗИКАМ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

1.1. Поняття, сутність та ознаки корупційних ризиків в діяльності Національної поліції України

На більшості етапів розвитку державності всі провідні країни світу тісно зустрічаються з негативними явищами корупції. Натомість лише суттєві довготривалі реформи публічного сектору, поєднанні з одночасним підвищенням базових соціально-економічних показників і потужна інформаційно-роз'яснювальна робота серед населення, дозволили владним інституціям забезпечити високий рівень публічного управління. Поряд із зазначеним, корупційні правопорушення нікуди не зникли з переліку досить частих протиправних діянь, зокрема в ЄС, однак системна й ефективна робота відповідних національних запобіжних механізмів дала можливість контролювати ці процеси. Тому на сьогодні корупція в цивілізованих країнах не заважає сталому розвитку держави й подальшій розбудові громадянського суспільства.

Кардинально іншого окрасу набула боротьба з корупцією у нашій країні. Терпимість більшості населення до корупційних проявів, застарілі підходи в публічному управлінні, непрозорість перерозподілу бюджетних коштів й низка інших чинників зумовили недовіру багаторічних намагань поліпшити ситуацію з означених важливих питань.

Останніми роками під постійним тиском та за найбільшого сприяння різних міжнародних партнерів уповноважені вітчизняні суб'єкти владних повноважень розробили та впровадили у практичну площину значний законодавчий масив, створили нову систему антикорупційних органів. Однак, доводиться констатувати, що вказана реформа не дала бажаних

результатів, насамперед для громадян, тому є нагальна необхідність у продовженні дослідження цієї тематики з метою напрацювання ефективних механізмів запобігання корупційним проявам.

Поряд із зазначеним необхідно звернути увагу на те, що оновлене законодавство до суб'єктів запобігання та протидії корупції піднесло не лише спеціальну ланку – антикорупційні органи, але й правоохоронні органи загального профілю. Так, Національна поліція України нині одночасно виступає одним із центральних органів протидії злочинності, охорони прав і свобод людини і громадянина, а також здійснює низку заходів із профілактики та припинення інших, зокрема корупційних правопорушень. Доволі широкий перелік владних компетенцій цього державного органу вимагає одночасного посиленого контролю за його діяльністю, де не остання роль відводиться запобіганню корупційним ризикам у його діяльності. Адже системне зловживання повноваженнями поліцейських, відповідних службових і посадових осіб у корисливих цілях завдає непоправної шкоди авторитету поліції, сталій реалізації базових принципів законності, верховенства права та справедливості тощо.

На сьогодні у науково-теоретичній площині написано велику кількість праць з означеної проблематики, однак більшість із них вже застаріли й втратили свою актуальність. Тому доречно звернутися до опрацювання новітніх ґрунтовних монографічних джерел й окремих важливих публікацій за останні декілька років, що дозволить узагальнити необхідну інформацію з метою визначення ключових і малодосліджених напрямів у межах нашого дослідження.

У значній мірі предметом наукових пошуків виступають питання запобігання корупції в найрізноманітніших сферах життя держави й суспільства. Одні автори розробляють загальні підходи до аналізу та вдосконалення відповідних превентивних механізмів [1–4], інші – обирають більш вузьку специфікацію з метою глибокого і змістовного опрацювання конкретних аспектів [5–7]. Однак, у цьому випадку ключовим є винайдення

сучасних дієвих правових інструментів профілактики та протидії корупційним правопорушенням у правотворчій, правозастосовній та судовій практиці вітчизняних суб'єктів владних повноважень та інших осіб, які впливають на означені процеси.

В юридичній літературі серед визначальних складових правової природи корупції визначено те, що вона має системний характер; постійний розвиток; корупційні діяння завжди мають умисний характер; отримання особами за вчинення корупційних діянь як матеріальних, так і нематеріальних благ; суб'єктами корупційних діянь можуть бути як особи, уповноважені на виконання функцій держави та інші особи, прирівняні до них, так і фізичні особи та уповноважені представники юридичних осіб.

Причинами виникнення корупції слугує нерівномірність розвитку ринкового господарства; розшарування суспільства за рівнем добробуту; невідповідність змін національного законодавства більш швидкому розвитку умов ринкового господарства; неузгодженість законодавчих та інших норм, у тому числі адміністративно-правового характеру, діловому обороту, що складається у підприємницькій діяльності; конфліктність у політичній системі, що представлена і владою, і бізнесом; змушеність населення пристосовуватись і виживати у складних умовах становлення ринкових відносин; створення штучного дефіциту ресурсів; зволікання у прийнятті ефективних адміністративних рішень [8, с. 13-14].

У широкому розумінні адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією – це безпосередньо винна, протиправна поведінки особи, яка посягає на встановлений порядок управління і за яку адміністративним законодавством передбачено відповідальність. У вузькому розумінні – корисливе діяння службової посадової особи органу публічної влади з метою отримання неправомірної вигоди. Вказаний вид проступків характеризується певними суттєвими ознаками [9, с. 178-179]:

1) суспільна шкідливість, яка полягає у заподіянні або загрозі заподіяння шкоди безпеці держави;

2) вчинення дій або бездіяльність, з корисливими цілями, а саме отримання неправомірної вигоди як майнового так і немайнового характеру;

3) порушення вимог нормативно-правових актів, визначаючих коло прав та обов'язків особи на відповідній посаді;

4) факт діяння, пов'язаний з використанням службових повноважень та пов'язаних з цим можливостей, авторитету займаної посади, які не пов'язані з виконанням особою своїх посадових обов'язків, що безпосередньо пов'язано із фактом зловживання;

5) суб'єктивна сторона – прямий умисел: дія або бездіяльність посадової особи спрямовані на отримання благ, вчинена умисно, при цьому особа, яка вчинила це правопорушення, усвідомлювала протиправний характер своїх вчинків.

На зауваження І. І. Яцків, становлення нашої країни як сучасної правової, демократичної та соціальної держави поєднується з впливом як позитивних явищ, зокрема формування у свідомості людини інституту власності, зміцнення національної правосвідомості, розвиток сфери надання соціально-адміністративних послуг, так і негативних явищ – зростання рівня правопорушень, розвиток тіньової економіки, поява нових корупційних схем. Суспільно-політичні процеси свідчать, що будівництво демократичної держави супроводжується підвищенням рівня корупції. Перехідний тип економіки, політична й економічна нестабільність часто крокують поряд зі збільшенням хабарництва, як різновиду корупційних явищ, виникненням нових корупційних відносин, в обхід антикорупційному законодавству. У країні, де відбуваються процеси демократизації, але не спостерігається вдосконалення законів, що регулюють конфлікт інтересів, корупція може послабити дію чинних актів та унеможливити прийняття нових. Водночас суспільство, що рухається у напрямі лібералізації економіки, але не здійснює відповідних реформ у державному та приватному секторі, є сприятливим середовищем для розквіту корупційної діяльності [10, с. 4].

Наведена теза не втратила своєї актуальності за останні десять років, адже серед основних причин розповсюдження корупції в Україні досі залишається значна неефективність публічного управління, а також негативна трансформація психології та моралі всього суспільства внаслідок соціально-економічної та політичної нестабільності. Тому в існуючих умовах відповідальність за такий рівень корупції закономірно покладається на громадян і владну вертикаль [11; 12].

У цьому сенсі в повній мірі погоджуємося з Л. О. Загородньою, що й сьогодні корупцію визначають як суспільно небезпечне явище, проявом якого є неправомірне використання публічної влади для отримання особистої вигоди. Суб'єктивною передумовою існування корупції є психологічна допустимість певної частини громадян до задоволення життєвих потреб у протиправний спосіб, зокрема шляхом використання влади чи службових повноважень у корисливих цілях. З іншого боку, громадяни – споживачі адміністративних послуг – починають сприймати корупцію як можливість отримання такі послуги за «спрощеною процедурою» [13, с. 17].

Окреслена складна ситуація вимагає консолідованої співпраці різних прошарків населення з органами державної влади та органами місцевого самоврядування, насамперед, з метою виявлення та усунення корупційних ризиків у їхній повсякденній діяльності. Адже важливими елементами механізму запобігання корупції є також виявлення й усунення корупціогенних чинників у публічній службі, що суттєво зменшить спокусу посадових і службових осіб до отримання неправомірної вигоди та ін. Водночас громадяни не будуть зацікавлені у застосуванні корупційних важелів у власних цілях з метою заохочення посадових осіб до порушення службових законів й антикорупційного законодавча.

За великим рахунком, одним із дієвих заходів у сфері запобігання корупції є виявлення корупційних ризиків та усунення причин виникнення таких ризиків. Подолання корупційних явищ за відсутності дієвого контролю з боку самої громадськості приречено на поразку. Водночас доречно

виділити чинники правового характеру, які впливають на виникнення корупційних ризиків, серед яких: порушення принципу верховенства права й законності в діяльності публічних службовців; існування прогалін чи колізій в антикорупційному законодавстві, які інтерпретуються у правозастосовній діяльності в інтересах тих осіб, які безпосередньо здійснюють їхнє застосування; відсутність ефективних системних заходів запобігання корупційним явищам та протидії проявам корупції; низький рівень соціального та матеріально-фінансового забезпечення публічних службовців, які надають адміністративні послуги; відсутність належного нормативного закріплення процедури надання публічних послуг і прийняття відповідних управлінських рішень, широке коло дискреційних повноважень [13, с. 18].

Прийняття Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 зумовило впровадження до наукового обороту поняття «корупційні ризики», однак безпосередньо його визначення відсутнє. У цьому законодавчому акті визначено, що Національне агентство з питань запобігання корупції здійснює координацію та надання методичної допомоги щодо виявлення державними органами, органами влади АР Крим, органами місцевого самоврядування корупційних ризиків у своїй діяльності та реалізації ними заходів щодо їхнього усунення, зокрема підготовки і виконання антикорупційних програм. Відомство уповноважене затверджувати методологію оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади, проводити аналіз антикорупційних програм органів публічної влади та надавати обов'язкові для розгляду пропозиції до таких програм [14].

Антикорупційні програми всіх владних суб'єктів повинні передбачати оцінку корупційних ризиків у діяльності органу, установи, організації, причини, що їх породжують та умови, що їм сприяють, а також зазначатися комплекс заходів щодо усунення виявлених корупційних ризиків, осіб, відповідальних за їх виконання, строки та необхідні ресурси. Більше того, врахування корупційних ризиків застосовне до декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого

самоврядування. Так, обов'язковій повній перевірці підлягають декларації службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, суб'єктів декларування, які займають посади, пов'язані з високим рівнем корупційних ризиків, перелік яких затверджується Національним агентством з питань запобігання корупції.

Визначення поняття «корупційні ризики» в нормативно-правовій площині закріпилося в Методології оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади, затвердженій рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 02.12.2016 № 126, під ними розуміють ймовірність того, що відбудеться подія корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією, яка негативно вплине на досягнення органом влади визначених цілей та завдань. Чинниками корупційного ризику визначено умови та причини, що заохочують, викликають або дозволяють скоєння посадовою особою при виконанні нею функцій держави або місцевого самоврядування діянь, які можуть призвести до вчинення корупційного правопорушення [15].

Міністерство юстиції України у своєму роз'ясненні від 12.04.2011 «Корупційні ризики в діяльності державних службовців» зауважує, що одним із основних напрямів у сфері запобігання корупції є виявлення корупційних ризиків, які можуть виникнути в діяльності державних службовців, а також усунення умов та причин виникнення цих ризиків. За поширеністю корупційні ризики в діяльності державних службовців можна розташувати в такому порядку [16]:

- 1) недоброчесність державних службовців – етично-психологічні аспекти та соціально-правові чинники мають досить великий вплив на сумлінність державних службовців при виконанні останніми посадових обов'язків, оскільки державний службовець завжди приймає рішення у першу чергу на підставі власного досвіду, психологічного відношення до виконуваної роботи, а також ґрунтуючись на особистих переконаннях і персональному соціально-матеріальному становищі. До того ж, під час

добору осіб на посаду державного службовця одним із вагомих критеріїв є, зокрема, така моральна риса, як доброчесність (чесність, моральність, добропорядність);

2) виникнення конфлікту інтересів – наявність реальних або таких, що видаються реальними, суперечностей між приватними інтересами особи та її службовими повноваженнями, які можуть вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи не вчинення дій під час виконання наданих їй службових повноважень;

3) безконтрольність з боку керівництва – процес прийняття рішень має бути прозорим і відкритим для ретельного його розгляду. Інформаційна прозорість може бути підкріплена такими заходами, як застосування систем розкриття відомостей та визнання ролі активних та незалежних засобів масової інформації. Керівники повинні демонструвати та заохочувати етичну поведінку, зокрема, шляхом створення адекватних умов роботи, надання дієвої оцінки показників роботи. Умови державної служби і робота з кадрами також мають заохочувати етичну поведінку (умови прийняття на роботу, перспективи просування по службі, можливості підвищення кваліфікації, адекватна оплата праці та політика у сфері роботи з кадрами);

4) наявність дискреційних повноважень – наявність дискреційних повноважень, оскільки саме наявність можливості діяти на власний розсуд створює умови для вчинення корупційних правопорушень. Такі повноваження дозволяють на власний розсуд оцінювати юридичний факт, внаслідок чого можуть виникати, змінюватись або припинятись правовідносини; дозволяють на власний розсуд обирати одну із декількох, запропонованих у проекті нормативно-правового акта, форм реагування на даний юридичний факт; надають можливість на власний розсуд вибирати міру публічно-правового впливу щодо фізичних та юридичних осіб, його вид, розмір, спосіб реалізації; дозволяють обрати форму реалізації своїх повноважень; наділяють правом визначати порядок здійснення юридично значущих дій, у тому числі строк та послідовність їх здійснення; надають

можливість визначати спосіб виконання управлінського рішення, у тому числі передавати виконання прийнятого рішення підлеглим особам, іншим органам державної влади та місцевого самоврядування, встановлювати строки і процедуру виконання [16].

Тому нині загально визнано серед вчених-юристів і практичних працівників, що корупційний ризик передбачає ймовірність вчинення корупційних діянь та їхні наслідки за конкретний проміжок часу. Зоною такого ризику є територія на якій проводиться його аналіз. За охопленням корупційні ризики є: загальнодержавним, регіональними, локальними. За сферою виникнення корупційні ризики поділяють на: корупційний ризик у політико-правоохоронній сфері, в економічній сфері, в системі освіти, медичній сфері, юстиції; корупційний ризик в системі формування та призначення кадрів на посади в публічній сфері та ін. [10, с. 180-182].

На думку К. Л. Бугайчука, корупційний ризик – це відповідний факт (дія, стан), який створює умови для вчинення корупційних правопорушень особами уповноваженими на виконання функцій держави та місцевого самоврядування. Корупційні ризики класифікують за різними критеріями. За першим підходом їх поділяють на інституційні та загальносистемні ризики. Інституційні корупційні ризики – чинники, що негативно впливають на поведінку державного службовця, перетворюючи її на корупційну, усунення яких належить до компетенції органу, в якому працює такий службовець. Загальносистемні корупційні ризики охоплюють ризики, пов'язані із загальними недоліками створення та функціонування публічної адміністрації, аналізуються лише в частині рівня корупції при підготовці, прийнятті та виконанні управлінських рішень [17, с. 39].

К. П. Заїка підкреслює, що під корупційним ризиком варто розуміти систему явищ і обставин, які виникають у процесі діяльності суб'єктів публічної адміністрації та створюють небезпеку вчинення корупційного або пов'язаного із корупцією правопорушення. Передумовами появи корупційних ризиків в Україні є сукупність політичних, економічних,

правових, організаційно-управлінських, соціально-психологічних явищ та обставин. Зокрема, низька правова культура і правосвідомість населення, відсутність методики оцінки якості реагування на корупційні правопорушення, низький рівень якості життя суспільства, відсутність реальної відповідальності за правопорушення, колізії законодавчої техніки, постійне делегування повноважень у сфері протидії корупції, недостатність контролю та адміністративних процедур, протекціонізм щодо певних осіб, просування інтересів близьких осіб, слабкий фінансовий контроль за суб'єктами публічної адміністрації [18, с. 37].

На переконання С. М. Івасенка, оцінка корупційних ризиків може відбуватися за певними стандартизованими правилами, що, звичайно, створюються та застосовуються як цілісні методики виявлення та оцінки ризиків. Є дві основні ситуації оцінки корупційних ризиків: а) на рівні нормативно-правового регулювання відповідних видів чи сфер діяльності (як оцінка корупційних ризиків у нормативно-правових актах та/або їх проектах); б) на рівні фактичних процесів проведення такої діяльності (як компонент у реалізації контрольних повноважень органів влади чи посадових осіб, включно з використанням специфічних правоохоронних засобів, з метою виявлення відповідних корупційних практик, тобто різновидів корупційної поведінки). За певних умов оцінка корупційних ризиків можлива і шляхом поєднання цих двох моделей оцінки [19, с. 113].

З огляду на зазначене, корупційні ризики варто розглядати як певний стан дійсності, коли виникає чи не виникає можливість вчинення особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, корупційного правопорушення. Основним завданням компетентних суб'єктів запобігання корупції є системне виявлення та знешкодження відповідних чинників з урахуванням низки індикаторів, які вказують на можливість виникнення і розвитку ситуацій, сприятливих для вчинення неправомірних дій.

Більшість науковців розглядають питання сутності та змісту корупційних ризиків в окремих сферах, прикладом, О. Л. Коліуш визначає їх під час надання адміністративних послуг як сукупність правових, організаційних та інших чинників і причин, які породжують, заохочують (стимулюють) осіб до скоєння корупційних правопорушень у сфері надання адміністративних послуг під час виконання ними функцій держави або місцевого самоврядування. Виділено наступні основні причини корупційних ризиків інституційно-функціонального характеру в системі публічної адміністрації України [20, с. 39-40]:

1) поєднання в одному органі виконавчої влади функцій з вироблення політики та нормотворчості з функціями поточного адміністрування. Така практика породжує проблеми підзаконної нормотворчості, зокрема коли органи виконавчої влади керуватимуться власними корпоративними інтересами. Повноваження органів публічної адміністрації мають відповідати вимогам Конституції України та законів України, не можуть визначатися у підзаконних нормативно-правових актах, поширюватись та тлумачитися у актах органів виконавчої влади;

2) поєднання в одній інституції функцій з надання адміністративних послуг і контрольних-наглядових функцій. Поєднання в компетенції одного органу повноважень з надання адміністративних послуг та контрольних-наглядових функцій породжує корупційні ризики, пов'язані з так званим розширенням повноважень органу, зменшенням об'єктивності розгляду та перегляду адміністративних справ. Обслуговуючий тип діяльності та інспекційний тип діяльності потребують різних методів та форм. Також у випадку порушення правил видачі певного дозволу (ліцензії), орган що інспектуватиме діяльність приватної особи не буде зацікавлений у виявленні «помилки» зі сторони свого відомства, та опиняється поза межами зовнішнього контролю.

Я. Я. Пушак та Ж. А. Жаммаль дослідили сутність та зміст корупційних ризиків у діяльності суб'єктів господарювання, дійшли до висновку що з

метою мінімізації корупційних ризиків на підприємстві необхідно використовувати такі загальні правила: удосконалення нормативних і організаційно-розпорядчих документів; уточнення повноважень посадових осіб; розробка та впровадження положень щодо механізмів попередження, виявлення та врегулювання конфлікту інтересів, обмежень та правил щодо одержання дарунків, переваг, пільг, іншої зовнішньої допомоги, періодичний перегляд та оновлення таких положень; проведення навчань з антикорупційної тематики для працівників компанії; уточнення строків здійснення певних процедур і загальне спрощення процесу прийняття управлінських рішень; мінімізація людського чинника у процесі прийняття рішень; розширення можливостей громадського контролю за діяльністю компанії; проведення службових розслідувань за кожним фактом ймовірного порушення вимог антикорупційного законодавства; невідворотність відповідальності за неналежне виконання обов'язків. Однак для мінімізації корупційних ризиків необхідно забезпечити моніторинг конфлікту інтересів, впроваджувати механізми оцінки корупційних ризиків [21, с. 245].

Виявлення нових тенденцій і закономірностей корупційних відносин в системі органів публічної влади місцевого рівня та розробка підходів до удосконалення механізмів запобігання та протидії корупції в органах місцевої влади в Україні є предметом дослідження С. А. Задорожного, який розкрив корупційні відносини, що складаються в процесі взаємодії громадян і інституцій громадянського суспільства з місцевими органами публічної влади. Автор доводить, що ці органи є одночасно як суб'єктами антикорупційної політики, так і групою ризику в частині впливу корупціогенних чинників. Адже на муніципальному рівні формуються сприятливі умови для корупції, яка представляється тут як взаємовигідна угода, за якої співпадають приватні інтереси корупціонера з числа службовців та корупціонадавця – підприємця або громадянина. Більше того, нещодавно відбулося суттєве збільшення для посадових осіб органів місцевого самоврядування корупційних ризиків внаслідок децентралізації,

коли значно збільшуються фінансові й ресурсні можливості місцевої влади без відповідного посилення контролю за їх використанням [22].

Основним корупційним ризиком на державному та місцевому рівні визнано значний вплив на процес вироблення і реалізації державної політики фінансово-промислових груп. В Україні домінує ситуація, при якій чиновник лобіює свої особисті бізнесові інтереси чи інтереси інших підприємців, а не громадськості. Лобіювання, яке в розвинутих країнах світу є законодавчо передбаченим, в нашій країні повністю перебуває в тіньовій сфері.

У підсумку запропоновано шляхи удосконалення механізмів запобігання корупційним ризикам в органах місцевої влади, до основних з яких віднесено: виховання нетерпимості до корупційних проявів; гарантування участі громадських формувань та окремих громадян району у підготовці й ухваленні управлінських рішень місцевого значення, участі в роботі депутатських та інших комісій, сесіях районної та місцевих рад; запровадження широкої інформаційної відкритості діяльності місцевих органів влади; формування високопрофесійного кадрового потенціалу на основі фахових якостей людини, дотримання етичного кодексу; запровадження «єдиного вікна» та «карти послуг», спрощення процедур надання адміністративних послуг та встановлення адекватних термінів обслуговування громадян; проведення комплексного аудиту посадових повноважень і компетенції державних службовців і службовців органів місцевого самоврядування й запровадження технологічних карт посадовців з вилученням повноважень з ознаками корупційних ризиків і переліком процедур їх діяльності [22, с. 211].

Під корупційним ризиком у системі державного управління Ю. В. Дмитрієв пропонує розуміти сукупність причин і чинників, що закладені в системі державного управління й визначають можливість виникнення корупційної поведінки особи, створюючи небезпеку негативних наслідків для життєво важливих інтересів особистості, суспільства, держави. При цьому корупційні ризики можуть мати найрізноманітніші детермінанти

– організаційні, правові, економічні, політичні, соціальні та навіть технічні. Водночас їхня структура буде однаковою у генезисі, оскільки вони насамперед обумовлені недоліками організаційного забезпечення і нормативно-правового регулювання питань, пов'язаних зі здійсненням державного управління. Так, в одному випадку, ризики можуть виражатися у формі недотримання встановлених законодавством заборон і обмежень, у зв'язку із проходженням публічної служби. В іншому випадку, – у зв'язку із виконанням владних повноважень під час здійснення державного управління [23, с. 34-38].

Залежно від форми прояву корупційної дії, зокрема це ризики, пов'язані з: одержанням неправомірної вигоди; зловживанням службовим становищем; легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом; незаконним збагаченням; нецільовим використанням або шахрайством з державними коштами та майном; незаконною участю у підприємницькій діяльності; незаконному лобізму, протекціонізму тощо

За чинниками виникнення корупційні ризики можуть поділятися на зовнішні та внутрішні ризики. При цьому зовнішні ризики тісно пов'язані із загальними недоліками функціонування системи державного управління. Внутрішні ризики – безпосередньо пов'язані з діяльністю в середині самого органу державного управління: неформальний характер відносин службовців; безконтрольність підлеглих з боку керівництва; неправомірне використання широкого кола дискреційних повноважень при прийнятті рішень та вчиненні управлінських дій тощо. За характером державно-владних повноважень, що покладені в основу корупційного ризику: ризики у сфері повноважень щодо видачі дозвільних документів; ризики у сфері здійснення державного нагляду та контролю; ризики у сфері розпорядження бюджетними коштами, іншими фінансовими повноваженнями; ризики у сфері управління державним майном і наданням адміністративних послуг; ризики у сфері процесуальних повноважень та інформації з обмеженим доступом [23, с. 43-46].

Д. В. Гудковим визначено характерні ознаки корупційних ризиків, серед яких є: суб'єктами корупційних діянь можуть бути як державні службовці, так і будь-які інші особи, уповноважені на виконання функцій держави та прирівняні до них; корупція пов'язана з протиправним використанням наданих особам, уповноваженим на здійснення функцій держави та іншим посадовим особам, повноважень або протиправним наданням таким особам певних благ, пільг та інших переваг; спеціальною метою корупції є матеріальна складова, тобто отримання певних благ, пільг, послуг та інших переваг як для себе, так і для третіх осіб. Також автором розроблено наукові підходи до розуміння структури механізм адміністративно-правового запобігання корупції – це визначена законом сукупність взаємопов'язаних адміністративно-правових засобів, за допомогою яких здійснюється регулюючий вплив на суспільні відносини, в рамках яких існують ризики вчинення корупційних діянь [24, с. 222].

Окремі вітчизняні монографічні дослідження присвячені безпосередньо питанням запобігання корупційним ризикам в діяльності органів Національної поліції за допомогою адміністративно-правових засобів. Насамперед мова йде про дисертацію С. О. Шатрави, у якій із застосуванням наукових підходів, що репрезентовані різними галузями наукового знання, сформульовано авторське визначення поняття запобігання корупції в органах Національної поліції, як складової частини загальнодержавної антикорупційної політики, об'єднаної національною ідеєю подолання цього негативного явища, включає стратегію розвитку публічно-правових відносин щодо усунення, нейтралізації чи обмеження дії посадових осіб органів Національної поліції корупції й цілеспрямованому впливі за допомогою комплексу адміністративно-правових інструментів для досягнення поставлених цілей, що складаються у сфері реалізації завдань та функцій Національної поліції України [25].

Більше того, виділено як самостійне явище правової дійсності механізм мінімізації корупційних ризиків в діяльності Національної поліції, який

становить сукупність адміністративних правовідносин, пов'язаних із постійним моніторингом правових засобів, які містять дискреційні повноваження і норми, що сприяють вчиненню корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією, їх оцінку та усунення причин та умов виникнення цих ризиків, шляхом надання відповідних пропозицій розробникам нормативно-правових актів щодо більш чіткого формулювання дефініцій та мовних конструкцій, усунення правових колізій тощо. Сформовано критерії класифікації корупційних ризиків в діяльності органів Національної поліції: за поширеністю; залежно від рівня виникнення; під час прийняття кадрових рішень; за категоріями корупційних ризиків; за видами корупційних ризиків; за функціями діяльності органів поліції тощо [25].

В. О. Луговий дещо розвинув наведені положення шляхом формулювання дефініції поняття «адміністративно-правовий механізм запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими», яким запропоновано вважати врегульовану нормами адміністративного права систему антикорупційних вимог, заборон та обмежень, які висуваються до поліцейських, а також сукупність організаційно-правових заходів, спрямованих на їх практичну реалізацію з метою запобігання вчиненню поліцейськими правопорушень, пов'язаних з корупцією, та створення несприятливих умов для вчинення таких діянь.

Визначено структуру цього юридичного механізму, розкрито такі його основні структурні елементи: адміністративно-правові норми; антикорупційні вимоги, заборони та обмеження, які висуваються до поліцейських; організаційно-правові заходи, спрямовані на практичну реалізацію встановлених вимог, заборон та обмежень; адміністративна відповідальність як засіб попередження правопорушень, пов'язаних з корупцією, що вчиняються поліцейськими. Окрім того, розкрито сутність категорії «правопорушення, пов'язане з корупцією, що вчиняється поліцейським», яке визначено як учинене поліцейським протиправне, винне

діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені чинним законодавством антикорупційні вимоги, заборони та обмеження, а також створює умови для корупції чи спрямоване на її приховування, за яке законом передбачено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність [26, с. 19].

О. В. Джафарова основний акцент своїх досліджень з питань аналізованої тематики змістила на загальних аспектах кадрової політики. Виокремлено корупційні ризики під час прийняття кадрових рішень у такі групи: ризики, які пов'язані з підбором персоналу; ризики, які з'являються в процесі діяльності; ризики, пов'язані зі звільненням працівників. Вказана на корупційні ризики, які можуть виникати під час проведення конкурсної процедури на посаду поліцейського, та можуть сприяти недовіри суспільства, несправедливості, упередженості, недоброчесності й непрозорості конкурсної процедури [27, с. 100-101]. Автор акцентує на ключових корупціогенних чинниках, які виникають у ході здійснення оцінки кандидатів на посади в органах поліції та подальшої службової діяльності працівників поліції, насамперед, значна непрозорість та заангажованість відповідних конкурсних комісій, загальна проблематика процедур проходження конкурсу тощо.

З урахуванням зазначеного, доречно зробити декілька важливих висновків. По-перше, корупційні ризики в діяльності Національної поліції України – це сукупність адміністративних, нормативно-правових, організаційних, фінансових, кадрових та інших причин і чинників у поліцейській діяльності, які сприяють створенню або розвитку обставин і ситуацій, що уможливають вчинення працівниками поліції корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією. Для них характерні такі визначальні особливості: 1) мають високий ступінь поширення, адже можуть виникати за більшістю напрямів реалізації правотворчої і правозастосовної діяльності Національної поліції України; 2) під їхній вплив залежно від певних обставин потенційно потрапляють

поліцейські та всі інші працівники органів (закладів, установ) поліції під час виконання своїх посадових обов'язків; 3) створюють реальні передумови для ймовірного вчинення працівниками поліції корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією; 4) після виявлення і проведення необхідної процедури ідентифікації офіційно визнаються як негативні явища правової дійсності, що сприяють вчиненню протиправних діянь у поліцейській діяльності, отже, потребують забезпечення здійснення конкретних заходів запобігання їм протидії уповноваженими суб'єктами владних повноважень.

По-друге, види корупційних ризиків у діяльності Національної поліції України є найрізноманітніші, що притаманно для всієї сфери публічного управління. Так, небезпека вчинення корупційних проступків може бути пов'язана з багатьма чинниками, серед яких нормативно-правові – недосконалість, нечіткість правових приписів, що регламентують поліцейську діяльність; адміністративні – наявність нераціональних і надмірно широких дискреційних повноважень; непрофесійність та недобросовісність посадових осіб органів (підрозділів) поліції; безконтрольність підлеглих з боку керівництва; видача необґрунтованих організаційно-розпорядчих документів тощо; кадрові – неякісний відбір кандидатів на посади в поліцію; надання неправомірної переваги при просуванні по службі тощо; фінансові – нецільове та нераціональне використання бюджетних коштів, а також низка інших аспектів порушення функціонування фінансових механізмів. Наведений перелік відповідних чинників є досить неповним, які охоплюють різні ланки службової та професійної діяльності працівників поліції.

Існують зовнішні та внутрішні корупційні ризики, де у першому випадку мова йде про недосконалість загальної системи організації діяльності правоохоронних органів, що зумовлює обставини для ймовірного вчинення корупційних правопорушень. Внутрішні ризики пов'язані з відомчою специфікою забезпечення організації діяльності Національної

поліції України, коли працівники поліції потрапляють до ситуації, за якої недобросовісні працівники мають значно більші можливості для реалізації своїх індивідуальних цілях у корисливих цілях на противагу державним інтересам. Водночас виникають обставини, за яких добросовісні працівники постійно провокуються ситуаціями, пов'язаними зі спрощеною можливістю реалізації корупційних проявів.

1.2. Особливості реалізації адміністративно-правового статусу Національної поліції України у сфері запобігання корупційним ризикам в системі поліції

Окреслена сфера в Україні має й суттєві особливості, які потребують детального теоретико-правового розгляду з метою з'ясування місця та ролі Національної поліції в системі органів запобігання корупції з урахуванням законодавчого закріплення її правового статусу. У загальній теорії адміністративного права за спрямованістю змісту адміністративно-правові норми поділяють на види, які визначають правовий статус суб'єктів і об'єктів адміністративно-правових відносин, форми і методи адміністративної діяльності, порядок проходження державної служби; забезпечують законність у державному управлінні; регулюють публічне управління в окремих галузях; визначають підстави притягнення до адміністративної відповідальності. Провідним суб'єктом публічного адміністрування є органи виконавчої влади. На них лягає основне навантаження щодо практичного забезпечення прав і свобод людини та громадянина в процесі публічного виконання законів на території всієї країни [28, с. 66, 98].

Кожен вітчизняний орган виконавчої влади має певний адміністративно-правовий статус, є носієм відповідних повноважень юридично-владного характеру, реалізація яких забезпечує його досягнення у виконавчо-розпорядчій та іншого виду публічній діяльності. Вони наділені оперативною самостійністю, що виражається у їхній компетенції – предметах відання, правах, обов'язках, територіальних межах діяльності кожного

окремого органу. Компетенція органу виконавчої влади – це певний обсяг державної діяльності, покладений на конкретний орган, або коло питань, передбачених законодавством, які цей орган має вирішувати в процесі практичної діяльності [28, с. 99-101].

На доречну думку низки провідних адміністративістів, зокрема В. В. Галунько, О. В. Кузьменко, С. Г. Стеценко, компетенція є базовою теоретичною категорією адміністративного права. Виділяють два аспекти компетенції – зовнішній та внутрішній. Зовнішній аспект пов'язаний з етимологією терміна «компетенція», що походить від лат. *competere* («бути відповідним»). Кожен суб'єкт відповідає своєму місцю в публічній адміністрації. Коло питань, розв'язання яких йому доручено, є унікальним, а право на їхнє вирішення – монополією певного суб'єкта. Внутрішній аспект доцільно пояснюється через внутрішню будову. Компетенція складається з низки взаємопов'язаних елементів, серед яких основними є мета та завдання; предмет відання; адміністративні повноваження. Компетенція центральних органів виконавчої влади установлюється спеціальними законами або положеннями про відповідні державні органи, затвердженими постановами Кабінету Міністрів України, тощо [29, с. 80].

У кінцевому підсумку Національна поліція України відноситься до органів спеціальної компетенції, які забезпечують реалізацію державної політики в одній чи декількох сферах шляхом надання адміністративних послуг, державного контролю, узагальнення практики застосування законодавства, розроблення вдосконалення законодавчих актів [30; 31]. У Законі України «Про Національну поліцію» визначено, що це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах [32]: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності;

надання послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Означене більш детально розкрито у Положенні про Національну поліцію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877, що Національна поліція є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Її основними завданнями є [33]:

1) реалізація державної політики у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку;

2) внесення на розгляд Міністра внутрішніх справ пропозицій щодо забезпечення формування державної політики в зазначених сферах;

3) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Аналіз змісту основних повноважень Національної поліції України дозволяє класифікувати їх за такими видами: організаційні (організує службу підготовки, стажування поліцейських), контрольні (здійснює контроль за дотриманням Правил дорожнього руху його учасниками та правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі), охоронні (здійснює на договірних засадах охорону фізичних осіб і об'єктів права приватної й комунальної власності), розшукові (розшукує осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від виконання кримінального покарання, пропали безвісти, інших осіб у випадках, визначених законом), примусові (приймає рішення про застосування адміністративних стягнень), профілактичні (здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання

вчиненню правопорушень), сервісні (надає правову допомогу громадянам, сприяє державним органам, підприємствам, установам та організаціям у виконанні покладених на них законом обов'язків) [34].

До ключових ознак Національної поліції України, що визначають її особливий правовий статус, доречно віднести, по-перше, належність органів поліції до виконавчої влади свідчить про те, що її діяльність має переважно виконавчо-розпорядчий характер і орієнтована на здійснення управління певними суспільними відносинами і процесами; по-друге, Національна поліція є центральним органом виконавчої влади. За новим законодавством поліція є центральним органом виконавчої влади, свідчить про прагнення влади забезпечити більш надійні гарантії деполітизації діяльності цього правоохоронного органу; по-третє, Національна поліція є органом сервісного характеру, коли головним призначенням є не виконання карально-репресивних заходів, а служіння суспільству шляхом надання відповідних послуг населенню; по-четверте, Національна поліція має право на застосування заходів примусу [35, с. 15].

На думку А. В. Танькова, адміністративно-правовий статус Національної поліції України передбачає комплекс прав та обов'язків цієї державної інституції, її структурних підрозділів, окремих фахівців, закріплених нормами адміністративного права за цим правозахисним органом. Цей статус містить сукупність складників [36, с. 37]:

1) цільовий – визначається місією поліції щодо сприяння реалізації державної політики у сфері протидії злочинності та забезпечення громадського порядку, забезпечення прав і свобод людини, інтересів суспільства й держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки, а також надання послуг особам;

2) організаційний, що віддзеркалює структуру Національної поліції, яка складається з таких підрозділів: кримінальна поліція, патрульна поліція, органи досудового розслідування, поліція охорони, спеціальна поліція, поліція особливого призначення, що мають задовольнити потреби усіх верств

населення та структур суспільства у правовому захисті й підтриманні безпеки;

3) компетенційний – пов'язаний із окресленням завдань, функцій, прав та обов'язків, а також ступенем відповідальності правоохоронного органу й окремих його підрозділів і працівників, що визначають орієнтованість їхньої діяльності на захист індивіда та гарантованість законності протидії державі з боку людини з метою захисту власних прав і свобод.

У цілому різносторонні питання адміністративно-правового статусу Національної поліції України піддавалися кропіткому науковому розгляду й іншими вітчизняними науковцями [37–41]. Поряд із цим ключові аспекти запобігання корупційним ризикам в діяльності органів поліції почали ґрунтовно з'ясовуватися здебільшого лише останніми роками, зумовленого кардинальною інституційною та нормативною зміною підходів до розуміння діяльності відповідних державних органів.

Окремо доречно зауважити, що первинне значення у піднятій тематиці належить високій якості й ефективності сформованої та реалізованої державної антикорупційної політики. Прерогативою вказаного є діяльність Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК), Національної ради з питань антикорупційної політики при Президентові України та Комітету Верховної Ради України з питань антикорупційної політики, які визначають головні засади розвитку та трансформації аналізованої сфери. Згодом всі необхідні напрацювання закріплюються у низці стратегічних планових нормативно-правових документів. Саме тому, важливість відокремленого з'ясування сучасного становища державної політики із запобігання корупційним ризикам, зокрема в діяльності Національної поліції України, зумовлює викладу цього в окремому підрозділі дисертації.

Наразі важливого значення набуває визначення та характеристика системи державних суб'єктів запобігання корупції, які через реалізацію антикорупційної політики, формують необхідне правове поле та конкретні

адміністративно-правові механізми запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України. Означене твердження впливає із того, що попередження корупційним проявам у службовій діяльності поліцейських охоплює декілька рівнів, до яких залучено не лише Національна поліція України та МВС України, але й у певній мірі вся сукупність спеціалізованих антикорупційних органів, зокрема НАЗК, Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП), Державне бюро розслідувань (ДБР), Вищий антикорупційний суд України (ВАСУ), Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (АРМА), Служба безпеки України (СБУ).

З огляду на викладене, взаємодія наведених державних органів з Національною поліцією України є найбільш ефективним способом запобігання корупційним ризикам в діяльності органів поліції. Тому можна дійти висновку, що інституційна складова адміністративно-правового механізму запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України включає два базові рівні. Перший з яких стосується внутрішньовідомчого запобігання корупційним ризикам відповідними підрозділами центрального органу управління (апарата) Національної поліції, міжрегіональних територіальних органів поліції, головних управлінь поліції в областях і підпорядкованих державних установ. Другий названий рівень включає сукупність антикорупційних органів, які у межах своїх повноважень формують та реалізують антикорупційну стратегію боротьби з корупцією в Україні, зокрема у сфері діяльності правоохоронних органів.

Раніше вже зазначалося, що корупційні ризики для поліцейських можуть виникати на різних напрямках їхньої діяльності, тому до запобігання опосередковано залучаються відповідні загальні підрозділи. Водночас на всіх ланках органів поліції вибудовано чітку структуру антикорупційних підрозділів, де ключову роль відіграє Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації Національної поліції України, яке створено

та функціонує згідно з пп. 10 ч. 1 ст. 22 Закону України «Про Національну поліцію», пп. 8 п. 11 Положення про Національну поліцію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877, Типового положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції, затвердженого наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 17.03.2020 № 102/20.

У цих правових документах визначено, що Національна поліція з метою організації своєї діяльності забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, здійснення заходів щодо запобігання корупції, порушень законності, службової дисципліни і контроль за їхньою реалізацією в центральному органі управління Національної поліції, територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління [33]. Для таких цілей функціонує уповноважений підрозділ з питань запобігання та виявлення корупції, який утворюється як самостійний та функціонально незалежний структурний підрозділ відповідно до ч. 1 ст. 13-1 Закону України «Про запобігання корупції». Керівник відповідного державного органу, забезпечує гарантії незалежності підрозділу від впливу чи втручання у його роботу, забезпечує окремим службовим приміщенням, матеріально-технічними засобами, необхідними для виконання покладених на нього завдань. Втручання у його діяльність та покладення на обов'язків, що не належать або виходять за межі його повноважень чи обмежують виконання покладених на нього завдань, забороняються [42].

Стосовно нещодавно створеного у структурі Національної поліції підрозділу Г. Шевчук доречно зауважує, що після подій Революції Гідності для МВС України розпочався новий етап власної історії та докорінних змін у самій системі державного органу: відбулася не лише зовнішня зміна колишньої міліції – відбувся внутрішній колапс, наслідки якого ми маємо змогу спостерігати і сьогодні. Суттєві зміни відбулися у самій структурі новоствореної Національної поліції України, що зумовлені низкою причин:

взяттям країни курсу на євроінтеграцію, імплементацією міжнародного законодавства, гуманізацією та приведенням вітчизняного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів. У цьому контексті було створено ряд принципово нових органів, які покликані виконувати досить важливі завдання та функції від імені держави. Одним із них стало Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації Національної поліції України (нині – Управління запобігання корупції), що був створений на виконання положень Закону України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки». Створення такого органу у складі Національної поліції України зумовлено новим напрямом діяльності держави – антикорупційною політикою, що особливо активізувалася з 2014 року, та реалізація якої весь час перебуває під наглядом з боку міжнародних партнерів та експертів з питань проведення реформ [43, с. 119-120].

У контексті зазначеного варто окремо зауважити, що безпосередньо мова йде не про відокремлений державний орган, як зазначає автор, оскільки в наведених вище нормативно-правових актах мова йде про самостійний та незалежний уповноважений підрозділ з питань запобігання та виявлення корупції. Беззаперечно запровадження функціонування Управління запобігання корупції Національної поліції України є показною ознакою посилення державної антикорупційної політики за останні декілька років.

Правовий статус означеного уповноваженого підрозділу детально розкрито в Положенні про Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації Національної поліції України, затвердженому наказом Голови Національної поліції України від 23.02.2017 № 160. Основними завданнями цього управління законодавцем визначено: підготовка, забезпечення та контроль за здійсненням заходів щодо запобігання і виявлення корупції; здійснення заходів щодо забезпечення вимог Закону України «Про очищення влади»; надання методичної та консультаційної допомоги з питань дотримання вимог антикорупційного законодавства;

участь в інформаційному та науково-дослідному забезпеченні здійснення заходів щодо запобігання та виявлення корупції, а також міжнародному співробітництві в зазначеній сфері; проведення організаційної та роз'яснювальної роботи із запобігання, виявлення і протидії корупції; здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства щодо врегулювання конфлікту інтересів; здійснення контролю за дотриманням антикорупційного законодавства. Відповідно до покладених на нього завдань Управління запобігання корупції Національної поліції України [44]:

1) розробляє та проводить заходи щодо запобігання корупційним правопорушенням, а також здійснює контроль за їх проведенням у Національній поліції України;

2) надає структурним підрозділам апарату центрального органу управління Національної поліції України, територіальним органам Національної поліції, міжрегіональним територіальним органам поліції, з підприємствам, закладам та установам, що належать до сфери управління поліції, та їх окремим працівникам роз'яснення щодо застосування антикорупційного законодавства;

3) уживає заходів щодо виявлення конфлікту інтересів і сприяє його усуненню, контролює дотримання вимог законодавства з врегулювання конфлікту інтересів, виявляє сприятливі для вчинення корупційних правопорушень ризики в діяльності посадових і службових осіб Національної поліції України, уносить їх керівникам пропозиції щодо усунення таких ризиків;

4) надає допомогу поліцейським, державним службовцям та іншим працівникам Національної поліції України в заповненні декларацій особи, уповноваженої на виконання функцій держави;

5) повідомляє в письмовій формі керівникові Національної поліції України та спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції про факти, що можуть свідчити про вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень працівниками органів та підрозділів поліції;

б) веде облік працівників Національної поліції України, притягнутих до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень;

7) взаємодіє з підрозділами з питань запобігання та виявлення корупції державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції;

8) розглядає в межах повноважень повідомлення щодо причетності працівників поліції до вчинення корупційних правопорушень;

9) організовує проведення спеціальних перевірок стосовно осіб, які претендують на зайняття посад відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком у Національній поліції України;

10) координує роботу структурних підрозділів апарату центрального органу управління Національної поліції України, органів та підрозділів поліції, підприємств, закладів та установ, що належать до сфери управління поліції щодо здійснення заходів спрямованих на запобігання корупції.

Вищезазначеного яскраво засвідчує вкрай важливу роль Управління запобігання корупції Національної поліції України в частині запобігання корупційним ризикам в діяльності всіх органів поліції нашої держави. Посадові особи цього підрозділу наділені широким спектром адміністративно-правового інструментарію, що дає їм дієві важелі впливу на процеси попередження та припинення корупційних правопорушень. Ними реалізується низка функцій, окремі з яких передбачають у разі необхідності застосування примусових заходів з метою реалізації покладених завдань.

У межах компетенції відповідні посадові та службові особи Управління запобігання корупції Національної поліції України мають право [44]: отримувати від інших структурних підрозділів Національної поліції України, органів та підрозділів поліції, підприємств, закладів та установ, що належать до сфери управління поліції, інформацію і матеріали, необхідні для виконання покладених завдань; отримувати від працівників Національної

поліції України усні та письмові пояснення з питань, які виникають під час проведення службових розслідувань; ініціювати питання щодо надсилання запитів до публічних органів, юридичних осіб незалежно від форми власності, з метою отримання від них відповідної інформації та матеріалів; вносити керівництву Національної поліції України пропозиції щодо вдосконалення організації службової діяльності Управління; створювати щодо запобігання корупції та проведення люстрації.

У кінцьовому підсумку, навмисне невиконання чи неналежне виконання вказаними суб'єктами публічного та приватного сектору законних вимог уповноваженого підрозділу з питань запобігання та виявлення корупції є підставою ініціювання притягнення винних осіб – співробітників поліції до дисциплінарної відповідальності. Щодо юридичних осіб незалежно від форми власності можливе проведення комплексних додаткових перевірок компетентними правоохоронними органами, насамперед, антикорупційного спрямування, для з'ясування реальних мотивів саботування роботи Управління запобігання корупції Національної поліції України з подальшим прийняттям мотивованого рішення. У цих та інших подібних ситуаціях представники вказаного підрозділу постійно співпрацюють та взаємодіють з певними державними органами й органами місцевого самоврядування, обмінюються службовою інформацією тощо.

Управління здійснює низку інших важливих завдань, зокрема через забезпечення опрацювання запитів з проведення перевірки достовірності відомостей, які подаються посадовими і службовими особами органів державної влади та місцевого самоврядування, які претендують на заняття відповідних посад у Національній поліції України, щодо застосування заборон, передбачених Законом України «Про очищення влади» [45]. Після чого проводиться підготовка висновків за результатами проведення перевірок відповідно до Закону України «Про очищення влади». На кінцевих етапах здійснюється ведення обліків (баз даних) з питань запобігання корупції та проведення люстрації, аналіз та узагальнення такої інформації.

Окремо за нагальної потреби та згідно з квартальними планами відповідної роботи надається методична і консультаційна допомога з питань дотримання законодавства щодо проведення люстрації.

З урахуванням того, що органи поліції тісно взаємодіють у своїй повсякденній діяльності з населенням, Управління запобігання корупції Національної поліції України системно розглядає звернень та запити громадян, депутатських звернень та запитів народних депутатів України, а також реалізує заходи, спрямовані на виконання отриманих пропозицій щодо покращення діяльності з питань, визначених Законом України «Про очищення влади» та «Про запобігання корупції». Більше того, організовує взаємодію з інститутами громадянського суспільства.

Відокремлена роль відводиться здійсненню контрольної функції у службовій діяльності, завдяки чому аналізоване управління проводить підготовку пропозицій керівництву Національної поліції України щодо проведення планових і позапланових перевірок структурних підрозділів апарату центрального органу управління, органів та підрозділів поліції, юридичних осіб, що належать до сфери управління поліції, з питань запобігання та виявлення корупції, проведення люстрації, бере участь у проведенні таких перевірок та готує звіти за їх результатами. Зокрема співробітники управління можуть [44]:

- залучатися до участі в розробленні проектів нормативно-правових актів, організаційно-розпорядчих документів з метою виявлення причин, що призводять чи можуть призвести до вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень;

- залучатися до проведення внутрішнього аудиту в апараті центрального органу управління Національної поліції України, органах і підрозділах поліції, підприємствах, закладах та установах у частині дотримання вимог антикорупційного законодавства;

- брати участь у засіданнях постійних комісій або створених за дорученням керівництва Національної поліції України робочих групах з

питань, які належать до компетенції Управління; представляти поліцію з в заходах з питань запобігання корупції та проведення люстрації, що ініціюються іншими відомствами, організаціями та установами, у тому числі в аналогічних заходах за кордоном;

– залучатися до участі у проведенні службового розслідування (перевірки) в органах та підрозділах поліції, підприємствах, закладах та установах, що належать до сфери управління поліції, з метою виявлення причин та умов, що призвели до вчинення корупційного правопорушення чи невиконання вимог антикорупційного законодавства.

Вкрай важлива роль в означених питаннях відводиться також Департаменту внутрішньої безпеки Національної поліції України, який на відмінну від Управління запобігання корупції – спеціальний структурний підрозділ Центрального органу управління Національної поліції, відноситься до системи міжрегіональних територіальних органів поліції. Ця інституція наділена значним правовим інструментарієм для реалізації своїх державно-владних повноважень, які мають досить розгалужений характер, що значно виходять за межі запобігання корупції. Водночас саме боротьба з означеним негативним явищем є лакмусовим папірцем як індикатор ефективності забезпечення здійснення правоохоронної функції органами поліції.

У цьому сенсі С. В. Погорелов та Є. Б. Приймак зауважують, що Департамент внутрішньої безпеки виступає досить потужним відомчим інструментом, який гарантує кожному працівнику поліції захист від втручання в його життя і роботу. Працівниками підрозділу проводиться великий обсяг роботи щодо розкриття злочинів у цілому та правопорушень стосовно працівників поліції, адже, як і всі громадяни України, працівники правоохоронних органів мають конституційне право на охорону життя і здоров'я у процесі трудової діяльності. Завдання департаменту обумовлені такими напрямками діяльності: по-перше, загальнодержавною концепцією боротьби зі злочинністю, у зв'язку з якою на ОВС покладено завдання реалізації державної політики в боротьбі зі злочинністю та охороні широкого

кола суспільних відносин від протиправних посягань. По-друге, департамент у правоохоронній діяльності робить акцент на запобіжні заходи, а саме на профілактичні та оперативно-розшукові заходи щодо запобігання, виявлення, припинення та розкриття зло-чинів, які готуються або були вчинені працівниками поліції [46, с. 235].

Згідно з Положенням про Департамент внутрішньої безпеки Національної поліції України, затвердженим наказом голови Національної поліції України від 09.11.2015 № 83 (у редакції наказу голови Національної поліції України від 31.07.2019 № 765) департамент є міжрегіональним територіальним органом у складі кримінальної поліції Національної поліції України, який здійснює свою діяльність у напрямі дотримання внутрішньої безпеки в органах поліції. Дотримання внутрішньої безпеки реалізується шляхом внутрішнього контролю та забезпечення власної безпеки органів поліції і полягає у здійсненні комплексу правових, організаційних і практичних заходів, спрямованих на виявлення, попередження, припинення порушення поліцейськими, державними службовцями, іншими працівниками поліції вимог законодавства, фактів протиправного перешкоджання службовим особам поліції у виконанні покладених на них завдань та повноважень, а також виявлення та усунення інших чинників, які негативно впливають на діяльність поліції. Безпосередньо у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності органів поліції аналізований підрозділ через управління протидії корупції та сектор запобігання корупції [47]:

1) здійснює організаційні й практичні заходи щодо реалізації та дотримання вимог антикорупційного законодавства України, а також комплекс оперативно-розшукових заходів, спрямованих на попередження, припинення і документування кримінальних правопорушень, що готуються поліцейськими, службовцями, іншими працівниками, та корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень;

2) проводить постійну профілактичну і роз'яснювальну роботу в Національній поліції України щодо запобігання та попередження фактів

вчинення її працівниками кримінальних, корупційних і пов'язаних з корупцією правопорушень;

3) визначає напрями удосконалення діяльності щодо виявлення, попередження та припинення кримінальних, корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень у Національній поліції України;

4) забезпечує взаємодії та обміну інформацією з органами поліції, іншими правоохоронними органами, органами державної влади з питань попередження та виявлення кримінальних, корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень серед поліцейських, державних службовців та інших працівників поліції.

Окремо варто зосередити увагу на тому, що складність та об'ємність проблематики у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності органів поліції зумовлює системність у цих питаннях. З урахуванням вказаного додатково функціонують вузькопрофільні спеціальні підрозділи міжрегіональних територіальних органів [48] – відділ запобігання корупції Департаменту патрульної поліції; сектори запобігання корупції Департаменту стратегічних розслідувань, Департаменту кіберполіції, Департаменту поліції охорони, Департаменту боротьби з наркозлочинністю Національної поліції України. Також у структурі всіх головних управлінь Національної поліції в областях здійснюють відповідну діяльність відділи (сектор) запобігання корупції.

1.3. Розвиток і сучасне становище державної політики у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції

Результати попередніх підрозділів нашого наукового дослідження переконливо доводять, що запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції є досить складною й багатогранною проблематикою. Адже антикорупційні механізми в Україні мають низку відповідних базових рівнів, які у свою чергу охоплюють значну кількість більш дрібних ланок, спрямованих на реалізацію завдань держави з ефективного та дієвого

попередження, запобігання, припинення корупційних та інших подібних правопорушень, а також притягнення винних осіб до юридичної відповідальності. Вказані структурні елементи тісно взаємопов'язані між собою, оскільки лише у своїй сукупності дозволяють втілити у життя засади вітчизняної державної антикорупційної політики.

Поняття державної антикорупційної політики та безпосередньо її складової – державної політики із запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції, не визначено у чинному законодавстві, зокрема у Законі України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 рр.». Водночас цим законодавчим актом зауважено, що відповідно до ст.ст. 5, 6 Конвенції ООН проти корупції держави-учасниці повинні розробляти і здійснювати ефективну скоординовану політику щодо протидії корупції та утворити з цією метою спеціально уповноважений орган [49]. Зазначені рекомендації надані Україні Групою держав проти корупції (GRECO), Організацією економічної співпраці та розвитку (ОЕСР) та експертами ЄС.

На той момент в Україні окремими повноваженнями щодо формування і реалізації антикорупційної політики були наділені кілька інституцій – Національний антикорупційний комітет, Міністерство юстиції України, Урядовий уповноважений з питань антикорупційної політики. Проте такий розподіл функцій формування та реалізації антикорупційної політики між органами з різним правовим статусом та обсягом повноважень не відповідає міжнародним стандартам щодо органів, уповноважених на її формування та реалізацію. Отже, в Україні прослідковувалася фактично відсутня чітка законодавча та інституційна основа для формування та реалізації антикорупційної політики на основі співпраці державних органів і громадськості [50].

Звичайно, окреслена ситуація вкрай негативно відбивалася на всій системі державного управління, зокрема новоствореній Національній поліції України, адже не було напрацьовано усталених підходів до формування та

реалізації державної антикорупційної політики. Також не визначено чіткої вертикалі відповідальних уповноважених суб'єктів владних повноважень у цій важливій сфері [51; 52].

З огляду на це, незабаром прийнято Закон України «Про запобігання корупції», який визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст і порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень. Однак, насамперед, запроваджено ключову інституційну структуру – НАЗК як центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику. Працівниками апарату агентства та його територіальних органів є державні службовці, інші працівники, які виконують функції з обслуговування. До його повноважень належать [14]:

1) проведення аналізу стану запобігання та протидії корупції в Україні, діяльності публічних органів у сфері запобігання корупції; статистичних даних, результатів досліджень та іншої інформації;

2) розроблення проектів національної антикорупційної стратегії та державної програми з її виконання, здійснення моніторингу, координації та оцінки ефективності виконання стратегії; підготовка та подання в установленому законом порядку до Кабінету Міністрів України проекту національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики; формування та реалізація антикорупційної політики, розроблення проектів нормативно-правових актів з цих питань; організація проведення досліджень з питань вивчення ситуації щодо корупції;

3) здійснення моніторингу та контролю за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; координація та надання методичної допомоги щодо виявлення публічними органами, корупційних ризиків у

своїй діяльності та реалізації ними заходів щодо їх усунення, у тому числі підготовки та виконання антикорупційних програм;

4) здійснення перевірки декларацій суб'єктів декларування, зберігання та оприлюднення декларацій, проведення моніторингу способу життя суб'єктів декларування; забезпечення ведення Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення;

5) погодження антикорупційних програм публічних органів, розробка типової антикорупційної програми; залучення громадськості до формування, реалізації та моніторингу антикорупційної політики України; координація виконання міжнародних зобов'язань у сфері формування та реалізації антикорупційної політики, співпраця з державними органами, неурядовими організаціями іноземних держав і міжнародними організаціями.

Важливими суб'єктами формування та реалізації державної антикорупційної політики також є Національна рада з питань антикорупційної політики та Комітет Верховної Ради України з питань антикорупційної політики. У першому випадку мова йде про консультативно-дорадчий орган при Президентові України, основними завданнями якого є: підготовка та подання Гаранту дотримання Конституції пропозицій із визначення, актуалізації та вдосконалення антикорупційної стратегії; здійснення системного аналізу стану запобігання і протидії корупції, ефективності реалізації антикорупційної стратегії, заходів, що вживаються у цій сфері; підготовка та надання Президентові України узгоджених пропозицій з поліпшення координації та взаємодії між суб'єктами, які здійснюють заходи у сфері запобігання і протидії корупції; оцінка стану і сприяння реалізації рекомендацій міжнародних організацій із запобігання і протидії корупції, підвищення ефективності міжнародного співробітництва України, а також сприяння науково-методичному

забезпеченню у цій сфері. Національна рада відповідно до покладених на неї основних завдань [53]:

1) здійснює комплексну оцінку ситуації і тенденцій у сфері запобігання і протидії корупції, аналізує антикорупційне законодавство та заходи щодо його виконання; здійснює моніторинг та аналіз ефективності реалізації антикорупційної стратегії, вносить пропозиції щодо поліпшення взаємодії органів, відповідальних за її імплементацію;

2) бере участь у підготовці для внесення Президентом України на розгляд Верховної Ради України законопроектів у сфері запобігання і протидії корупції; готує пропозиції щодо законопроектів, проектів інших нормативно-правових актів у сфері запобігання і протидії корупції;

3) бере участь у підготовці послань Президента України до народу, щорічних і позачергових послань до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України в частині реалізації антикорупційної політики; організовує вивчення громадської думки з питань, що розглядаються Національною радою, забезпечує висвітлення у засобах масової інформації результатів своєї роботи;

4) сприяє науково-методичному забезпеченню з питань запобігання і протидії корупції, проведенню аналітичних досліджень, розробленню методичних рекомендацій у цій сфері; готує пропозиції щодо підвищення ефективності міжнародного співробітництва України у сфері запобігання і протидії корупції.

Комітет Верховної Ради України з питань антикорупційної політики наділений значними владними повноваженнями в аналізованій сфері, предметним віданням якого є [54]: формування антикорупційної політики; проведення антикорупційної експертизи законопроектів, поданих суб'єктами права законодавчої ініціативи; запобігання і протидія корупції; запобігання корупції в діяльності юридичних осіб; запобігання та врегулювання конфлікту інтересів; правила етичної поведінки на публічній службі; фінансовий контроль стосовно осіб, уповноважених на виконання функцій

держави і місцевого самоврядування; відповідальність за вчинення корупційних правопорушень; правове регулювання та організація діяльності НАБУ, НАЗК, Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів; діяльність інших правоохоронних і державних органів в частині їх повноважень у сфері запобігання та протидії корупції; державний захист осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції.

Названі владні інститути вирізняються з-поміж інших тим, що безпосередньо приймають участь у формуванні та реалізації державної антикорупційної політики, тоді як вся система органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування – тільки в її реалізації за встановленими правилами і прописаними процедурами. За їхньою діяльністю здійснюється системний контроль з одночасним наданням належної консультативної та інформаційно-методичної допомоги. У кінцевому підсумку, розгляд таких владних повноважень дає певне уявлення щодо сутності та змісту поняття «державної політики» як основоположних напрямів функціонування держави, які мають консолідований та узагальнений характер, слугують специфічним орієнтиром для реалізації компетенції органів публічної влади у певній сфері, де у нашому випадку мова йде про запобігання та протидію корупції. Водночас ця тематика потребує науково-теоретичного поглиблення, з метою вироблення конструктивного розуміння державної політики із запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України.

Значна кількість вітчизняних науковців, зокрема Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін, вважають, що якість управлінської діяльності держави залежить від кількісного виміру показників діяльності її органів влади. Кількісні критерії доцільно застосовувати для зіставлення різних групових інтересів, співвіднесення фінансових витрат на певні цілі. На основі кількісних показників узгоджуються плани, зусилля різних відомств, установлюється ієрархія відповідальності органів публічної влади. Необхідність опрацювання використання кількісних показників діяльності

держави зумовлена й тим, що держава змушена здійснювати свідомо спрямовані дії, витратити певні ресурси. Раціональна основа формування державної політики передбачає, що навіть для неструктурованих завдань або форс-мажорних обставин цілі органів влади повинні мати виражені кількісні параметри. За цих умов можна забезпечити цілеспрямованість державних дій, їхню усвідомлену орієнтацію на чітко визначенні суспільні інтереси [55, с. 8, 12].

Визначальні особливості процесів формування та реалізації державної антикорупційної політики ставали предметом наукового дослідження низки вітчизняних вчених. Так, В. В. Василевич, Е. В. Расюк, А. В. Савченко, В. Л. Федоренко антикорупційну політику розглядають як постійно здійснювану, систематичну, цілеспрямовану діяльність держави у тісній співпраці з інститутами громадянського суспільства, що полягає у розробці, удосконаленні та реалізації стратегічних засад і тактичних заходів, спрямованих на усунення причин та умов корупції, удосконалення юридичної відповідальності за корупційні правопорушення та формування антикорупційної культури. Ця політика охоплює такі напрями: стратегія протидії корупції; законодавство; громадська участь; антикорупційна діяльність органів влади; антикорупційна діяльність громадянського суспільства [56, с. 17]. Сутність антикорупційного законодавства полягає у тому, щоб обмежити, нейтралізувати, усунути чинники корупції, запобігти конфлікту інтересів, визначити рамки правової й етичної поведінки суб'єктів відповідальності за корупційні правопорушення; чітко визначити ознаки корупційних правопорушень, передбачити заходи відповідальності за їх вчинення, належним чином врегулювати діяльність органів державної влади, які протидіють корупції [57, с. 30].

На переконання А. М. Новака, державна антикорупційна політика – інтегративна взаємодія визначених законодавством суб'єктів запобігання та протидії корупції, спрямована на детермінацію та впровадження інституціональних, структурно-функціональних і ресурсних засад,

організаційних заходів щодо унеможливлення проявів корупції в системі публічного управління. Ефективною передумовою політики запобігання корупції є детермінація управлінської функції публічно-правового моніторингу діяльності органів у виконавчій владі та виокремлення фінансового внутрішнього контролю [58, с. 1-15]. Такі твердження розвинуто в наукових дослідженнях останніх декількох років, серед яких праці Т. С. Гжибовської [59], М. В. Кікалішвілі [60], Т. В. Кустової [61], К. М. Наумчука [62], Н. Г. Поплевічевої [63] та ін.

Усі сформовані положення державної антикорупційної політики прописуються в низці відповідних стратегічних планових документах, які мають силу законів з подальшим розкриттям у підзаконних актах для виконання компетентними органами публічної влади. Вважаємо за доречне систематизувати і запропонувати класифікацію нормативних документів, які стосуються державної політики із запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції.

До першого рівня стратегічних планових документах входять ті, що мають основоположний та загальний характер, наприклад, Стратегія сталого розвитку «Україна-2020», схвалена указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015, спрямована на впровадження європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі. Одним із її векторів є безпековий – забезпечення гарантій безпеки держави, бізнесу та громадян, захищеності інвестицій і приватної власності, зокрема через закріплення визначальною основою чесного і неупередженого правосуддя, невідкладне проведення очищення влади на всіх рівнях і забезпечення впровадження ефективних механізмів протидії корупції.

У цьому контексті основною метою антикорупційної реформи є суттєве зменшення корупції в Україні, скорочення втрат державного бюджету та бізнесу через корупційну діяльність, підвищення позицій України у міжнародних рейтингах, що оцінюють рівень корупції. Означене досягатиметься завдяки реалізації нової Антикорупційної стратегії та

успішному впровадженню нових антикорупційних механізмів – декларування майнового стану публічних службовців, запобігання та врегулювання конфліктів інтересів, перевірка доброчесності службовців та моніторинг їхнього способу життя. Важливим є використання новітніх технологій, зокрема для забезпечення державою доступу до інформації у формі «відкритих даних» [64]. Саме в аналізованому документі наголошено на першочерговій важливості створення державних органів, які здійснюють попередження, виявлення і розслідування корупційних правопорушень посадових осіб, а також реалізують контроль за доброчесною поведінкою публічних службовців.

Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 - 2020 роки, затверджена указом Президента України від 26.02.2016 № 68/2016, гарантувала створення сприятливих умов для розвитку громадянського суспільства, різноманітних форм демократії участі, налагодження ефективної взаємодії громадськості з органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Наголошено на тому, що розвинене громадянське суспільство є важливим елементом будь-якої демократичної держави та відіграє одну з ключових ролей у впровадженні нагальних суспільних змін і належного врядування, в управлінні державними справами і вирішенні питань місцевого значення, розробці і реалізації ефективної державної політики у різних сферах, утвердженні відповідальності перед людиною правової держави, розв'язанні політичних, соціально-економічних і гуманітарних проблем.

Окремо зауважено, що такий розвиток за системної державної підтримки дає змогу залучати людські, організаційні, фінансові та технічні ресурси для надання соціальних та інших суспільно значущих послуг, сприяння процесу децентралізації державного управління і підвищенню його якості, а також скоротити державні видатки і запобігти корупційним ризикам [65]. Наведене дає можливість зробити висновок, що ефективно впровадження сучасної державної антикорупційної політики України

розцінюється міжнародною та вітчизняною спільнотою як одна із найголовніших компонент розбудови демократичної держави та розвитку громадянського суспільства з дієвим публічним управлінням.

Другий рівень відповідних стратегічних планових документах уособлюють нормативно-правові акти, що стосуються базових питань реформування публічного управління в частині реалізації положень антикорупційної стратегії України. Звісно її основа вибудована з урахуванням Закону України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки» та Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.08.2017 № 576-р [66]. Значна увага приділена запобіганню корупції у діяльності органів влади, а також створення системи доброчесної та професійної публічної служби згідно з міжнародними стандартами і кращим світовим досвідом.

У питаннях запобігання корупції у діяльності органів виконавчої влади наголошено, що однією з основних проблем, пов'язаних з високим рівнем корупції в діяльності таких органів, є відсутність ефективно діючих відомчих антикорупційних програм. Чинні щорічні плани із запобігання корупції є здебільшого формальними та відтворюють положення відповідних актів вищого рівня. Виявлення фактів корупції фактично зведено нанівець, оскільки відсутні системи виявлення та аналізу ризиків корупціогенних процедур, а також немає механізмів повідомлення про підозри в корупції та захисту осіб, які про них повідомляють. Підрозділи, відповідальні за розроблення та здійснення відомчих заходів з виявлення і запобігання корупції, не мають відповідного фаху та рівня незалежності, здебільшого ці повноваження покладено на кадрові підрозділи. Створення системи доброчесної та професійної публічної служби відповідно до кращих міжнародних практик охоплює необхідність [50]:

1) ухвалити закон щодо запровадження ефективних механізмів виявлення, запобігання конфлікту інтересів, декларування майна, доходів,

видатків і зобов'язань фінансового характеру публічних службовців, передбачивши, зокрема: правові інструменти виявлення, запобігання та врегулювання ситуацій, пов'язаних з виникненням конфліктів інтересів; подання декларацій в режимі реального часу; перегляд положень форми декларації для виявлення можливих конфліктів інтересів; запровадження відкритої єдиної електронної бази даних декларацій; створення органу для здійснення контролю за дотриманням законодавства щодо запобігання конфлікту інтересів та за повнотою і достовірністю декларацій; застосування санкцій за порушення законодавства щодо запобігання конфлікту інтересів та декларування доходів;

2) покласти на спеціально уповноважений орган з питань запобігання корупції функції з проведення моніторингу практики застосування етичних стандартів та надання роз'яснень з метою коригування недоліків у практиці застосування; забезпечити регулярне навчання службовців з питань етики та дотримання антикорупційних вимог; запровадити здійснення на постійній основі підвищення кваліфікації осіб, уповноважених на виконання функцій держави та органів місцевого самоврядування з питань запобігання корупції та етичних стандартів поведінки з урахуванням можливості запровадження електронної системи оцінки знань з цих питань;

3) прийняти закон про проведення перевірок публічних службовців на доброчесність, у якому передбачити правила та порядок проведення таких перевірок, гарантії законності та контролю, наслідки проведення, а також те, що такі перевірки не є негласними слідчими діями, їх результати не можуть використовуватися у кримінальному процесі як засоби доказування, за їхні результатами провадження не відкривається.

Визначені завдання у сфері запобігання корупції в публічному секторі детерміновані ще за багато років до прийняття зазначеної антикорупційної стратегії, що знайшло вираження в подальших юридичних документах. Так, ще у положеннях Концепції адміністративної реформи в Україні, затвердженій указом Президента України від 22.07.1998 № 810/98,

визначено, що варто розробити заходи щодо упередження корупційних дій та їхньої профілактики у сфері державної служби, вжити заходів для запобігання проявам корупції, партійної та конфесійної прихильності.

Акцентовано на потребі реформування системи оплати праці державних службовців з тим, щоб забезпечити конкурентоздатність служби на ринку праці, зменшити відомчий та місцевий вплив, запобігти корупції, кардинально підвищити заінтересованість кадрів у продуктивній і якісній, ініціативній та ефективній, сумлінній і відповідальній роботі, перебуванні на державній службі та подальшому просуванні щодо кар'єри. Цього можна досягти у разі встановлення більшої середньої заробітної плати, ніж у галузях економіки, та не меншої, ніж у приватному секторі. Має бути вдосконалена структура оплати праці, забезпечена її справедливість і прозорість. Потрібно збільшити частку посадового окладу в сукупній заробітній платі, значно піднести роль рангу державного службовця у матеріальному стимулюванні. Обов'язковим є посилення посадової диференціації платні з урахуванням рівня відповідальності, забезпечення її швидкого зростання на початку кар'єри, також зменшення розбіжностей в оплаті праці [67].

Практика останніх років доводить, що належна оплата праці публічних службовців займає досить чільне, однак не найголовніше місце, в питаннях ефективного запобігання корупційних ризиків у цій сфері. Водночас погоджуємося, що високе фінансове та матеріально-технічне забезпечення є тим основним підґрунтям, від якого відштовхуються подальші антикорупційні ініціативи в публічній службі. Означене якісно відбите у новітньому чинному законодавстві, зокрема у нормах Концепції реформування системи оплати праці державних службовців та затвердження плану заходів з її реалізації, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.05.2020 № 622-р.

Цією концепцією окреслено нагальну проблематику щодо наявності внутрішньої різноманітної системи розподілу фонду оплати праці – основою для можливих корупційних ризиків та зловживань, зокрема встановлення

стимулюючих надбавок у «ручному режимі» (без наявності чітких критеріїв для такого встановлення), а також використання премій для автоматичного збільшення заробітної плати, а не як інструменту стимулювання ефективного виконання завдань. Адже ст. 7 Конвенції ООН проти корупції, підписаної 31.10.2003 передбачено, що кожна держава- учасниця прагне забезпечити сприяння виплаті належної винагороди та устанавленню справедливих окладів державним службовцям з урахуванням економічного розвитку. Отже, зростання реального валового внутрішнього продукту в Україні на відповідний відсотковий рівень щороку повинне бути підставою для підвищення рівня оплати праці в державному секторі [68].

Загалом реформа публічного управління є однією з основних реформ у країнах з перехідною економікою, що здійснюють комплексні трансформації у різних сферах державної політики. Окрім цього, у Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 № 474-р, підкреслено, що дієва система такого управління є одним з основних чинників конкурентоспроможності держави й передумовою європейської інтеграції. Високоякісна діяльність Кабінету Міністрів України щодо формування державної політики у різних сферах можлива за наявності професійної, результативної, ефективної та підзвітної системи центральних органів виконавчої влади.

Зниження значного адміністративного навантаження державного регулювання, покращення якості надання адміністративних послуг, забезпечення законності та прогнозованості адміністративних дій покращує позиції держави у світових рейтингах. Ефективна система державного управління є однією з основних передумов демократичного врядування, що ґрунтується на принципах верховенства права та забезпечує здійснення заходів для сприяння доброчесності, запобігання корупції та гарантування дисципліни на державній службі [69]. Цей стратегічний напрям знайшов своє логічне розширення у межах Заходів щодо запобігання корупції в

міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 05.10.2016 № 803-р. Відповідні заходи прописані для конкретних суб'єктів владних повноважень, оформлених у передбачений План здійснення заходів щодо запобігання корупції в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади.

Оскільки Національна поліція входить до органів системи МВС України, тому нас у першу чергу цікавить саме це відомство. Зокрема основний акцент спрямовано на таке [70]: 1) аналіз актів Кабінету Міністрів України, які регламентують діяльність МВС, та його нормативно-правових актів з метою виявлення в них можливих корупціогенних чинників; 2) залучення громадськості до здійснення антикорупційних заходів та моніторингу діяльності МВС, а також до запуску та моніторингу діяльності сервісних центрів нового зразка; 3) запровадження системного навчання працівників апарату, закладів, установ, організацій, що належать до сфери управління МВС, з питань, пов'язаних із запобіганням корупції; 4) запобігання проявам зловживання владою та службовим положенням під час складання іспитів на отримання посвідчень водія.

Означене розкриває лише незначну частину функціонування МВС України у цій сфері, тому варто виокремити наступний, третій, рівень аналізованих стратегічних планових документах, які більш суттєво виражають специфіку процесів формування та реалізації державної політики щодо запобігання корупції. Стратегією розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 №1023-р визначено, що сучасні виклики, зумовлені впливом комплексу соціальних, економічних, політичних, правових, психологічних та інших чинників, вимагають системного реагування, адекватної трансформації сектору національної безпеки, зокрема органів системи МВС України [71].

Високий рівень корупції, закритість і непрозорість функціонування, корупційні ризики в діяльності правоохоронних органів вимагає доволі

чіткого розроблення і здійснення ефективних антикорупційних заходів, пов'язаних з наданням адміністративних послуг органами системи МВС України. Водночас підкреслено, що ефективне врядування, прозорість і підзвітність населенню зумовлює здійснення системного контролю за дотриманням працівниками стандартів доброчесності, виявлення та усунення наявних корупційних ризиків.

Центральне місце на окресленому рівні нормативно-правових актів посідає Антикорупційна програма Міністерства внутрішніх справ України на 2020-2022 роки, затверджена наказом МВС України від 31.01.2020 № 84, метою якої є удосконалення системи запобігання і протидії корупції у відомчому апараті, територіальних органах, закладах, установах і на підприємствах, що належать до сфери управління; забезпечення координації системи запобігання і протидії корупції в органах системи МВС України, зокрема Національній поліції; впровадження механізмів прозорості, доброчесності, зниження корупційних ризиків і підвищення рівня довіри до діяльності правоохоронних органів. Пріоритетними напрямками реалізації цієї стратегії вказано [72]:

1) забезпечення системного підходу до запобігання і протидії корупції; реалізація антикорупційної політики в кадровому менеджменті, формування негативного ставлення до корупції, навчання та заходи з поширення інформації щодо програм антикорупційного спрямування;

2) здійснення заходів з дотримання вимог фінансового контролю, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів; запобігання корупції у сфері публічних закупівель, посилення ефективності управління фінансовими та матеріальними ресурсами, розвиток і підтримка системи внутрішнього аудиту;

3) удосконалення процесу надання адміністративних послуг; участь у реалізації заходів, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 05.10.2016 № 803-р, та Стратегії комунікацій у сфері запобігання

та протидії корупції, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.08.2017 № 576-р.

Насамкінець, четвертий рівень охоплює юридичну стратегічну документацію, яка має спеціалізований характер, адже безпосередньо окреслює питання запобігання корупції в Національній поліції. Доречно зауважити, що всі розкриті вище рівні взаємопов'язані, доповнюють та розширюють відповідні форми, методи й адміністративно-правові засоби з метою створення сприятливого середовища, що суттєво знижує ризики вчинення корупційного правопорушення в службовій діяльності. На сьогодні певну основу утворює Антикорупційна програма Національної поліції України на 2019-2021 роки, затверджена наказом голови Національної поліції України від 20.03.2019 № 246, та низка супутніх відомчих нормативно-правових актів, які конкретизують сукупність відповідних планових антикорупційних заходів, здійснюваних за чітко визначеними процедурами.

Антикорупційна програма розроблена на виконання ст. 19 Закону України «Про запобігання корупції», з урахуванням розпоряджень Кабінету Міністрів України від 05.10.2016 № 803-р «Деякі питання запобігання корупції в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади», з дотриманням положень Методології оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади, затвердженої рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 02.12.2016 № 126, Методичних рекомендацій щодо розробки антикорупційних програм органів влади, затверджених рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 19.01.2017 № 31, та з урахуванням Порядку підготовки, подання антикорупційних програм на погодження до Національного агентства з питань запобігання корупції та здійснення їх погодження, затвердженого рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 08.12.2017 № 1379. Метою цієї програми є [73]:

1) вжиття додаткових і посилення діючих заходів, спрямованих на ефективне запобігання корупції в усіх сферах діяльності Національної

поліції; створення системи запобігання і протидії корупції в апараті центрального органу управління поліцією, територіальних органах, установах та закладах, що належать до сфери управління;

2) створення сприятливих умов для чесного і законного виконання поліцейськими, державними службовцями та іншими працівниками поліції своїх службових обов'язків і несприятливих умов для зловживання ними своїми службовими повноваженнями; зменшення впливу корупціогенних ризиків на діяльність Національної поліції, посилити громадський контроль за її діяльністю;

3) створення ефективних механізмів запобігання корупції, конфлікту інтересів, порушенню етичних стандартів поведінки та забезпечення контролю за дотриманням правил щодо доброчесності працівників поліції; створення атмосфери неприйняття та осуду корупції в усіх її проявах працівниками поліції;

4) забезпечення належного виконання рекомендацій міжнародних антикорупційних моніторингових механізмів; налагодження системного процесу виявлення та оцінки корупційних ризиків у діяльності Національної поліції та її територіальних органах, установах та закладах, з подальшим вжиттям заходів, спрямованих на їх мінімізацію; здійснення комплексу інформаційно-культурних та інших заходів для ознайомлення громадськості із заходами щодо запобігання корупції в органах поліції.

З урахуванням зазначеного вище, доречно зробити висновок, що державна політика із запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції є однією із головних складових державної антикорупційної політики України. Вона виражає основоположні напрями функціонування держави, які мають консолідований та узагальнений характер, слугують своєрідним орієнтиром для реалізації компетенції суб'єктів владних повноважень у сфері попередження, запобігання, припинення корупційних правопорушень та притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності.

До системи суб'єктів формування та реалізації відповідної політики входять Національна рада з питань антикорупційної політики, Комітет Верховної Ради України з питань антикорупційної політики, НАЗК, МВС України, Національна поліція України. Сформовані положення державної антикорупційної політики прописуються в певній кількості стратегічних планових документах, які мають силу законів з подальшим розкриттям у підзаконних актах для виконання конкретними органами публічної влади.

У кінцевому підсумку, державна політика з питань запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції транслюється у безперервному та логічному зв'язку з державною антикорупційною політикою України, а також на виконання національних стратегій розвитку демократизації країни.

Вона охоплює декілька ключових рівнів, виражених у відповідних юридичних документах: 1) перший – загальний рівень державної політики – забезпечення впровадження ефективних механізмів протидії корупції та проведення антикорупційної реформи у сфері публічного управління, як однієї із найголовніших компонент розбудови демократичної держави та розвитку громадянського суспільства; 2) другий – стратегічний рівень державної політики – забезпечення ефективного здійснення реформування публічного управління в частині реалізації положень антикорупційної стратегії України; 3) третій – базовий рівень державної політики – забезпечення дієвого поліпшення механізмів протидії корупції у відповідних ланках правоохоронної сфери країни через реалізацію стратегій розвитку органів системи МВС України та антикорупційних програм цього центрального органу виконавчої влади; 4) четвертий – відомчий рівень державної політики – окреслює головні аспекти розв'язання у середньостроковій перспективі проблематики запобігання корупції в Національній поліції України за чітко визначеними векторами з окресленням ключових результатів і відповідальних за їхнє досягнення осіб.

Висновки до першого розділу

1. Корупційні ризики в діяльності Національної поліції України виражають значну сукупність адміністративних, нормативно-правових, організаційних, фінансових, кадрових та інших причин і чинників у поліцейській діяльності, які сприяють створенню або розвитку обставин і ситуацій, що уможлиблюють вчинення працівниками поліції корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією. Для них характерні такі визначальні особливості: 1) мають високий ступінь поширення, адже можуть виникати за більшістю напрямів реалізації правотворчої і правозастосовної діяльності Національної поліції України; 2) під їхній вплив залежно від певних обставин потенційно потрапляють поліцейські та всі інші працівники органів (закладів, установ) поліції під час виконання своїх посадових обов'язків; 3) створюють реальні передумови для ймовірного вчинення працівниками поліції корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією; 4) після виявлення і проведення необхідної процедури ідентифікації офіційно визнаються як негативні явища правової дійсності, що сприяють вчиненню протиправних діянь у поліцейській діяльності, отже, потребують забезпечення здійснення конкретних заходів запобігання й протидії уповноваженими суб'єктами владних повноважень.

2. Види корупційних ризиків у діяльності Національної поліції України є найрізноманітніші, що притаманно для всієї сфери публічного управління. Небезпека вчинення корупційних проступків може бути пов'язана з багатьма чинниками, серед яких нормативно-правові – недосконалість, нечіткість правових приписів, що регламентують поліцейську діяльність; адміністративні – наявність нераціональних і широких дискреційних повноважень; непрофесійність та недобросовісність посадових осіб органів (підрозділів) поліції; безконтрольність підлеглих з боку керівництва; видача необґрунтованих організаційно-розпорядчих документів тощо; кадрові – неякісний відбір кандидатів на посади в поліцію; надання неправомірної

переваги при просуванні по службі тощо; фінансові – нецільове та нераціональне використання бюджетних коштів, а також низка інших аспектів порушення функціонування фінансових механізмів.

Зовнішні корупційні ризики охоплюють недосконалість загальної системи організації діяльності правоохоронних органів, що зумовлює обставини для ймовірного вчинення корупційних правопорушень. Внутрішні ризики загалом пов'язані з відомчою специфікою забезпечення організації діяльності Національної поліції України, коли працівники поліції потрапляють до ситуації, за якої недобросовісні працівники мають значно більші можливості для реалізації своїх індивідуальних цілей у корисливих цілях на противагу державним інтересам. Водночас виникають обставини, за яких добросовісні працівники постійно провокуються ситуаціями, пов'язаними зі спрощеною можливістю реалізації корупційних проявів.

3. У сучасних реаліях особливість адміністративно-правового статусу Національної поліції України щодо запобігання корупційним ризикам в системі поліції зумовлений активною боротьбою з корупцією на різних щаблях державного управління і сфер життя суспільства, що доктринально проголошено ключовим спрямуванням функціонування вітчизняної вертикалі влади. До цих процесів залучені всі гілки влади, адже зазначене соціально-правове явище обумовлене глибинним проникненням у ментальність населення й основні публічні механізми управління суспільством. За великим рахунком, наша країна пішла загальноприйнятим у цивілізованому світі шляхом реалізації антикорупційної діяльності з урахуванням приписів і вимог відповідних міжнародних організацій та спеціалізованих структур ЄС.

Окреслена ділянка в Україні має суттєві властивості, які відбиваються також у правоохоронній сфері, де Національна поліція України відноситься до органів спеціальної компетенції. Вона забезпечує реалізацію сукупності важливих напрямів загальної державної антикорупційної політики через забезпечення доброчесності та професійності у поліцейській діяльності,

гарантування транспарентності надання адміністративних послуг, здійснення зовнішнього на внутрішнього державного контролю, а також реалізації низки інших завдань передбачених чинним законодавством.

4. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України у сфері організації здійснення запобігання корупційним ризикам у системі поліції реалізується на таких взаємопов'язаних структурних рівнях: 1) програмно-цільовий рівень – підтримка формуванню та реалізації державної антикорупційної політики України у межах адміністративного законодавства з питань гарантування підтримання належних умов для безперешкодного здійснення поліцейської діяльності щодо служіння суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку; 2) структурно-організаційний рівень – налагодження ефективного та дієвого функціонування спеціалізованих структурних підрозділів апарату центрального органу управління Національної поліції України, територіальних і міжрегіональних територіальним органів поліції, підприємств, закладів та установ, що належать до сфери управління поліції у сфері запобігання і протидії корупційним правопорушенням та правопорушенням, пов'язаним з корупцією; 3) функціонально-компетентнісний рівень – здійснення у межах наданих законодавством повноважень Департаментом внутрішньої безпеки, Управлінням запобігання корупції, відповідними відділами та секторами запобігання корупції структурних підрозділів (органів) Національної поліції України комплексу правових, організаційних і практичних заходів, спрямованих на виявлення, попередження, припинення порушення поліцейськими та іншими працівниками поліції вимог антикорупційного законодавства при виконанні службових обов'язків, а також виявлення та усунення інших корупціогенних чинників, які негативно впливають на діяльність поліції.

5. Державна політика із запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції є однією із головних складових державної

антикорупційної політики України. Вона виражає основоположні напрями функціонування держави, які мають консолідований та узагальнений характер, слугують своєрідним орієнтиром для реалізації компетенції суб'єктів владних повноважень у сфері попередження, запобігання, припинення корупційних правопорушень та притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності.

Вона охоплює декілька векторів: 1) загальний вектор – забезпечення впровадження ефективних механізмів протидії корупції та проведення антикорупційної реформи у сфері публічного управління; 2) стратегічний вектор – забезпечення ефективного здійснення реформування публічного управління в частині реалізації положень антикорупційної стратегії України; 3) базовий вектор – гарантування дієвого поліпшення механізмів протидії корупції у відповідних ланках правоохоронної сфери країни через реалізацію стратегій розвитку органів системи МВС України та антикорупційних програм цього центрального органу виконавчої влади; 4) відомчий вектор – окреслює головні аспекти розв'язання у середньостроковій перспективі проблематики запобігання корупції в Національній поліції України за чітко визначеними напрямами з визначення ключових результатів і відповідальних за їхнє досягнення осіб.

РОЗДІЛ 2

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНИМ РИЗИКАМ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

2.1. Адміністративно-правова база з питань запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції

Чинне вітчизняне законодавство вже багато років розвиває окремі аспекти тематики запобігання корупції у низці сфер життя держави та суспільства. Натомість досить логічним виглядає відсутність суттєвих позитивних результатів з означених питань, адже тотальне зловживання владними повноваженнями, непрозорість публічного управління та низка подібних потужних чинників здійснюють непереборний гальмівний процес. Така ситуація почала дієво змінюватися лише з 2014 року, коли більшість населення оцінили реальні загрози цього згубного явища, а також з'явилася реальна політична воля щодо боротьби з корупцією. Отже, наразі важливим є визначення та характеристика оновленої адміністративно-правової бази з питань запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України, що дозволить з'ясувати головне законодавче підґрунтя в окресленій сфері.

Відповідні правові акти доречно систематизувати за певними логічними блоками функціонального призначення, які за першим із них охоплюють юридичні документи загального характеру. Першочергово мова йде про Конституцію України, Закони України «Про запобігання корупції», «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки», «Про Національну поліцію», що більш широко ретранслюються і розвиваються у сукупності інших законодавчих актів в аналізованій сфері.

Так, Конституцію України є основним законом країни, що визначає непорушні вектори сталого утвердження забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян, ефективного здійснення публічного управління, окреслює правовий статус всіх гілок державної влади. Основний акцент висвітлений на гарантуванні правового порядку у суспільстві, належному втіленні ключових засад верховенства права, законності, демократизму, справедливості тощо [74]. З метою реалізації зазначеного положення низки законодавчих актів спрямовуються на створення дієвого механізму з недопущення і протидії зловживанню владними повноваженнями, зокрема посадовими особами органів виконавчої влади в корупційних цілях.

У Законі України «Про Кабінет Міністрів України» наголошено, що його діяльність спрямовується на забезпечення інтересів Українського народу шляхом виконання Конституції та законів України, актів Президента України, а також Програми діяльності Кабінету Міністрів України, розв'язання питань державного управління у різних сферах суспільного життя, забезпечення прав і свобод людини та громадянина, а також забезпечення координації та контролю за діяльністю органів виконавчої влади щодо запобігання і протидії корупції, розв'язання інших завдань внутрішньої і зовнішньої політики. Поряд із цим, члени Кабінету Міністрів України за вчинення корупційних правопорушень або порушення вимог до поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави, звільняються Верховною Радою України [75].

Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» до системи центральних органів виконавчої влади відносить міністерства України та інші центральні органи виконавчої влади. Їхня діяльність ґрунтується на принципах верховенства права, забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина, безперервності, законності, забезпечення єдності державної політики, відкритості та прозорості, відповідальності. Всі міністри мають першого заступника, та заступників, один з яких обов'язково є заступником з питань боротьби з корупцією.

Інші центральні органи виконавчої влади утворюються для виконання окремих функцій з реалізації державної політики як служби, агентства, інспекції, комісії. Діяльність останніх спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через відповідних міністрів згідно із законодавством. Прикладом, діяльність поліції – через Міністра внутрішніх справ України. Завдання цих органів є [76]: надання адміністративних послуг; здійснення державного нагляду (контролю); управління об'єктами державної власності; внесення пропозицій щодо забезпечення формування державної політики на розгляд міністрів, які спрямовують та координують їх діяльність; здійснення інших завдань, визначених законами України.

Запобігання корупційним ризикам у діяльності органів виконавчої влади покладається не лише на відповідні державні структури та спеціальних суб'єктів, але й відбивається у прагненнях і бажаннях значної кількості громадян. Останні навіть без цілеспрямованої зацікавленості, лише при реалізації своїх конституційних правових можливостей, можуть у значній мірі позитивно впливати на зменшення корупційних ризиків [77].

Законами України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації» визначено, що право на доступ до публічної інформації гарантується [78; 79]: 1) обов'язком розпорядників інформації надавати та оприлюднювати інформацію; 2) визначенням розпорядником інформації спеціальних структурних підрозділів або посадових осіб, які організують у встановленому порядку доступ до публічної інформації, якою він володіє; 3) максимальним спрощенням процедури подання запиту та отримання інформації; 4) доступом до засідань колегіальних суб'єктів владних повноважень; 5) здійсненням парламентського, громадського і державного контролю за дотриманням прав на доступ до публічної інформації. Окремо варто зважити на те, що не належать до інформації з обмеженим доступом відомості, зазначені у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, поданій відповідно до Закону

України «Про запобігання корупції», крім випадків, визначених законодавством.

Відповідно до положень Закону України «Про звернення громадян» громадяни України мають право звернутися до органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, засобів масової інформації, посадових осіб відповідно до їх функціональних обов'язків із зауваженнями, скаргами та пропозиціями, що стосуються їхньої статутної діяльності, заявою або клопотанням щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних та особистих прав і законних інтересів та скаргою про їх порушення. Адресати зобов'язані розглянути пропозиції (зауваження) та повідомити громадянина про результати розгляду [80]. Проте, дія цього Закону не поширюється на порядок розгляду заяв і скарг громадян, встановлений Законом України «Про запобігання корупції».

Наведений перелік нормативно-правових актів є невичерпним, однак всі інші відповідні документи тісно взаємопов'язані з певними спеціалізованими законодавчими актами з питань нашої тематики – законами України «Про запобігання корупції» та «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки», а також конкретизовані щодо поліції в положеннях Закону України «Про Національну поліцію». В останньому зазначено, що на поліцейських і державних службовців поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції», зокрема обмеження, пов'язані зі службою в поліції, детально наведені нижче [14]:

1) забороняється використовувати свої службові повноваження або своє становище та пов'язані з цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб, зокрема використовувати будь-яке державне чи комунальне майно або кошти в приватних інтересах. Забороняється безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб від юридичних або

фізичних осіб у зв'язку із здійсненням діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування; якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої особи;

2) забороняється займатися іншою оплачуваною, крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту, або підприємницькою діяльністю, входити до складу правління, інших органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку;

3) працівникам поліції, які звільнилися або іншим чином припинили діяльність забороняється: протягом року з дня припинення відповідної діяльності укладати трудові договори або вчиняти правочини у сфері підприємницької діяльності з юридичними особами приватного права або фізичними особами-підприємцями, якщо поліцейські, протягом року до дня припинення виконання відповідних функцій здійснювали повноваження з контролю, нагляду, підготовки чи прийняття рішень щодо діяльності цих юридичних осіб або фізичних осіб-підприємців; розголошувати або використовувати в інший спосіб у своїх інтересах інформацію, яка стала їм відома у зв'язку з виконанням службових повноважень; протягом року з дня припинення відповідної діяльності представляти інтереси будь-якої особи у справах, в яких іншою стороною є орган, підприємство, установа, організація, в якому вони працювали на момент припинення зазначеної діяльності;

4) не можуть мати у прямому підпорядкуванні близьких їм осіб або бути прямо підпорядкованими у зв'язку з виконанням повноважень близьким їм особам. При прийнятті на роботу він зобов'язаний повідомити керівництво органу, на посаду в якому вони претендують, про працюючих у цьому органі рідних. Не можуть прямо чи опосередковано спонукати підлеглих до прийняття рішень, вчинення дій або бездіяльності всупереч закону на користь своїх приватних інтересів або приватних інтересів третіх осіб;

5) зобов'язані вживати заходів щодо недопущення виникнення конфлікту інтересів, повідомляти не пізніше наступного робочого дня з моменту, коли особа дізналася чи повинна була дізнатися про наявність у неї реального чи потенційного конфлікту інтересів безпосереднього керівника, вчиняти дій та не приймати рішень в умовах реального конфлікту інтересів, вжити заходів щодо врегулювання конфлікту інтересів.

б) обов'язкове щорічне подання до 1 квітня шляхом заповнення на офіційному веб-сайті НАЗК декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за минулий рік за формою, що визначається законодавством. Особа, яка претендує на зайняття посади поліцейського, до призначення або обрання на відповідну посаду подає декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за минулий рік;

7) необхідність надання згоди на проведення спеціальної перевірки особи, яка претендує на зайняття посади поліцейського, у строк, що не перевищує двадцяти п'яти календарних днів з дня надання згоди на проведення такої перевірки.

З урахуванням специфіки поліцейської діяльності у Законі України «Про поліцію» акцентовано на окремих обмежуваних положеннях, які мають бути дотриманні при призначенні на посаду та кар'єрному просуванні по службі працівників поліції. Так, по-перше, Національна поліція наповнює та підтримує в актуальному стані бази даних, що входять до єдиної інформаційної системи МВС України, стосовно зареєстрованих кримінальних і адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, осіб, які їх учинили, та результатів розгляду цих правопорушень у судах.

По-друге, для забезпечення прозорого добору та просування по службі поліцейських на підставі об'єктивного оцінювання професійного рівня та особистих якостей кожного поліцейського, відповідності їх посаді, визначення перспективи службового використання в органах поліції утворюються постійні поліцейські комісії. Повноваження члена такої комісії

припиняються у разі застосування до нього заходів юридичної відповідальності за вчинення проступку, пов'язаного з корупцією.

По-третє, з метою добору осіб, здатних професійно виконувати повноваження поліції та посадові обов'язки за відповідною вакантною посадою, проводиться конкурс на службу в поліції або на зайняття вакантної посади. Особа, яка бажає взяти участь у конкурсі, подає у визначеному порядку до поліцейської комісії, зокрема письмову заяву про участь у конкурсі, у якій зазначається про надання особою згоди на проведення спеціальної перевірки відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» та декларацію осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування [32]. Зауважено на тому, що у разі виявлення факту притягнення конкурсанта до адміністративної відповідальності на корупційне правопорушення, він позбавляється можливості зайняти посаду.

До відповідного другого блоку входять адміністративно-правові акти Кабінету Міністрів України, які врегульовують окремі найсуттєвіші питання реалізації державної політики у сфері запобігання корупції в публічному управлінні, зокрема в діяльності органів поліції. Так, у Державній програмі щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 роки, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 № 265, метою програми визначено необхідність створення ефективної загальнодержавної системи запобігання та протидії корупції на основі нових засад формування та реалізації антикорупційної політики [81]. Серед основних виконавців цих заходів визначено також МВС України, яке здійснює організацію та забезпечує функціонування антикорупційних механізмів у відомстві.

У цьому сенсі, згідно з приписами Положення про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 878, та розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.10.2016 № 803-р щодо заходів із запобігання корупції в центральних органах виконавчої влади, МВС України забезпечує здійснення заходів щодо

запобігання корупції, контроль за їх реалізацією в апараті, територіальних органах, закладах, установах і на підприємствах, що належать до сфери його управління [82]. Водночас відповідно до Положення про Національну поліцію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877, цей орган забезпечує здійснення заходів із запобігання корупції, порушень законності, службової дисципліни і контроль за їхньою реалізацією в центральному апараті Національної поліції України, територіальних органах, на юридичних особах, що належать до сфери її управління [33].

Окремі юридичні документи Кабінету Міністрів України регулюють процедурні питання проведення службового розслідування стосовно осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого, та проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком.

Безпосередньо у Порядку проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2015 № 171, вказано, що такій перевірці підлягають відомості щодо: 1) наявності судового рішення, що набрало законної сили, згідно з яким особу притягнуто до кримінальної відповідальності, в тому числі за корупційні правопорушення, а також наявності судимості, її зняття, погашення; 2) факту, що особа піддана, піддавалася раніше адміністративним стягненням за пов'язані з корупцією правопорушення; 3) достовірності відомостей, зазначених у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; 4) наявності в особи корпоративних прав; 5) стану здоров'я (в частині перебування особи на обліку в психоневрологічних або наркологічних закладах охорони здоров'я), освіти, наявності наукового

ступеня, вченого звання; 6) відношення особи до виконання військового обов'язку; 7) наявності в особи допуску до державної таємниці (якщо такий допуск необхідний згідно з кваліфікаційними вимогами до певної посади); 8) поширення на особу передбаченої Законом України «Про очищення влади» заборони займати відповідну посаду [83].

Порядком проведення службового розслідування стосовно осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та осіб, які для цілей Закону України «Про запобігання корупції» прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 13.06.2000 № 950 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13.09.2017 № 691), визначено, що службове розслідування може бути проведено [84]:

1) у разі невиконання або неналежного виконання такими особами службових обов'язків, перевищення своїх повноважень, що призвело до людських жертв або заподіяло значну матеріальну чи моральну шкоду державі, фізичним чи юридичним особам; у разі недодержання посадовими особами місцевого самоврядування законодавства про службу в органах місцевого самоврядування, антикорупційного законодавства;

2) на вимогу особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або особи, яка прирівнюється до осіб, уповноважених на виконання функцій держави, місцевого самоврядування, з метою зняття безпідставних, на її думку, звинувачень або підозри;

3) з метою виявлення причин та умов, що призвели до вчинення корупційного чи пов'язаного з корупцією правопорушення, за поданням спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції або приписом НАЗК за рішенням керівника органу, підприємства, установи, організації, в якому працює особа, стосовно якої пропонується проведення службового розслідування.

З метою усунення виникнення та розвитку окремих корупційних ризиків, Порядком передачі дарунків, одержаних як подарунки державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним установам чи організаціям, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1195, означено, що уповноважена особа державного органу, яка отримала дарунок, зобов'язана передати його органіві протягом місяця. Передача дарунка здійснюється в адміністративному приміщенні органу, про що складається акт приймання-передачі. Один примірник залишається в органі та передається матеріально-відповідальною особою до підрозділу, на який покладено ведення бухгалтерського обліку, а другий – в уповноваженої особи. Такі операції відображаються в бухгалтерському обліку відповідно до законодавства [85].

З урахуванням об'єктивного стану речей, що в Україні НАЗК є головним суб'єктом щодо формування та реалізації державної політики у сфері запобігання корупції, цей державний орган зі спеціальним статусом у значній мірі переважно одноосібно унормовує та розвиває базові питання відповідної діяльності. Низка наказів і рішень НАЗК закладають той адміністративно-правовий масив, який утворює третій законодавчий блок у частині організації та здійснення діяльності, пов'язаної з попередженням та протидії корупційним ризикам в діяльності Національної поліції. Варто звернутися до означених наказів, які в аналізованій нами тематиці охоплюють два ключових спрямування, по-перше в організації та контролю за діяльністю уповноважених підрозділів з питань запобігання та виявлення корупції – Управління запобігання корупції та проведення люстрації МВС України та Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації Національної поліції України.

Типовим положенням про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції, затвердженим наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 17.03.2020 № 102/20 визначено, що основними завданнями таких підрозділів є [42]:

1) розроблення, організація та контроль за проведенням заходів щодо запобігання корупційним правопорушенням та правопорушенням, пов'язаним з корупцією; організація роботи з оцінки корупційних ризиків у діяльності відповідального суб'єкта, підготовки заходів щодо їхнього усунення, внесення керівництву суб'єкта відповідних пропозицій;

2) надання методичної та консультаційної допомоги з питань додержання законодавства щодо запобігання корупції; здійснення заходів з виявлення конфлікту інтересів, сприяння його врегулюванню, інформування керівника відповідального суб'єкта та НАЗК про виявлення конфлікту інтересів та заходи, вжиті для його врегулювання;

3) перевірка факту подання суб'єктами декларації та повідомлення НАЗК про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій; здійснення контролю за дотриманням антикорупційного законодавства, у тому числі розгляд повідомлень про порушення вимог Закону на підвідомчих підприємствах, в установах та організаціях;

4) забезпечення захисту працівників, які повідомили про порушення вимог законодавства, від застосування негативних заходів впливу з боку керівника або роботодавця відповідно до законодавства щодо захисту викривачів; інформування керівника відповідального суб'єкта, НАЗК, інших спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції про факти порушення законодавства у сфері запобігання і протидії корупції.

До повноважень НАЗК входить здійснення перевірки організації роботи із запобігання і виявлення корупції в публічних органах влади, низки конкретних юридичних особах, у відповідності до приписів Порядку проведення перевірок організації роботи із запобігання і виявлення корупції, затвердженого наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 27.05.2020 № 223/20 [86]. Також у своїй діяльності НАЗК звертає увагу на питаннях призначення на посаду та звільнення з посади особи, відповідальної за реалізацію антикорупційної програми (Порядок надання згоди Національним агентством з питань запобігання корупції на звільнення

особи, відповідальної за реалізацію антикорупційної програми, затверджений наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 15.09.2020 № 408/20 [87]).

У питаннях декларування доходів посадовців чинним є Порядок відбору декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затверджений наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 05.05.2020 № 172/20 [88], та Порядок проведення контролю та повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затверджений наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 15.04.2020 № 144/20 [89].

Значним функціоналом наповнені рішення НАЗК як юридичні документи інформаційно-роз'яснювального та методичного характеру. Завдяки чіткому виконанню їхніх вимог уможлиблюється дієва реалізація всіх інших законодавчих і підзаконних актів в означеній сфері. На особливу увагу звертають ті з них, що стосуються переліку та ідентифікації корупційних ризиків у розрізі публічного управління. Так, Перелік посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків, затверджений рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 17.06.2016 № 2, до таких посад, зокрема відносить керівників державних підприємств, установ, організацій, а також інших суб'єктів господарювання державної форми власності та їхніх заступників, призначення яких здійснюється державними органами; посади державної служби, визначені структурою державних органів, юрисдикція яких поширюється на всю територію України, у разі недоцільності утворення структурних підрозділів [90]. Методологія оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади, затверджена рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 02.12.2016 № 126, визначає комплекс правил і процедур щодо оцінки корупційних ризиків у діяльності органів влади, у яких згідно з ч. 1 ст. 19

Закону України «Про запобігання корупції» приймаються антикорупційні програми [91; 92].

Відокремлено знаходяться питання реалізації приписів наказів Національного агентства з питань запобігання корупції № 172/20 від 05.05.2020 та № 144/20 від 15.04.2020, прописаних у Порядку формування, ведення та оприлюднення (надання) інформації Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затвердженого рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 10.06.2016 № 3 (у редакції наказу Національного агентства з питань запобігання корупції від 12.12.2019 № 168/19) [93], та Порядку перевірки факту подання суб'єктами декларування декларацій відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» та повідомлення Національного агентства з питань запобігання корупції про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій, затвердженого рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 06.09.2016 № 19 [94].

Четвертий блок адміністративно-правових актів щодо запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України утворюють окремі відомчі документи. Першочергово варто вказати Антикорупційну програму Міністерства внутрішніх справ України на 2020-2022 роки, затверджену наказом МВС України від 31.01.2020 № 84, та Антикорупційну програму Національної поліції України на 2019-2021 роки, затверджену наказом голови Національної поліції України від 20.03.2019 № 246. Вони містять у собі не лише засадничі стратегічні підходи з реалізації антикорупційної державної політики у сфері компетенції відповідних правоохоронних органів, але й наводять доволі конкретний перелік планових заходів і засобів. Останні у найближчій перспективі дозволять ефективно й раціонально попереджувати і боротися з корупційними правопорушеннями серед працівників поліції, підвищити авторитетність та довіри до органів поліції серед населення.

Означене систематично втілюється у практичну площину через дві групи нормативно-правових актів, де у першому випадку мова йде про документи МВС України. Так, Положення про Управління запобігання корупції Міністерства внутрішніх справ України, затверджене наказом МВС України від 27.08.2020 № 630 [95], визначає завдання, функції та повноваження такого структурного підрозділу. Воно є структурним підрозділом апарату МВС, що забезпечує організацію та контроль за реалізацією заходів із запобігання і протидії корупції, завдань і функцій, передбачених Законом України «Про очищення влади», в апараті МВС, Головному сервісному центрі МВС, юридичних особах, що належать до сфери управління МВС, а також за дорученням Міністра внутрішніх справ України – у Національній гвардії України, центральних органах виконавчої влади, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України.

Положення про комісію з оцінки корупційних ризиків та моніторингу виконання антикорупційної програми Міністерства внутрішніх справ України, затверджене наказом МВС України від 04.01.2017 № 1 (зі змінами, унесеним наказом МВС України від 23.07.2020 № 559) [96], окреслює правовий статус відповідного постійно діючого консультативно-дорадчого органу МВС України. Зокрема визначає склад, завдання, функції та повноваження комісії, регулює питання її організації та діяльності.

Особливий акцент доречно звернути на виконанні планових документів з питань запобігання корупції в органах системи МВС України, прикладом План здійснення у 2018-2019 роках заходів щодо запобігання корупції, які належать до компетенції МВС, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 05.10.2016 № 803-р [97]. Цей правовий акт включає певні складові, зокрема досягнення попередніх етапів здійснення заходу та їх вага у %; % попередніх етапів у загальному процесі виконання; досягнення попередніх етапів імплементації заходу; майбутні етапи здійснення заходу та комунікаційна підтримка. Відповідні показники підписуються начальником

Управління запобігання корупції та проведення люстрації МВС України та затверджуються Державним секретарем МВС України.

Другу відповідну групу нормативно-правових актів утворюють розпорядчі документи Національної поліції України, які мають досить подібне наповнення, наведене вище щодо МВС України. Зокрема це Положення про Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації Національної поліції України, затверджене наказом Голови Національної поліції України від 23.02.2017 № 160, Положення про комісію з оцінки корупційних ризиків та моніторингу виконання антикорупційної програми Національної поліції України, затверджене наказом Національної поліції України від 22.02.2017 року № 150 [98], Склад комісії з оцінки корупційних ризиків та моніторингу виконання антикорупційної програми Національної поліції України, затверджений наказом Національної поліції України від 18.01.2017 № 35 (у редакції наказу Національної поліції України від 30.01.2018 № 72) [99] та ін.

Важливе значення належить періодичним нормативно-правовим актам, які дають початок проведенню оцінки корупційних ризиків у діяльності Національної поліції України, зокрема накази Національної поліції України «Про початок проведення оцінки корупційних ризиків у діяльності Національної поліції України» № 60 від 26.01.2018, № 1126 від 05.12.2018 [100], з метою впровадження та розвитку механізмів зниження корупційних ризиків в діяльності органів поліції. Для цього у робочому плані оцінки корупційних ризиків у діяльності Національної поліції України на певний період визначаються всі необхідні ідентифікаційні заходи: об'єкти оцінки корупційних ризиків; джерела інформації для проведення оцінки корупційних ризиків; методи та способи оцінки корупційних ризиків; особи, відповідальні за проведення оцінки корупційних ризиків; строки проведення оцінки корупційних ризиків.

Специфічність п'ятого блоку адміністративно-правових актів з питань запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України

зумовлено тим, що врегулювання будь-якої суспільної сфери вимагає ефективного функціонування юридичних механізмів протидії правопорушенням, обґрунтованого і справедливого притягнення винних осіб до відповідальності. У кінцевому підсумку рівномірно доповнюється вся система запобігання корупційним ризикам, яка спрямовується на попередження та профілактику корупційних проступків через створення необхідного стійкого службового середовища, де суттєво знижені чи взагалі відсутні корупційні ризики для працівників поліції.

Поряд із кримінальною відповідальністю чинним правовим полем передбачено дисциплінарну та адміністративну відповідальність за порушення антикорупційного законодавства. Дисциплінарний статут Національної поліції України, затверджений Законом України від 15.03.2018 № 2337-VIII, визначає, що службова дисципліна – це дотримання поліцейським Конституції і законів України, міжнародних договорів, актів Президента України і Кабінету Міністрів України, наказів Національної поліції України, нормативно-правових актів МВС України, Присяги поліцейського, наказів керівників. За її порушення поліцейські незалежно від займаної посади та спеціального звання несуть дисциплінарну відповідальність, зокрема за вчинення адміністративних правопорушень, окрім випадків, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення (КУпАП) [101].

Вітчизняне деліктне законодавство визначає такі суспільно-шкідливі діяння у сфері службової діяльності як корупційні адміністративні правопорушення, відповідно до положень КУпАП [102]: ст. 172⁴ «Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності»; ст. 172⁵ «Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків»; ст. 172⁶ «Порушення вимог фінансового контролю»; ст. 172⁷ «Порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів»; ст. 172⁸ «Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом

повноважень»; ст. 172⁹ «Невжиття заходів щодо протидії корупції». Відповідні матеріали реалізуються згідно з приписами Порядку оформлення протоколів про адміністративні правопорушення Національним агентством з питань запобігання корупції, затвердженого наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 06.12.2019 № 159/19 [103].

Дисциплінарним проступком визнається протиправна винна дія чи бездіяльність поліцейського, що полягає в порушенні ним службової дисципліни, невиконанні чи неналежному виконанні обов'язків поліцейського або виходить за їх межі, порушенні обмежень та заборон, визначених законодавством для поліцейських, а також у вчиненні дій, що підривають авторитет поліції. До поліцейських можуть застосовуватися такі види дисциплінарних стягнень: зауваження; догана; сувора догана; попередження про неповну службову відповідність; пониження у спеціальному званні на один ступінь; звільнення з посади; звільнення із служби в поліції [101]. З метою об'єктивного та повного встановлення всіх обставин конкретної справи дисциплінарною комісією проводиться службове розслідування відповідно до вимог Порядку проведення службових розслідувань у Національній поліції України та Положення про дисциплінарні комісії в Національній поліції України, затверджених наказом МВС України від 07.11.2018 № 893.

Доречно підкреслити, що службове розслідування призначається за письмовим наказом керівника, якому надані повноваження із застосування до поліцейського дисциплінарного стягнення. Відповідне розслідування призначається, зокрема, за наявності даних про надходження подання спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції або припису НАЗК, в якому міститься вимога щодо проведення службового розслідування з метою виявлення причин і умов, за яких стало можливим учинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення чи невиконання вимог Закону України «Про запобігання корупції» [104]. У разі наявного факту вчинення корупційного правопорушення, відсторонення поліцейського

від виконання службових обов'язків (посади) здійснюється відповідно до зазначеного законодавчого акту. Окрім того, дані про накладення адміністративного стягнення за ці проступки (закриття провадження у справі про проступок, пов'язаний з корупцією) надаються до Департаменту кадрового забезпечення Національної поліції України.

2.2. Сутність та зміст адміністративно-правового забезпечення запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції

Результати попередніх підрозділів дисертації у повній мірі доводять серйозну складність організації та здійснення попередження вчинення корупційних правопорушень працівниками поліції, а особливо протидії цим протиправним діям, доведенням провини та притягнення до юридичної відповідальності. У кінцеву підсумку, зниження дієвості відповідних правових механізмів вимагають системного підходу до запобігання деліктності в органах поліції, пов'язаних з корисливими цілями. Означене цілком відбивається в налагодженні функціонування ефективного багатoelementного адміністративно-правового забезпечення запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції.

Без здійснення широкої науково-теоретичної полеміки щодо сутності та змісту правового забезпечення у певній сфері, зауважимо, що це явище загалом передбачає створення стійкого підходящого середовища у відповідній соціальній та правовій площині, завдяки чому досягається передбачений чинним законодавством необхідний державно-владний вплив на конкретні суспільні відносини. У контексті адміністративного права мова йде про реалізацію окреслених цілей через застосування сукупності адміністративно-правового інструментарію компетентними органами виконавчої влади [105; 106].

Вважаємо, що адміністративно-правове забезпечення в аналізованій сфері охоплює три ключові рівні: 1) нормативно-правовий рівень – комплекс розглянутих і систематизованих нами раніше законодавчих, підзаконних і

відомчих правових актів; 2) інституційний рівень – НАЗК, МВС України, Національна поліція України та іншими суб'єктами владних повноважень, які реалізують державну антикорупційну політику в правоохоронній сфері; 3) організаційно-процедурний рівень, який включає низку заходів за певними напрямками службової діяльності в органах поліції. Саме останній з наведених рівнів потребує детального розгляду у межах цього підрозділу дисертації, що доповнює цілісну картину змісту запобігання та протидії корупції серед працівників поліції.

Варто розпочати з найбільш об'ємного напрямку – професійно-етичного, адже ним охоплено більшість корупційних ризиків у службовій діяльності поліцейських та інших працівників органів поліції. Останні служать громадянам, що зумовлює закономірність мати високі морально-етичні, ділові та професійні навички, дотримуватися засад демократизму та верховенства права у своїй діяльності. Зловживати своїми посадовими обов'язками, створювати штучні умови у своїй діяльності для отримання неправомірної вигоди та низка інших подібних чинників у повній мірі підривають означені принципи співіснування населення та держави.

На зауваження А. І. Берендєєвої, прослідковується тенденція до звуження меж правового регулювання суспільних відносин і зменшення впливу держави на унормування особистих відносин населення шляхом врегулювання таких відносин іншими соціальними нормами, зокрема нормами моралі. Водночас деякі моральні норми отримують своє законодавче закріплення і автоматично стають правовими. Професії, спрямовані для забезпечення функціонування населення, для реалізації потреб людини у певних сферах життя, вимагають від фахівців володіння високими чеснотами. Для представників цих професій недотримання норм професійної етики є підставою говорити про їх професійну непридатність і притягати до відповідальності та звільняти з займаних посад. Для цього необхідні чіткі юридичні підстави. Саме з цією метою необхідна правова

регламентація етичної поведінки працівників поліції, тобто повинна бути створена правова основа професійної етики таких осіб [107, с. 88].

Узагальнює та розвиває наведену думку В. М. Бесчастний, який переконливо доводить, що професійна етика поліцейського покликана сприяти втіленню гуманістичного імперативу, встановити межі дозволеного, обґрунтувати морально-професійний взірець поведінки. Основними координатами діяльності поліцейського повинні бути антропоцентризм, поєднання правової і моральної свідомості, розуміння соціальної спрямованості своєї професії, гуманне ставлення до підозрюваного, обвинувачуваного і підсудного, домінанта справедливості, законності, відповідальності перед суспільством і державою, культури. У високорозвинених країнах світу в результаті діалогу між представниками громадянського суспільства і правоохоронної системи напрацьовано значний досвід щодо етичної поведінки правоохоронців під час виконання ними службових обов'язків. Ефективність службової діяльності поліції багато в чому визначається високими етичними стандартами [108, с. 181].

З огляду на викладене у значній мірі погоджуємося з позицією низки вчених і практичних працівників, що більшість корупційних ризиків перероджуються у конкретне корупційне правопорушення через недотримання морально-етичних підходів у діяльності працівників поліції. Отже, поряд зі значним повсякденним зниженням відповідних ризиків необхідно розвивати та скріплювати етичні стандарти службової діяльності поліції, не допускати жодних відхилень від всіх моральних установок, впроваджених для державних службовців.

Роль піднятої проблематики ґрунтовно закріпилася у чинному вітчизняному законодавстві. Дисциплінарний статут Національної поліції України визначає, що службова дисципліна – дотримання поліцейським Конституції і законів України, міжнародних договорів, актів Президента України і Кабінету Міністрів України, наказів Національної поліції України, МВС України, Присяги поліцейського, наказів керівників. Вона ґрунтується

на створенні необхідних організаційних та соціально-економічних умов для неупередженого виконання обов'язків поліцейського, повазі до честі і гідності, вихованні сумлінного ставлення до виконання обов'язків шляхом зваженого застосування методів переконання, заохочення та примусу. Службова дисципліна, окрім основних обов'язків поліцейського, визначених ст. 18 Закону України «Про Національну поліцію», зобов'язує [101]:

1) бути вірним Присязі поліцейського, мужньо і вправно служити народу України; знати закони, інші нормативно-правові акти, що визначають повноваження поліції, а також свої посадові обов'язки;

2) поважати права, честь і гідність людини, надавати допомогу та запобігати вчиненню правопорушень; безумовно виконувати накази керівників, видані в межах наданих їм повноважень;

3) вживати заходів до негайного усунення причин та умов, що ускладнюють виконання обов'язків поліцейського, негайно інформувати про це керівника; утримуватися від дій, що перешкоджають іншим поліцейським виконувати їхні обов'язки, а також які підривають авторитет Національної поліції України;

4) утримуватися від висловлювань та дій, що порушують права людини або принижують честь і гідність людини; знати і виконувати заходи безпеки під час несення служби, дотримуватися правил внутрішнього розпорядку;

5) підтримувати рівень своєї підготовки (кваліфікації), необхідний для виконання службових повноважень; берегти службове майно, забезпечувати належний стан зброї та спеціальних засобів.

Відповідно до приписів Правил етичної поведінки поліцейських, затверджених наказом МВС України від 09.11.2016 № 1179, під час виконання службових обов'язків поліцейський повинен [109]:

– неухильно дотримуватися положень законодавства України, що регламентує діяльність поліції, та Присяги поліцейського; професійно виконувати свої службові обов'язки, діяти лише на підставі, у межах повноважень; поважати і не порушувати права та свободи людини;

– у кожному окремому випадку обирати той захід з-поміж заходів, передбачених законодавством, застосування якого призведе до настання найменш негативних наслідків; дотримуватись антикорупційного законодавства, обмежень, пов'язаних зі службою в Національній поліції України, визначених Законами України «Про Національну поліцію», «Про запобігання корупції» та іншими актами законодавства України;

– виявляти повагу до гідності громадян, справедливо і неупереджено ставитися до кожного; поводитися стримано, доброзичливо, відкрито, уважно і ввічливо, викликаючи в населення повагу до поліції і готовність співпрацювати; контролювати свою поведінку, почуття та емоції, не дозволяючи особистим симпатіям або антипатіям, неприязні, недоброму настрою впливати на прийняття рішень та службову поведінку;

– мати охайний зовнішній вигляд, бути у встановленій формі одягу; дотримуватися норм ділового мовлення, не допускати використання ненормативної лексики; зберігати інформацію з обмеженим доступом, у зв'язку з виконанням службових обов'язків; інформувати керівника про обставини, що унеможливають його подальшу службу в поліції або перебування на займаній посаді.

В означеному сенсі вказаний структурний елемент механізму адміністративно-правового забезпечення запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції охоплює реалізацію певних повноважень першочергово керівником органу (підрозділу) поліції. З одного боку, він зобов'язаний запобігати проявам неетичної поведінки своїх підлеглих поліцейських шляхом організації роботи з розвитку професійної етики, зокрема через проведення навчань, інформаційно-роз'яснювальної роботи, бути прикладом добропорядності тощо. З іншого боку – об'єктивно оцінювати виконання службових обов'язків підлеглими, за реальної необхідності ініціювати притягнення їх до відповідальності; заохочувати етичну поведінку; запобігати виникненню конфлікту інтересів і сприяти його оперативному вирішенню. Водночас відповідний керівник у разі виявлення

корупційного правопорушення чи одержання інформації про вчинення такого проступку підлеглими зобов'язаний ужити заходів з його припинення та негайно письмово повідомити про його вчинення НАЗК [109].

Окремо необхідно звернути увагу на дописи М. О. Котелюха, що розбудова української держави зумовили потребу в перебудові вищої освіти, метою якої є висококваліфікований фахівець, котрий володіє знаннями, культурою, відзначається високим рівнем громадянської та соціальної свідомості, моральної зрілості. Усе це стосується, насамперед, професійної підготовки майбутніх працівників поліції. Одним з головних завдань їхньої фахової підготовки є розробка науково-методичних заходів щодо формування професійної моралі як змісту їх професійної етики. Формування професійної моралі працівника поліції – це складний психолого-педагогічний процес перетворення об'єктивних вимог професійної етики на особисті переконання працівника й на цій основі розвитку в нього здатності до саморегуляції вчинків, регуляції суспільної поведінки [110, с. 181; 111].

Тому доречно вести мову про формування основ професійної моралі та етики поліцейського вже за навчання в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Подальша служба в органах поліції розвиває та корегує ці навички до необхідного високого рівня. Про вказане розлого викладено у низці відомчих актів, зокрема в Положенні про повноваження ректора закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання, який здійснює підготовку поліцейських, із застосування заохочень і дисциплінарних стягнень, затвердженому наказом МВС України від 25.03.2019 № 209 [112]. Відповідні повноваження ректорів, інших керівників структурних підрозділів Національної академії внутрішніх справ, Харківського національного університету внутрішніх справ, Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, Львівського державного університету внутрішніх справ, Одеського державного університету внутрішніх справ, Донецького юридичного інституту МВС України, Луганського державного університету внутрішніх справ

ім. Е. О. Дідоренка доречно віднести до важливого елементу механізму адміністративно-правового забезпечення запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України.

У цілому ж працівники поліції мають бути доброчесними, тобто відповідно до сучасних теоретико-правових напрацювань та вітчизняного законодавства спрямовувати свої дії на захист публічних інтересів і відмову від превалювання приватного інтересу під час здійснення наданих їм державою повноважень [113]. В. С. Бігун підкреслює, що поняття «доброчесності» є певною новелою, що знаходиться у пошуках власного сенсу, і широким за змістом. Закріплення її як терміна в нормативно-правових актах, встановлення як етичного принципу вимогою до поведінки порушує питання про запровадження позитивного юридичного обов'язку – юридизації етики, коли фактично законом закріплюється моральний обов'язок як юридичний. Істотним є питання про юридичну відповідальність за недотримання доброчесності, трактування цього як «недоброчесності». Отож, держава шляхом примусу зобов'язує громадян, зокрема публічних службовців, бути доброчесними [114, с. 27].

О. П. Голота, Ю. Є. Репіло та низка інших вчених закономірно вказують на категоріях доброчесності та прозорості як основі зниження корупційних ризиків. Доброчесність передбачає якість, що включає дотримання суворих принципів або спроможність зберігати повну оперативну готовність, цілісність та відповідність внутрішнім нормам у процесі застосування узгоджених принципів і стандартів. Її потрібно виховувати, тому що не варто покладатися на службовця, який має високі професійні якості, але позбавлений моральних цінностей. На сьогодні доброчесність означає чесне й повне виконання своїх обов'язків. Процес можна вважати доброчесним, якщо він вписується в загальну систему. Особа доброчесна, якщо виконує свої обов'язки компетентно, чесно і повністю. Впровадження доброчесності потребує волі керівництва, а крім того для зниження корупційних ризиків корупції важливими є поширення знань з

антикорупційних основ, створення фокусних груп і обговорення проблем, пов'язаних з корупцією [115, с. 23-27].

Антикорупційне законодавство постійно апелює до принципу доброчесності у сфері публічного управління. Наприклад, Закон України «Про запобігання корупції» вимагає голову НАЗК бути доброчесним і компетентним, здатним за своїми діловими та моральними якостями, освітнім і професійним рівнем, станом здоров'я виконувати відповідні службові обов'язки [14]. Означене у повній мірі стосується також співробітників правоохоронних органів. Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки» наголошує на нагальній необхідності щодо створення доброчесної та професійної публічної служби. У зв'язку з чим, зміцнити резистентність публічної служби проявам корупції, довіру до неї з боку громадян можуть перевірки на доброчесність: імітація ситуацій, подібних тим, що виникають у діяльності публічного службовця, з метою перевірки доброчесності поведінки службовця за певних обставин. Ці перевірки повинні проводитися з метою забезпечення професійної невідчужуваності, запобігання корупції серед публічних службовців, перевірки дотримання посадових обов'язків, етичних стандартів поведінки, виявлення, оцінки та усунення чинників, що призводять до корупції [50].

Окреслені завдання чітко розкриті в положеннях Антикорупційної програми Національної поліції України на 2019-2021 роки. Ґрунтовний аналіз цього нормативного документа, його додатків дає можливість виокремити головні корупційні ризики з середньою і високою пріоритетністю в питаннях потенційної недоброчесності працівників поліції, до яких застосовуються адміністративно-правові засоби забезпечення запобігання деліктності. Відповідними суб'єктами виступають низка структурних підрозділів центрального апарату Національної поліції України, міжрегіональні й територіальні органи поліції, зокрема Головне слідче управління, Департамент організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного

реагування, Департамент превентивної діяльності, Департамент комунікації, Департамент управління майном, Департамент протидії наркозлочинності, Управління забезпечення прав людини, Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації. Отже, відповідно до Таблиці оцінених корупційних ризиків та заходів щодо їх усунення, що міститься в Додатку 2 до Антикорупційної програми Національної поліції України, серед головних корупційних ризиків варто визначити такі [116]:

1) потенційна недоброчесність працівника поліції під час розгляду звернень, заяв, скарг, запитів громадян тощо, що вимагає дотримання вимог абз. 4 ст. 7 Закону України «Про звернення громадян» [80]; здійснення аналізу щодо кількісного та якісного змісту звернень, а також контролю за їх направленням для розгляду; проведення інформаційних кампаній для населення, а також навчання (тренінгів) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства; попередження працівників поліції про відповідальність за порушення антикорупційного законодавства. Проведення щоквартальних навчань із доведенням означених ситуацій та попередження про юридичну відповідальність за порушення законодавства, є обов'язковими елементами більшості інших заходів з питань запобігання корупційним ризикам у діяльності Національної поліції України;

2) можлива недоброчесність працівника поліції при використанні у своїх інтересах інформації, яка стала йому відома у зв'язку з виконанням службових повноважень – проведення перевірки наявності документів та інших носіїв інформації, що містять службову інформацію; забезпечення взаємодії працівників поліції та громадян виключно шляхом офіційного листування; налагодження дієвого функціонування комплексної системи захисту в інформаційно-телекомунікаційній системі «Інформаційний портал Національної поліції України», відомчої Спеціальної мережі обміну службовою інформацією «Січ»;

3) потенційна недоброчесність слідчого при здійсненні досудового розслідування, насамперед, під час прийняття рішення про передачу на

зберігання речових доказів – проведення заслуховування по кримінальним провадженням з метою перевірки дотримання слідчими вимог КПК України та КК України [117] під час здійснення досудового розслідування; можлива недоброчесність працівника поліції під час опрацювання заяв щодо видачі дозволів на використання об'єктів, призначених для провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів – здійснення нагляду керівництвом за прийнятими рішеннями під час розгляду заяв щодо видачі дозволів на використання об'єктів і приміщень, призначених для провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; вивчення стану сімейно-побутових питань підлеглих працівників, вжиття заходів щодо недопущення виникнення реального, потенційного конфлікту інтересів;

4) можлива недоброчесність працівника поліції під час складання адміністративних протоколів – забезпечення дотримання відповідного законодавства, зокрема щодо електронних постанов, виконання приписів Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, затвердженої наказом МВС України від 06.11.2015 № 1376 [118], Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, затвердженої наказом МВС України від 13.01.2020 № 13 [119];

5) припустима недоброчесність працівника поліції під час охорони затриманих, взятих під варту та адмінарештованих осіб в ІТТ, а також під час здійснення конвоювання, створення (надання) для заарештованих осіб певних послуг (побачень, отримання передач, здійснення телефонних дзвінків, інше [120]) – забезпечення упровадження методики інтерв'ювання осіб, які доставляються до ІТТ, з фіксацією в інформаційній підсистемі «Custody records»; здійснення раптових перевірок за службовою діяльністю працівників ІТТ, з метою недопущення їх вступу в неділові стосунки з утримуваними; недопущення випадків залучення до охорони та конвоювання

поліцейських, які мають тенденцію порушень службової дисципліни та законності, а також негативно характеризуються;

б) можлива недоброчесна поведінка працівників поліції, яка полягає у наявності близьких зв'язків з особами, які займаються проституцією, утримують місця розпусти і звідництво, займаються сутенерством – постійне вивчення стану сімейно-побутових питань працівників поліції; невідкладно розглядати відповідні звернення громадян і проводити роботу з громадськістю; вжиття оперативних заходів із виявлення недоброчесних зв'язків працівників поліції; ймовірна недоброчесність працівника державних установ Національної поліції України при наданні переваги слухачам у проходженні проміжного (підсумкового) контролю та в інших процесах, які відбуваються під час проходження первинної професійної підготовки поліцейських – вжиття заходів зовнішнього контролю шляхом залучення представників центрального органу управління поліції.

Високою пріоритетністю корупційних ризиків характеризується також недобросовісність працівників поліції, пов'язаних з наданням таких послуг: видача дозволів на придбання і перевезення вогнепальної зброї, боєприпасів, інших предметів, на які поширюється дозвільна система; видача дозволу на зберігання і носіння; переоформлення зброї за місцем її обліку з одного власника на іншого; видача дозволу на відкриття та функціонування об'єктів дозвільної системи, що працюють з вибуховими матеріалами, піротехнічних майстерень, інших об'єктів; впливом на процедуру надання адміністративної послуги.

Поряд із запобіганням недоброчесності працівників поліції важливе місце в аналізованій сфері відводиться врегулюванню конфліктів інтересів як одного із ключових чинників зменшення корупційних ризиків в діяльності Національної поліції України. Вітчизняне антикорупційне законодавство визначає, що потенційний конфлікт інтересів – наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість

прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання таких повноважень; реальний конфлікт інтересів – суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання повноважень [14]. Отож, досить логічним є висновок провідних міжнародних організацій, НАЗК, та вітчизняних вчених [121–123], що неналежне врегулювання конфліктів між приватними інтересами та державними обов'язками службових осіб, так само як і порушення встановлених чинним антикорупційним законодавством заборон та обмежень, стає джерелом корупції [124].

З означеним цілком погоджується С. О. Шатрава, оскільки сьогодні в суспільній свідомості реалізація особистих інтересів державними службовцями вважається такою, що суттєво порушує загальноприйняті моральні норми і призводить до корупції. Це, водночас, вимагає вдосконалення етичних засад діяльності державних службовців і відповідних механізмів недопущення реалізації таких інтересів державними службовцями з використанням службових повноважень, а також заходів юридичної відповідальності за порушення етичних засад державної служби [125, с. 69]. Тому керівники підрозділів (органів) поліції зобов'язанні запобігати виникненню конфлікту інтересів у діяльності підлеглих, а в разі виникнення – сприяти його оперативному вирішенню з урахуванням чітко виписаних положень Методичних рекомендацій щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, затверджених рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.09.2017 № 839, низки відповідних відомчих нормативно-правових актів.

Безумовно конфлікт інтересів може виникнути в низці напрямів професійної діяльності працівників поліції, однак варто звернути увагу на найбільш корупціогенних ланках, які слугують першочерговою ціллю компетентних структурних підрозділів щодо здійснення адміністративно-

правового забезпечення запобігання корупційним ризикам. По-перше, мова йде про виникнення конфлікту інтересів при розгляді звернень, проведенні службових розслідувань та перевірок, при спільній роботі близьких осіб, прийняття на роботу, звільненні з роботи, застосуванні заохочень, дисциплінарних стягнень, наданні наказів і доручень.

З метою зменшення та подолання таких корупційних ризиків підрозділи центрального органу управління поліції, територіальні органи поліції, установи, що належать до сфери управління Національної поліції України разом із Управлінням з питань запобігання корупції та проведення люстрації постійно здійснюють комплекс заходів. Зокрема ревізують проведення самостійного тестування на наявність або відсутність конфлікту інтересів; стимулюють контроль та запобігання конфлікту інтересів шляхом обов'язкових доповідей про наявний конфлікт інтересів працівниками; розповсюджують методичні рекомендації про запобігання та врегулювання конфлікту інтересів; зобов'язують повідомляти про конфлікт інтересів, а також вживають передбачені дисциплінарні санкції при недотриманні вимог антикорупційного законодавства.

По-друге, Департамент внутрішнього аудиту Національної поліції України здійснює перевірку членів комісії з проведення внутрішнього аудиту на наявність/відсутність конфлікту інтересів, інших порушень вимог Порядку проведення перевірок діяльності структурних підрозділів апарату МВС, Національної гвардії України, територіальних органів з надання сервісних послуг МВС, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС, затверджених наказом МВС України від 06.11.2018 № 888 [126].

По-третє, Департамент управління майном, Департамент патрульної поліції, Департамент захисту економіки, Департамент внутрішньої безпеки, державної установи «ЦОП Національної поліції України» виявляють, ідентифікують та знешкоджують корупційні ризики, пов'язанні з можливим приховуванням будь-яким членом тендерного комітету наявного у нього

конфлікту інтересів. У межах Положення про постійно діючий тендерний комітет (конкурсну комісію) Міністерства внутрішніх справ України, затвердженого наказом МВС України від 02.11.2009 № 461 [127], ці владні суб'єкти забезпечують процес офіційного засвідчення про відсутність конфлікту інтересів членами тендерного комітету; попереджують відповідних осіб за порушення законодавства зі здійснення публічних закупівель та антикорупційного законодавства.

По-четверте, структурні підрозділи центрального органу управління поліції, міжрегіональні територіальні органи поліції, установи, що належать до сфери управління Національної поліції України, з метою усунення корупційних ризиків щодо потенційної недоброчесності членів дисциплінарних комісій під час проведення службових розслідувань, при призначенні до їхнього складу службовця, який буде проводити службове розслідування, забезпечують враховування особисті, ділові та моральні якості, а також стосунки, які можуть призвести до конфлікту інтересів.

Одним із ключових напрямів здійснення адміністративно-правового забезпечення запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції є окремий вектор, спрямований на виявлення, ідентифікацію та усунення корупціогенних чинників у сфері розпорядження бюджетними коштами та фінансового контролю. До цих процесів залучено всі територіальні органи поліції та велика кількість структурних підрозділів центрального апарату, зокрема Департамент фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку, Департамент управління майном, Департамент патрульної поліції, Департамент внутрішньої безпеки, Департамент захисту економіки, Департамент комунікації, Департамент міжнародного поліцейського співробітництва, а також спеціалізований структурний підрозділ з антикорупційних питань – Управління запобігання корупції.

Щодо сфери розпорядження бюджетними коштами найбільш небезпечними корупційними ризиками варто визнати такі [128; 129]:
1) можливе недотримання відповідності напрямів використання державних

коштів розпорядниками бюджетних коштів; 2) припустиме не відображення у фінансовій звітності розпорядниками бюджетних коштів інформації про порушення, виявлені під час перевірок органами контролю; 3) наявність дискреційних повноважень щодо визначення постачальників товарів, робіт і послуг при здійсненні закупівель; 4) припустима недоброчесність працівника поліції при списанні матеріальних ресурсів; 5) можлива недоброчесність при замовленні матеріальних цінностей, що призводить до завищення обсягів замовлення матеріальних цінностей з метою використання надлишків в особистих цілях; 6) можлива відсутність контролю за реалізацією проектів міжнародної технічної допомоги.

У питаннях здійснення фінансового контролю адміністративно-правовий механізм запобігання корупційним ризикам першочергово увага звертається на можливу недоброчесність працівників поліції, які є суб'єктами декларування при виконанні вимог фінансового контролю, що спричиняє вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією, а також потенційне недотримання вимог антикорупційного законодавства щодо відмови від одержання подарунків при виконанні службових обов'язків та повноважень, а також декларування отриманих подарунків. Основними профілактичними заходами у цьому випадку переважно є індивідуально-роз'яснювальна робота. Відповідні суб'єкти владних повноважень постійно проводять серед працівників поліції методичну роботу щодо порядку заповнення та подання декларацій, особливостей застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю, обмеження з одержання подарунків, ознайомлюють з нормативною базою НАЗК тощо.

Окремо варто звернути увагу на потенційних корупціогенних чинниках, які досить часто присутні при прийнятті на роботу, переміщенні по службі, присвоєнні чергового звання, застосування дисциплінарних стягнень та заохочень щодо працівників поліції. У такому сенсі

С. О. Шатрава та О. В. Джафарова зауважують на низці відповідних можливих корупційних ризиків у цій сфері [27, с. 100-101; 130, с. 250]:

1) непрозора система формування самих конкурсних комісій. До їх складу входять, а то й очолюють, одіозні посадовці, що самі замішані на створенні корупційних схем в органах влади. Такі комісії не мають жодної довіри у суспільства. Відповідно наведена обставина слугує однією з підстав для скасування наказу про звільнення зі служби в поліції;

2) недосконалість системи оцінювання кандидатів. Правильність відповідей на тести визначає автоматизована система, а результати інших етапів – члени комісії на свій особистий розсуд. Будь-який орган державної влади зобов'язаний Конституцією України діяти виключно у межах повноважень та у спосіб, що передбачені законами України;

3) перешкоди вільного доступу кандидатів до проходження всіх етапів. Кандидати, що не набрали достатню кількість балів на першому етапі та другому етапі, не допускаються до наступних етапів і не мають змоги продемонструвати свою відповідність посаді; маніпулятивність й упередженість в оцінюванні;

4) невизначеність конкурсних процедур. На етапі проведення співбесіди з метою оцінки досвіду, компетенції, особистих якостей конкурсанта, члени комісії на свій розсуд визначають таймінг та кількість запитань, створюючи нерівні можливості для учасників.

Доповнимо, що в цілому під корупційний ризик потрапляє сучасна практика функціонування більшості конкурсних комісій, атестаційних комісій та дисциплінарних комісій, діяльність яких передбачена низкою правових актів, насамперед, законами України «Про Національну поліцію», «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України», «Про професійний розвиток працівників» [131]; Порядком проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком, затвердженим

постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2015 № 171; Типовим порядком проведення конкурсу на службу до поліції та/або зайняття вакантної посади, затвердженим наказом МВС України від 25.12.2015 № 1631 [132], Інструкцією про порядок проведення атестування поліцейських, затвердженою наказом МВС України від 17.11.2015 № 1465 [133].

Члени названих комісій стають основними об'єктами здійснюваних антикорупційних заходів, які реалізуються Департаментом кадрового забезпечення [134], Департаментом внутрішньої безпеки, Управлінням запобігання корупції Національної поліції України у межах своїх повноважень. Структурний підрозділ з кадрових питань забезпечує: кадрову підтримку службової діяльності органів поліції; організацію та методичне забезпечення спеціальної підготовки прийнятих на службу поліцейських з метою набуття ними знань та навичок, необхідних для виконання повноважень поліції, підвищення їхньої кваліфікації та препідготовки; організацію роботи зі зміцнення дисципліни і законності в діяльності поліцейських, забезпечення прав і законних інтересів громадян, проведення службових розслідувань, повної та об'єктивної перевірки обставин надзвичайних подій; організація профілактичної роботи і надання методичної допомоги органам поліції із зазначених питань.

Важливо звернути увагу на той факт, що адміністративно-правове забезпечення запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України завжди здійснюється через реалізацію двокомпонентного механізму, зумовленого специфікою правового поля в аналізованій сфері. Так, з одного боку, відбувається постійне здійснення численних заходів із запобігання корупційним та іншим супутнім протиправним проявам у діяльності працівників поліції в силу реалізації передбачених повноважень наведених вище суб'єктів владних повноважень. З іншого боку, останніми роками законодавчою вимогою стала необхідність суттєвого підвищення системності та дієвості такої роботи в державних органах, що відбивається в

необхідності затвердження антикорупційних програм, періодичному оцінюванні корупційних ризиків у діяльності та ухваленні управлінських рішень, спрямованих на зменшення та усунення чинників, які зумовлюють вчинення корупційних правопорушень.

На сьогодні Національна поліція України послуговується Методологією оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади, затвердженою рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 02.12.2016 № 126 [92], в якій означено, що процес оцінки корупційних ризиків складається з таких основних етапів.

1. Організаційно-підготовчі заходи. Передбачають прийняття антикорупційної програми відповідно до ч.1 ст. 19 Закону України «Про запобігання корупції» (наказ Національної поліції України від 20.03.2019 № 246 «Про затвердження Антикорупційної програми Національної поліції України на 2019-2021 роки»); рішення про проведення оцінки корупційних ризиків (наказ Національної поліції України від 05.12.2018 № 1126 «Про проведення оцінки корупційних ризиків у діяльності Національної поліції України»); публікація рішення суб'єкта затвердження антикорупційної програми про проведення оцінки корупційних ризиків на офіційному веб-сайті органу влади (веб-сайт Національної поліції України у розділі «Антикорупційні програми НПУ, оцінка корупційних ризиків у діяльності НПУ»); формування комісії (Положення про комісію з оцінки корупційних ризиків та моніторингу виконання антикорупційної програми Національної поліції України, затверджене наказом Національної поліції України від 22.02.2017 № 150); розробка робочого плану оцінки корупційних ризиків.

2. Ідентифікація (виявлення) корупційних ризиків. Проводиться шляхом дослідження (аналізу) зовнішнього та внутрішнього середовища органу влади на предмет виявлення чинників таких ризиків у нормативно-правових актах і організаційно-управлінській діяльності. Передбачає вивчення та аналіз таких питань: організаційна структура органу влади; система внутрішнього контролю; управління персоналом; проведення

процедур закупівель; надання адміністративних послуг; реалізація контрольних-наглядових функцій; дотримання вимог, обмежень, заборон, встановлених Законом України «Про запобігання корупції» та ін.

3. Оцінка корупційних ризиків. Здійснюється за критеріями ймовірності виникнення ідентифікованих ризиків і наслідків корупційного правопорушення. Ймовірність виникнення ризику оцінюється за шкалою: низька – 1 бал; середня – 2 бали; висока – 3 бали. Пріоритетність корупційних ризиків встановлюється за їх кількісним рівнем, який визначається добутком рівня ймовірності виникнення ризику на рівень наслідку правопорушення. Пріоритетність оцінюється за шкалою: низька – від 1 до 2 балів; середня – від 3 до 4 балів; висока – від 6 до 9 балів.

4. Складання звіту за результатами оцінки корупційних ризиків. За результатами оцінки корупційних ризиків у діяльності органу влади комісія готує звіт. Цей документ містить: опис ідентифікованих корупційних ризиків, чинників корупційних ризиків та можливих наслідків корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією; пропозиції щодо заходів із усунення (зменшення) рівня виявлених корупційних ризиків.

Усе вищевикладене дає можливість зробити певні основні висновки. По-перше, під адміністративно-правовим забезпеченням запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України передусім варто розуміти сукупність консолідованого адміністративно-правового інструментарію, застосування якого спрямоване на створення стійкого соціального середовища для належного функціонування юридичного механізму із виявлення, ідентифікації та усунення основних і додаткових чинників, що зумовлюють виникнення потенційно сприятливих умов для вчинення корупційних правопорушень чи правопорушень, пов'язаних з корупцією, працівниками поліції, а також для належної організації діяльності відповідних компетентних суб'єктів владних повноважень у сфері попередження та протидії порушенням вимог антикорупційного законодавства в системі поліції.

По-друге, адміністративно-правове забезпечення запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України охоплює три ключові складові: нормативно-правова складова – базована на загальному та спеціальному антикорупційному законодавстві сукупність адміністративно-правових актів з питань запобігання корупції в центральному органі управління поліції, міжрегіональних територіальних, територіальних органах поліції, підпорядкованих державних установах; інституційна складова – НАЗК, МВС України, Національна поліція України та інші суб'єкти владних повноважень, які реалізують державну антикорупційну політику в правоохоронній сфері; організаційно-процедурна складова, яка окреслює сутність і зміст комплексу відповідних системних антикорупційних заходів і засобів за головними напрямками службової діяльності в органах поліції.

Основними напрями такого правового забезпечення, з урахуванням найбільш поширених сфер виникнення корупційних ризиків, доцільно визначити: 1) професійно-етичний напрям (корупційні ризики, пов'язані з недоброчесністю працівників поліції, виникненням конфлікту інтересів у службовій діяльності); 2) фінансово-контрольний напрям (корупційні ризики, пов'язані з порушенням процедур розпорядження бюджетними коштами та правил фінансового контролю); 3) кадровий-службовий напрям (корупційні ризики, пов'язані з порушенням діяльності конкурсних, атестаційних і дисциплінарних комісій органів поліції).

По-третє, до основних функцій адміністративно-правового забезпечення запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України відносяться:

1) профілактична – сприяння недопущенню виникнення нових корупційних ризиків у службовій діяльності працівників поліції через інформаційно-роз'яснювальну, методичну та іншу необхідну роботу у сфері запобігання корупції; здійснення навчання і тренінгів із доведенням найбільш типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства;

попередження працівників поліції про дисциплінарну та адміністративну відповідальність, яка настає за порушення певних юридичних вимог;

2) регулятивна – із застосуванням комплексу взаємопов'язаних регулятивних і охоронних адміністративно-правових засобів здійснюється вплив на суспільні відносини у сфері запобігання корупційним ризикам, які встановлюють систему дозволів, обмежень та заборон у повсякденній діяльності працівників поліції;

3) контрольна – охоплює питання забезпечення якісного оцінювання компетентними суб'єктами корупційних ризиків у діяльності системи поліції шляхом гарантування раціонального та ефективного здійснення організаційно-підготовчих заходів, ідентифікації (виявлення), оцінки корупційних ризиків в аналізованій сфері, а також вироблення та контролю за чіткою реалізацією пропозицій щодо заходів із усунення (зменшення) рівня виявлених корупціогенних чинників; формування і підтримання належних умов для здійснення моніторингу за виконанням антикорупційних програм Національної поліції України;

4) стимулювальна – застосування передбачених законодавством різних видів заохочень працівників поліції за підтримання службової дисципліни, що полягає у відзначенні особи за успішне виконання нею обов'язків, а також за інші заслуги перед державою та суспільством;

5) прогностична – збір, узагальнення, аналіз і накопичення інформації з питань роботи щодо попередження, профілактики, протидії корупційним правопорушенням в органах поліції, вивчення процесів виявлення, ідентифікації та оцінки корупційних ризиків, а також ефективності здійснення інших відповідних основних антикорупційних заходів з метою прогнозування розвитку корупційних чинників у майбутньому, визначення тенденцій і закономірностей цього розвитку.

2.3. Адміністративно-правові засади взаємодії Національної поліції України з суб'єктами публічного і приватного сектору у сфері запобігання корупційним ризикам в системі поліції

З урахуванням того, що запобігання корупції у нашій країні є надзвичайно складною та довготривалою справою, зокрема в частині зменшення розвитку корупційних ризиків у системі поліції, до таких процесів залучено всю вертикаль публічної влади, низку інститутів громадянського суспільства й багатьох зацікавлених громадян. Означене дієво відбивається на налагоджені безперебійного функціонування адміністративно-правового механізму запобігання відповідним ризикам у діяльності Національної поліції України. Однак, із однією ключовою умовою – активною взаємодією цього правоохоронного органу із конкретно визначеними, компетентними суб'єктами публічного і приватного сектору.

Організація означеної взаємодії здебільшого відбувається за двома спрямуваннями, де керівники структурних підрозділів (органів) поліції у межах своїх повноважень забезпечують реалізацію завдань, передбачених Законом України «Про Національну поліцію», низкою інших нормативно-правових актів, зокрема з повноцінного виконання положень власних антикорупційних програм, а також за різними напрямками службової діяльності. Так, Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затверджена наказом МВС України від 07.07.2017 № 575, визначає, що основними завданнями такої взаємодії є запобігання правопорушенням, їхнє виявлення та розслідування, притягнення до відповідальності осіб, які їх учинили, відшкодування завданої шкоди, відновлення порушених прав та інтересів осіб [135].

Інструкція з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України,

затверджена наказом МВС України від 27.04.2020 № 357, зобов'язує посадових осіб органів (підрозділів) поліції під час реагування на правопорушення або події здійснювати обмін інформацією та взаємодію з іншими правоохоронними органами, органами державної влади та місцевого самоврядування, а також підприємствами, установами та організаціями всіх форм власності [136]. У кінцевому підсумку, наведені адміністративно-правові акти визначають не лише порядок проведення відповідних процесуальних та процедурних дій, але й зачасти сприяють зменшенню виникненню та розвитку певних корупційних ризиків шляхом недопущенню штучного формування дискреційних повноважень.

Поряд із зазначеним важливо зауважити, що в питаннях організації взаємодії в аналізованій сфері провідна роль належить саме управлінням запобігання корупції МВС України та Національної поліції України, які відповідно до Типового положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції, затвердженого рішенням НАЗК від 17.03.2020 № 102/20, взаємодіють з уповноваженими підрозділами (особами) інших відповідальних суб'єктів, НАЗК, спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції [42]. Втілення у практичну площину певних тактичних і стратегічних аспектів здійснення такої співдії зі структурними підрозділами, компетентними органами державної влади та органами місцевого самоврядування проводять керівники названих управлінь.

Особливість взаємодії Національної поліції України з іншими державними правоохоронними органами антикорупційного спрямування полягає у тому, що вони є спеціальними органами влади, які спільно здійснюють запобігання та виявлення корупційних правопорушень на теренах всієї країни. З іншого боку, така взаємодія передбачає недопущення та зменшення корупційних ризиків в системі поліції шляхом подолання недоброчесності, інших подібних значних проявів порушення службової

дисципліни працівниками поліції, що потенційно сприяє вчиненню ними корупційних правопорушень.

Відповідно до Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» одним із основних принципів діяльності відомства визначено взаємодію з державними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями. Більш конкретизовано ця засада у ст. 19¹ законодавчого акта, що з метою забезпечення взаємодії НАБУ з ОВС, СБУ та іншими правоохоронними органами у штатних розписах центральних апаратів зазначених органів передбачаються посади осіб, до функціональних обов'язків яких входить здійснення взаємодії з бюро. Обмін оперативною інформацією щодо спільних заходів здійснюється за письмовим розпорядженням керівників відповідних підрозділів, умови і порядок якого регулюються спільним нормативно-правовим актом. Передача оперативної інформації національного бюро органам, уповноваженим на проведення досудового розслідування, допускається тільки за письмовим розпорядженням начальника відповідного підрозділу НАБУ [137].

Прикладом, Порядок взаємодії Національного антикорупційного бюро України та Міністерства внутрішніх справ України щодо обміну інформацією з питань обліку осіб, оголошених у розшук, затверджений наказом НАБУ, МВС України від 24.04.2017 № 99-0/335, визначає інформаційну взаємодію НАБУ та МВС України щодо організації обліку осіб, оголошених у розшук у зв'язку з вчиненням злочинів, віднесених законодавством до підслідності НАБУ, в інформаційній підсистемі «Розшук» єдиної інформаційної системи МВС [138]; Порядок взаємодії Національного антикорупційного бюро України та Міністерства внутрішніх справ України щодо використання інформаційних ресурсів єдиної інформаційної системи МВС України, затверджений наказом НАБУ, МВС України від 04.10.2017 № 191-01/823, процедуру доступу НАБУ до інформаційних ресурсів єдиної інформаційної системи МВС України [139]; Порядок взаємодії при розгляді звернень органів, що здійснюють досудове розслідування, прокуратури та

виконанні запитів іноземних держав щодо виявлення та розшуку активів, затверджений наказом НА управління активами, НАБУ, Генеральної прокуратури України, МВС України, СБУ, Міністерства фінансів України від 20.10.2017 № 115/197-о/297/586/869/857, основні засади взаємодії між Національним агентством України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, органами досудового розслідування, органами прокуратури, слідчими, детективами, прокурорами [140].

Органи прокуратури й сьогодні, навіть після позбавлення повноважень із загального нагляду, займають одне із ключових місць в питаннях широкого забезпечення стабільного функціонування механізму запобігання корупції в органах державної влади. Відповідно до Закону України «Про прокуратуру» цей правоохоронний орган становить єдину систему, яка здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави, зокрема нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство.

Прокурор здійснює нагляд за додержанням законів органами з означених питань, користуючись при цьому правами і виконуючи обов'язки, передбачені Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» та КПК України. Письмові вказівки цієї посадової особи є обов'язковими для них і підлягають негайному виконанню. Генеральний прокурор, керівники відповідних прокуратур координують діяльність правоохоронних органів відповідного рівня у сфері протидії злочинності. Основною формою координації є проведення координаційних нарад з керівниками цих органів, на яких заслуховується інформація щодо їхньої діяльності у сфері протидії злочинності. Рішення наради є обов'язковим до виконання [141]. Наказ Генеральної прокуратури України від 25.06.2013 № 10гн «Про організацію діяльності органів прокуратури у сфері запобігання і протидії корупції» закріплює обов'язок прокуратури гарантувати невідворотність юридичної

відповідальності за корупційні правопорушення, поновлення порушених прав і свобод громадян та інтересів держави, відшкодування збитків, завданих такими діями, виявлення та усунення причин і умов, що сприяли їх вчиненню. Також забезпечити координацію діяльності правоохоронних органів у сфері протидії корупції у такий спосіб [142]:

1) організація нагляду за додержанням законодавства України спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції, зокрема підрозділами внутрішньої безпеки МВС України; нагляду за додержанням законів у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням корупційних правопорушень слідчими усіх правоохоронних органів;

2) нагляд за додержанням законів при провадженні у справах про адміністративні корупційні правопорушення за протоколами, складеними спеціально уповноваженими суб'єктами; представництво у визначених законом випадках прав громадян та інтересів держави у сфері запобігання і протидії корупції з метою виконання завдань;

3) здійснення комплексного аналітичного дослідження, розробки і реалізації заходів організаційного та наглядового характеру з питань запобігання і протидії корупції, взаємодії структурних підрозділів прокуратур відповідного рівня; систематичне вивчення правозастосовної практики у сфері протидії корупції, визначення актуальних проблем, внесення пропозицій щодо удосконалення регулювання цієї діяльності.

Доречно також згадати про самостійний структурний підрозділ Офісу Генерального прокурора – САП, який функціонує згідно з вимогами Закону України «Про прокуратуру» та Положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Офісу Генерального прокурора, затвердженого наказом Генерального прокурора України від 05.03.2020 № 125 [143], а також певні про важливі адміністративно-правові акти у сфері інформаційної взаємодії з МВС України, наприклад, Порядок взаємодії Генеральної прокуратури України та Міністерства внутрішніх справ України щодо обміну інформацією і Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційних

систем органів внутрішніх справ, затверджений наказом Генеральної прокуратури України, МВС України від 17.11.2012 № 115/1046 [144].

Відокремлено знаходиться СБУ, що постійно взаємодіє з державними органами, підприємствами, установами, організаціями і посадовими особами, які сприяють виконанню покладених на неї завдань, зокрема у сфері запобігання корупції [145]. Досить яскраво проявляються головні засади взаємодії Національної поліції України та СБУ в Інструкції про взаємодію правоохоронних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю, затвердженій наказом МВС України, СБУ від 10.06.2011 № 317/235. Метою цієї співпраці визнано посилення протидії організованим злочинним угрупованням, які мають корумповані зв'язки, попередження, розкриття й розслідування кримінальних правопорушень. Підготовка спільних заходів передбачає: здійснення заходів, спрямованих на перевірку наявної інформації стосовно злочинців, документування їх протиправної діяльності, відпрацювання економічного підґрунтя та зв'язків; створення спільних оперативних груп для здійснення необхідних оперативно-розшукових заходів; проведення спільних нарад, розроблення планів спеціальних операцій; проведення спільних рекогносцировок місцевості і об'єктів у районах ймовірних дій, розстановка особового складу та забезпечення функціонування органів управління [146].

Серед центральних органів виконавчої влади звертають нас себе особливу увагу Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Державна служба фінансового моніторингу України та Міністерство юстиції України. Завдяки наявності низки дієвих владних повноважень із реалізації державної антикорупційної політики вказані органи чинять суттєвий попереджувальний вплив на формування та розвиток корупційних ризиків, зокрема в системі поліції.

Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів у

межах приписів Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» та Порядку взаємодії Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, і Національної поліції України під час здійснення заходів з управління активами, на які накладено арешт у кримінальному провадженні, затвердженого наказом НА управління активами, МВС України від 13.07.2018 № 140/608, взаємодіє шляхом:

- 1) виконання звернень слідчого, детектива, прокурора, слідчого судді, суду з питань виявлення, розшуку, проведення оцінки та управління активами;
- 2) сприяння у розшуку належних приміщень, майданчиків для зберігання активів, на які накладено арешт у провадженні чи у справі про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави;
- 3) надання роз'яснень, методичної та консультаційної допомоги з питань, пов'язаних з виявленням, розшуком, проведенням оцінки та управлінням активами [147; 148].

Положення про Державну службу фінансового моніторингу України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 29.07.2015 № 537, передбачає від цього державного органу налагодження співпраці, взаємодії та інформаційного обміну з державними органами, компетентними органами іноземних держав і міжнародними організаціями у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення [149]. З огляду на викладене можемо зробити висновок, що вказані два останні державні органи утворюють основу інституційної складової юридичного механізму запобігання корупції в частині недопущення легалізації та виявлення активів, одержаних від корупційних правопорушень. Отже, зменшення або усунення ключових напрямів відмивання доходів від протиправної діяльності працівників поліції є

важливою ланкою запобігання певним корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України.

Відокремлене місце в питаннях запобігання корупції в публічному управлінні на державному рівні належить Міністерству юстиції України, яке здійснює відповідні контрольні заходи щодо недопущення будь-яких корупціогенних чинників і правопорушень у правотворчій діяльності суб'єктів владних повноважень шляхом проведення антикорупційної експертизи. Під нею у законодавстві розглядається діяльність із виявлення в нормативно-правових актах, їхніх проектах положень, які самостійно чи у поєднанні з іншими юридичними нормами можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією [14]. Роз'ясненням Міністерства юстиції України від 21.05.2012 «Антикорупційна експертиза як засіб запобігання корупції» акцентовано, що сьогодні гостро відчувається проблема корупції і розв'язати її можливо лише реалізувавши комплекс антикорупційних заходів, які необхідно здійснювати в кожній із сфер суспільних відносин. Такий комплекс заходів повинен бути спрямований не лише на викорінення корупції як явища, а й запобігати умовам, що можуть сприяти її виникненню. Серед основних чинників, що можуть сприяти виникненню корупції в державі, насамперед, є нормативно-правові акти, що видаються державними органами [150].

Відповідно до Порядку проведення антикорупційної експертизи, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 18.03.2015 № 383/5, головними завданнями антикорупційної експертизи є проведення комплексного дослідження нормативно-правових актів та їхніх проектів з метою виявлення чинників, що сприяють або можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень, а також підготовка обґрунтованих висновків щодо наявності або відсутності у нормативно-правових актах та проектах корупціогенних норм, надання пропозицій та рекомендацій щодо їхнього належного усунення [151].

Загалом антикорупційна експертиза нормативно-правових актів МВС України і Національної поліції України здійснюється під час державної реєстрації з урахуванням вимог Методології проведення антикорупційної експертизи, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 24.04.2017 № 1395/5. Об'єктом її дослідження виступають юридичні документи щодо прав та свобод людини і громадянина; повноважень органів публічної влади, осіб, уповноважених на виконання функцій держави чи місцевого самоврядування; надання адміністративних послуг; розподілу та витрачання коштів державного бюджету та місцевих бюджетів; конкурсних (тендерних) процедур [152]. Абсолютна більшість наведених питань систематично закріплюється в адміністративно-правових актах Національної поліції України та МВС України як ключових правоохоронних органів, що служать суспільству, забезпечують публічний порядок і законність.

Особливе місце в питаннях взаємодії Національної поліції України з суб'єктами публічного сектору у сфері запобігання корупційним ризикам в системі поліції обґрунтовано належить НАЗК, правовий статус і нормативний базис якого розглянуто в попередніх підрозділах дисертації. З огляду на це, коротко зупинимося лише на визначальних напрямках відповідної співдії. Зокрема у межах своєї компетенції НАЗК проводить планові та позапланові перевірки організації роботи із запобігання і виявлення корупції в системі поліції.

Відповідно до положень Порядку проведення перевірок організації роботи із запобігання і виявлення корупції, затвердженого наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 27.05.2020 № 223/20, перевірячі підлягають питання стосовно дотримання вимог законодавства і прийнятих відповідно до нього нормативно-правових актів, які поширюються щодо: утворення уповноваженого підрозділу з питань запобігання та виявлення корупції, виконання покладених на нього завдань, звільнення керівника Управління запобігання корупції; підготовки, подання на погодження до НАЗК антикорупційних програм та змін до них, їх

виконання; створення і належного функціонування каналів повідомлення про факти корупційних правопорушень; захисту викривачів; заборони на одержання пільг, послуг і майна, тощо; спеціальних перевірок; притягнення до адміністративної або дисциплінарної відповідальності працівників поліції, які вчинили корупційне правопорушення та ін. [153].

Основним інструментом контролю НАЗК в означеній сфері є планові перевірки, які проводяться з періодичністю не частіше одного разу на два роки відповідно до річного плану перевірок, який погоджується Головою НАЗК та розміщується на офіційному веб-сайті агентства. Така перевірка проводиться за період, який становить три роки. Водночас позапланова перевірка проводиться у випадку отримання НАЗК протягом календарного року інформації про можливі порушення суб'єктом владних повноважень антикорупційного законодавства у кількості не менше трьох різних фактів.

За результатами проведеної перевірки складається акт планової (позапланової) перевірки організації роботи із запобігання і виявлення корупції у двох примірниках. Цим актом може бути затверджений висновок щодо наявності ознак корупційного правопорушення; прийнято рішення про направлення зібраних матеріалів до суду; здійснено внесення припису щодо усунення порушень законодавства, відповідно до вимог Порядку внесення приписів Національним агентством з питань запобігання корупції, затвердженого наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 04.05.2020 № 167/20 [154]; проведення службового розслідування чи притягнення до юридичної відповідальності осіб, які вчинили відповідні правопорушення.

У своїй контрольній діяльності НАЗК звертає увагу на питаннях призначення на посаду та звільнення з посади особи, відповідальної за реалізацію антикорупційної програми. Відповідні процедури визначені в приписах Порядку надання згоди Національним агентством з питань запобігання корупції на звільнення особи, відповідальної за реалізацію антикорупційної програми, затвердженого наказом Національного агентства

з питань запобігання корупції від 15.09.2020 № 408/20 [155]. Керівник Національної поліції України вносить у письмовій формі подання про надання згоди на розірвання трудового договору до НАЗК. Після чого у встановлені строки приймається рішення про задоволення прохання або надає обґрунтовану відмову в наданні згоди на розірвання трудового договору з відповідною уповноваженою особою.

Одним із найважливіших здобутків антикорупційної реформи останніх років стало запровадження інституту декларування доходів посадовців. На сьогодні чинними є Порядок відбору декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затверджений наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 05.05.2020 № 172/20 [156], та Порядок проведення контролю та повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затверджений наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 15.04.2020 № 144/20 [89]. Наведені нормативно-правові акти визначають базові категорії у цій сфері, окреслюють порядок, загальні та спеціальні процедури відбору декларацій працівників поліції, проведення їхнього контролю та повної перевірки тощо.

У вимогах Методології оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади, затвердженої рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 02.12.2016 № 126, визначено комплекс правил і процедур щодо оцінки корупційних ризиків, зокрема у системі поліції, у яких згідно із Законів України «Про запобігання корупції» приймаються антикорупційні програми (Методичні рекомендації щодо підготовки антикорупційних програм органів влади, затверджені рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 19.01.2017 № 31 [91]). Процес оцінки корупційних ризиків у Національній поліції України складається з таких основних етапів: організаційно-підготовчі заходи; ідентифікація корупційних ризиків; оцінка корупційних ризиків; складання звіту за результатами оцінки ризиків [92].

Одним із поширених корупційних ризиків є конфлікт інтересів, тому в Методичних рекомендаціях щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, затверджених рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.09.2017 № 839, чітко зазначено, що не врегулювання конфліктів між приватними інтересами та державними обов'язками службових осіб і порушення встановлених антикорупційним законодавством заборон та обмежень стає джерелом корупції. У правовому акті ретельно розкрито основні положення у цій сфері та запропоновано послуговуватися низкою документів [124], серед яких зразок самостійного тесту на наявність (відсутність) конфлікту інтересів; рекомендована форма повідомлення безпосереднього керівника про реальний/потенційний конфлікт інтересів; рекомендована форма повідомлення НАЗК про наявність реального/потенційного конфлікту інтересів; рекомендована форма повідомлення НАЗК про передачу в управління підприємств та/або корпоративних прав.

Сучасний механізм адміністративно-правового забезпечення у сфері запобігання корупційним ризикам в системі поліції неможливо якісно та повноцінно реалізувати в умовах глобальної демократизації суспільного життя, здійснення заходів з євроінтеграції України без досить широкого залучення до цих процесів громадськості [157]. З корупцією можливо боротися, використовуючи різні заходи: суто репресивні, які полягають у виявленні корупційних правопорушень і притягненні до відповідальності, або превентивні, серед яких такі як покращення прозорості, підзвітності, доброчесності державних структур, правовий захист громадян і підвищення правової обізнаності, підвищення етичних стандартів у діяльності публічних службовців, просвітницька робота з населенням. Проте, жоден з цих заходів не буде успішним, якщо під час їх реалізації буде відсутня підтримка з боку суспільства [158]. Означена теза підкріплена низкою наукових публікацій [159–163] та окремих практичних посібників [164; 165] останніх років, розвинута в вітчизняному законодавстві.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» Національна поліція України зобов'язана проводити консультації з громадськістю з метою залучення громадян до участі в управлінні державними справами, надання можливості для їх вільного доступу до інформації про діяльність системи поліції, забезпечення відкритості та прозорості її функціонування. Проведення консультацій має сприяти налагодженню системного діалогу з населенням, підвищенню якості підготовки рішень з важливих питань державного і суспільного життя з урахуванням громадської думки, створенню умов для участі громадян у розробленні проектів рішень. Результати цієї взаємодії враховуються під час прийняття управлінських рішень або в подальшій роботі [166].

Типовим положенням про громадську раду при міністерстві, іншому центральному органі виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міській, районній, районній у м. Києві та Севастополі державній адміністрації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 № 996, та Положенням про Громадську раду при Міністерстві внутрішніх справ України, затвердженого наказом МВС України від 16.01.2020 № 38, визначено, що цей тимчасовий консультативно-дорадчий орган проводить громадський моніторинг урахування МВС України пропозицій та зауважень громадськості, забезпеченням ним прозорості та відкритості своєї діяльності, а також дотримання вимог нормативно-правових актів, спрямованих на запобігання та протидію корупції; проводити відповідно до законодавства громадську експертизу діяльності МВС України та громадську антикорупційну експертизу нормативно-правових актів, проектів нормативно-правових актів, розроблених відомством [166; 167]. Варто підкреслити, що на сьогодні безпосередньо при Національній поліції України громадської ради не створено. Керівництво наголошує щодо недоцільності її функціонування, адже вже існує вищеназваний відповідний орган, що

забезпечує належну взаємодію з громадянами в питаннях діяльності всіх органів МВС України.

Загалом у ст. 21 Закону України «Про запобігання корупції» зазначено основні форми взаємодії інститутів громадянського суспільства, окремих громадян з Національною поліцією України щодо запобігання корупції через реалізацію певних своїх суб'єктивних прав [14]:

1) повідомляти про виявлені факти вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, реальний, потенційний конфлікт інтересів спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції, керівництву Національної поліції України; запитувати та одержувати від Національної поліції України в порядку, передбаченому Законом України «Про доступ до публічної інформації», інформацію про діяльність щодо запобігання корупції;

2) проводити, замовляти проведення громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів, подавати за результатами експертизи пропозиції до Національної поліції України, отримувати інформацію про врахування поданих пропозицій; проводити, замовляти проведення досліджень, у тому числі наукових, соціологічних тощо, з питань запобігання корупції;

3) проводити заходи щодо інформування населення з питань запобігання корупції в системі поліції; здійснювати громадський контроль за виконанням законів у сфері запобігання корупції з використанням при цьому таких форм контролю, які не суперечать чинному законодавству; здійснювати інші не заборонені заходи щодо запобігання корупції.

Вказане дозволяє ґрунтовно зробити висновок, що громадяни мають суттєві правові можливості у сфері запобігання корупційним ризикам в системі поліції [168–172], як опосередковано – через численні громадські консультації, повідомлення про виявлені факти вчинення корупційних правопорушень, інші заяви, звернення, пропозиції до відповідних правоохоронних органів з таких питань. Так само й напряду вони тісно

взаємодіють з центральним апаратом, територіальними і міжтериторіальними органами Національної поліції України, що відбивається у діяльності Громадської ради при МВС України, проведенні громадських антикорупційних експертиз відомчих нормативно-правових актів та їхніх проектів. Отже, громадський контроль за роботою працівників поліції сприяє значному зниженню розвитку корупціогенних чинників у їхній діяльності, гарантує прозорість і відкритість прийняття адміністративних рішень з широким урахуванням громадської думки.

Поряд з наведеним потребує акцентуації один із найбільш потужних адміністративно-правових інструментів громадського контролю – громадська експертиза діяльності Національної поліції України. Згідно з Порядком сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05.11.2008 № 976, вона є основною складовою механізму демократичного управління державою, який передбачає проведення інститутами громадянського суспільства, громадськими радами оцінки діяльності органів виконавчої влади, ефективності прийняття і виконання такими органами рішень, підготовку пропозицій щодо розв'язання суспільно значущих проблем для їх врахування органами виконавчої влади у своїй роботі.

Експертні пропозиції, підготовлені за результатами громадської експертизи подаються до Національної поліції України у письмовій та електронній формі із зазначенням: інформації про ініціатора громадської експертизи; предмета і мети громадської експертизи; відомостей про експертів, які проводили експертизу; обґрунтованої оцінки діяльності органу виконавчої влади та ефективності прийняття і виконання ним рішень, програм, реалізації владних повноважень; пропозицій щодо розв'язання суспільно значущих проблем і підвищення ефективності діяльності системи поліції [173]. Означена форма державно-суспільної взаємодії дозволяє ефективно виявляти та усувати потенційні корупційні ризики в діяльності Національної поліції України, чинить необхідний попереджувальний вплив

на працівників поліції з метою недопущення вчинення ними корупційних правопорушень. Також закономірно, що у ході проведення громадської експертизи можливе виявлення завершених чи триваючих проступків, які присікаються та винні особи притягуються до юридичної відповідальності.

Проведене дослідження адміністративно-правових засад взаємодії Національної поліції України з суб'єктами публічного і приватного сектору у сфері запобігання корупційним ризикам в системі поліції дає можливість зробити певні основні висновки. По-перше, до суб'єктів приватного сектору варто віднести, насамперед, представників населення, включених до громадських об'єднань та громадських рад при органах публічної влади, а також окремих громадян, які здійснюють суспільний контроль за діяльністю Національної поліції України у межах чинного законодавства з питань участі громадськості в управлінні державними справами, підтримання верховенства права в діяльності суб'єктів владних повноважень. Завдяки чому досягається стан посиленого моніторингу населення за правотворчою і правозастосовною діяльністю працівників поліції, що зумовлює виявлення й усунення корупційних чинників, недопущення розвитку нових ризиків.

Публічний сектор представлений певними органами державної влади, які наділені компетенцією у сфері формування і реалізації державної антикорупційної політики. При тісній взаємодії з Національною поліцією України вони гарантують високий рівень виконання відповідних антикорупційних програм, сприяють налагодженню досить ефективного функціонування механізму попередження та протидії корупційним правопорушенням працівників поліції. Перше місце звичайно ж належить НАЗК, державно-владні повноваження якого є найбільш розлогими в аналізованій сфері. Доречно також вказати антикорупційні органи, серед яких НАБУ, САП, правоохоронні органи (органи прокуратури, СБУ), а також окремі центральні органи виконавчої влади, які виконують спеціальні завдання щодо загальнодержавного запобігання та протидії корупції (Міністерство юстиції України, Національне агентство України з питань

виявлення, розшуку та управління активами, Державна служба фінансового моніторингу).

По-друге, специфіка взаємодії Національної поліції України та інших уповноважених суб'єктів владних повноважень у сфері запобігання корупції полягає у дворівневості такої співдії. У першому випадку мова йде про їхню роль як правоохоронних та інших відповідних органів, компетенція яких стосується попередження, виявлення, розслідування та протидії корупційним правопорушенням на загальнодержавному рівні, зокрема в питаннях публічного управління. З іншого боку, керівництво системи поліції зацікавлене у вказаних взаєминах з метою регулювання та сталого розвитку дієвості механізмів запобігання корупційним ризикам у службовій діяльності працівників поліції. Означене реалізується за багатьма спрямуваннями, однак ключова роль здебільшого належить певним аспектам у частині складності або неможливості спланувати та розвинути протиправні діяння за системного контролю та моніторингу НАЗК, антикорупційних державних органів, прокуратури, СБУ, а також цілеспрямованої діяльності органів виконавчої влади у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, отриманих через корупційні діяння, розшуку таких активів тощо.

Найбільш загальними основними напрямками взаємодії Національної поліції України з суб'єктами публічного сектору з питань запобігання корупційним ризикам в системі поліції є стратегічний та тактичний. Перший з них передбачає реалізацію державної антикорупційної політики у сфері запобігання корупційним ризикам у сфері публічного управління, та безпосередньо в системі поліції, профілактика та усунення підстав і умов вчинення корупційних діянь працівниками поліції, удосконалення наявних юридичних прогалів і розвиток відповідної адміністративно-правової бази. Тактичний напрям – виявлення, усунення (зменшення) корупційних ризиків в службовій діяльності органів поліції; виявлення, документування, протидія й припинення корупційних правопорушень поліцейськими, затримання

потенційних корупціонерів, виявлення та розшуку доходів, отриманих корупційним шляхом.

Форми окресленої взаємодії переважно мають усталений характер, який переважно включає: обмін оперативною інформацією; розроблення і реалізація спільних програм, планів, проведення узгоджених практичних заходів; організація спільного інформаційно-аналітичної діяльності; підготовка та проведення спільних колегій, нарад, семінарів; створення робочих груп для підготовки нормативно-правових актів, пропозицій про зміни й доповнення до законодавства; розроблення навчальних програм і проведення занять у системі професійної підготовки та ін.

По-третє, взаємодія Національної поліції України з суб'єктами приватного сектору у сфері запобігання корупційним ризикам в системі поліції реалізується у відповідному адміністративно-правову полі з інститутами громадянського суспільства й окремими зацікавленими громадянами. Основними завданнями аналізованих взаємин є належна реалізація конституційних положень щодо права громадян на управління державними справами в правоохоронній сфері, забезпечення верховенства права, законності, відкритості та прозорості функціонування системи поліції, що у кінцевому підсумку суттєво позитивно відбивається на зниженні корупційних ризиків в діяльності працівників поліції, сприянні виявленню відповідних проступків тощо.

В означеному контексті необхідно виокремити два ключові напрями взаємодії. Перший напрям реалізується шляхом безпосереднього контакту представників населення з Національною поліцією України, наприклад, взяття участі у роботі відомчих громадських рад, при здійсненні організаційно-правових, роз'яснювальних, інформаційних, практичних та інших заходів з питань запобігання корупції, де приймаються конкретні узгоджені рішення. На окрему увагу заслуговує співпраця з громадянами у межах Закону України «Про звернення громадян», «Про доступ до публічної

інформації» та ін., а також робота з викривачами корупції відповідно до положень Закону України «Про запобігання корупції».

Другий напрям охоплює адміністративно-правовий інструментарій, який закріплює досить широкий спектр юридичних можливостей здійснення громадського контролю за діяльністю всієї системи поліції від загальнодержавного до регіонального та найбільш локального рівнів. Першочергову роль відіграють громадська антикорупційна експертиза нормативно-правових актів МВС України та Національної поліції України та громадська експертиза їхньої діяльності, громадські консультації з суспільнозначимих питань в правоохоронній сфері тощо.

Висновки до другого розділу

1. Адміністративно-правова база з питань запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України включає п'ять блоків. Перший з них охоплює юридичні документи загального характеру, зокрема Закони України «Про запобігання корупції», «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки», «Про Національну поліцію», що широко розвиваються в сукупності інших законодавчих та підзаконних актів в аналізованій сфері. До другого блоку входять правові акти Кабінету Міністрів України, які врегульовують окремі найсуттєвіші питання реалізації державної політики у сфері запобігання корупції в публічному управлінні, зокрема в діяльності органів поліції.

Низка наказів і рішень НАЗК закладають той адміністративно-правовий масив, який утворює третій законодавчий блок у частині організації та здійснення діяльності, пов'язаної з попередженням та протидії корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України. Четвертий блок утворюють окремі відомчі документи, де первинна роль відводиться Антикорупційній програмі Міністерства внутрішніх справ України на 2020–

2022 роки та Антикорупційній програмі Національної поліції України на 2019–2021 роки.

Специфічність п'ятого блоку зумовлена тим, що врегулювання будь-якої суспільної сфери вимагає ефективного функціонування юридичних механізмів протидії правопорушенням, обґрунтованого і справедливого притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності. У кінцевому підсумку, рівномірно доповнюється вся система запобігання корупційним ризикам, яка спрямовується на попередження та профілактику корупційних проступків через створення необхідного стійкого службового середовища, де суттєво мінімізовані чи відсутні корупційні ризики для працівників поліції.

2. Адміністративно-правове забезпечення запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України – це сукупність адміністративно-правового інструментарію, застосування якого спрямоване на створення стійкого соціального середовища для належного функціонування юридичного механізму із виявлення, ідентифікації та усунення основних і додаткових чинників, що зумовлюють виникнення потенційно сприятливих умов для вчинення корупційних правопорушень чи правопорушень, пов'язаних з корупцією, працівниками поліції, а також для належної організації діяльності відповідних компетентних суб'єктів владних повноважень у сфері попередження та протидії порушенням вимог антикорупційного законодавства в системі поліції.

3. Ключовими напрями адміністративно-правового забезпечення запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України доцільно визначити: професійно-етичний напрям (корупційні ризики, пов'язані з недоброчесністю працівників поліції, виникненням конфлікту інтересів у службовій діяльності); фінансово-контрольний напрям (корупційні ризики, пов'язані з порушенням процедур розпорядження бюджетними коштами та правил фінансового контролю); кадровий-службовий напрям (корупційні ризики, пов'язані з порушенням діяльності конкурсних, атестаційних і дисциплінарних комісій органів поліції).

4. Функції адміністративно-правового забезпечення запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України охоплюють:

- 1) профілактична функція – сприяння недопущенню виникнення нових корупційних ризиків у службовій діяльності працівників поліції через інформаційно-роз'яснювальну, методичну та іншу необхідну роботу у сфері запобігання корупції;
- 2) регулятивна функція – вплив на суспільні відносини у сфері запобігання корупційним ризикам, які встановлюють систему дозволів, обмежень та заборон у повсякденній діяльності працівників поліції;
- 3) контрольна функція – забезпечення якісного оцінювання компетентними суб'єктами корупційних ризиків у діяльності системи поліції шляхом гарантування здійснення організаційно-підготовчих заходів, ідентифікації, оцінки корупційних ризиків;
- 4) стимулювальна функція – застосування заохочень працівників поліції за підтримання службової дисципліни;
- 5) прогностична функція – оперування інформацією з питань роботи щодо попередження, протидії корупційним правопорушенням в органах поліції, вивчення процесів виявлення, ідентифікації та оцінки корупційних ризиків, визначення тенденцій і закономірностей цього розвитку.

5. Основними напрямками взаємодії Національної поліції України з суб'єктами публічного сектору з питань запобігання корупційним ризикам в системі поліції є стратегічний та тактичний. Перший з них передбачає реалізацію державної антикорупційної політики у сфері запобігання корупційним ризикам у сфері публічного управління, та безпосередньо в системі поліції, профілактика та усунення підстав і умов вчинення корупційних діянь працівниками поліції, удосконалення наявних юридичних прогалин і розвиток відповідної адміністративно-правової бази. Тактичний напрям – виявлення, усунення (зменшення) корупційних ризиків в службовій діяльності органів поліції; виявлення, документування, протидія й припинення корупційних правопорушень поліцейськими, затримання потенційних корупціонерів, виявлення та розшуку доходів, отриманих корупційним шляхом.

6. Взаємодія Національної поліції України з суб'єктами приватного сектору у сфері запобігання корупційним ризикам в системі поліції реалізується у відповідному адміністративно-правову полі з інститутами громадянського суспільства й окремими зацікавленими громадянами. Основними завданнями аналізованих взаємин є належна реалізація конституційних положень щодо права громадян на управління державними справами в правоохоронній сфері, забезпечення верховенства права, законності, відкритості та прозорості функціонування системи поліції, що у кінцевому підсумку суттєво позитивно відбивається на зниженні корупційних ризиків в діяльності працівників поліції, сприянні виявленню відповідних проступків тощо.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНИМ РИЗИКАМ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

3.1. Міжнародно-правові стандарти та закордонний досвід у сфері запобігання корупційним ризикам в поліцейській діяльності

Повноту розгляду проблематики запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України не можливо у повній мірі охопити лише характеристикою вітчизняної складової відповідного законодавства. Тому ключового значення набуває належне окреслення міжнародно-правових стандартів і позитивний закордонний досвід в аналізованій сфері. Це цілком дозволить з'ясувати відповідність чинного нормативно-правового масиву наявним демократичним світовим юридичним приписам з питань забезпечення організації поліцейської діяльності, а також у подальшому з'ясувати найбільш прогресивні та оптимальні шляхи вдосконалення адміністративно-правових засад боротьби з корупційними проявами в роботі працівників поліції у нашій країні.

З урахуванням зазначеного, вбачаємо за доцільне систематизувати за блоками окремі основні міжнародно-правові акти щодо запобігання корупційним ризикам в поліцейській діяльності. Вказані дії сприятимуть ліпшому науково-теоретичному сприйняттю викладеному матеріалу та покращать опрацювання предмета нашого дослідження у контексті окремих новітніх наукових праць у цій сфері [174–178].

У середині 1990-х років міжнародне співтовариство визнало, що корупція є глобальною проблемою, тому в цій сфері почали активно працювати численні регіональні і глобальні міжурядові організації. Результатом стало прийняття потужного масиву законодавчих актів «обов'язкового» (договори, конвенції) та «рекомендаційного» характеру

(рекомендації, резолюції, інструкції, декларації), підготовлених і прийнятих у рамках ООН, Ради Європи, Організації економічного співробітництва та розвитку, Організації Американських Штатів, Африканського Союзу, ЄС. Міжнародні правові інструменти розрізняються за сферою застосування, правовим статусом, членством, механізмами реалізації та проведенню моніторингу. Однак, всі вони переслідують одну головну мету – встановлювати загальні стандарти боротьби з корупцією на національному рівні шляхом введення відповідальності за відповідні правопорушення, забезпечення дотримання антикорупційних законів, проведення заходів по попередженню корупції. З іншого боку, такі правові інструменти сприяють виявленню і поширенню у світовому масштабі прикладів доброї практики боротьби з корупцією і сприяють зміцненню міжнародної співпраці між країнами [179].

До першого блоку міжнародно-правових документів в окресленій нами сфері, актуальних для України, відносяться, насамперед, Конвенція ООН проти корупції (2003), Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією (1999) і Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від (1999) Ради Європи, Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № R (97) 24 від 06.11.1997 «Про двадцять принципів боротьби з корупцією». Основоположне місце з питань протидії та запобігання корупції у всьому цивілізованому світі належить Конвенції ООН проти корупції (2003), цілями якої є сприяння вжиттю й посиленню заходів, спрямованих на більш ефективне й дієве запобігання корупції та боротьбу з нею; заохочення, сприяння та підтримка міжнародного співробітництва й технічної допомоги у цій сфері, зокрема в поверненні активів, отриманих злочинним шляхом; заохочення чесності, відповідальності й належного управління публічними справами й державним майном. Цим документом ґрунтовно та доволі чітко визначено і розкрито основні елементи відповідної державної політики та правового механізму запобігання корупції в публічному та приватному секторі.

У межах дисертації на особливу увагу заслуговують такі наведені нижче положення аналізованого нормативно-правового акта [49]. По-перше, розкрито поняття «державної посадової особи» як призначеної чи обраної особи, яка обіймає посаду в законодавчому, виконавчому, адміністративному або судовому органі, а також іншу особу, яка виконує державну функцію, зокрема для органу державної влади, надає передбачену адміністративну послугу. По-друге, визначено сутність та зміст державної антикорупційної політики й практики її реалізації, коли кожна держава згідно з основоположними принципами своєї правової системи, розробляє й здійснює або проводить ефективну скоординовану політику протидії корупції, яка сприяє участі суспільства, відбиває засади правопорядку, управління державними справами й бюджетними коштами, чесності й непідкупності, прозорості й відповідальності.

По-третє, наголошено на обов'язковості наявності органів, які здійснюють запобігання корупції за допомогою таких засобів, як: проведення антикорупційної політики, здійснення нагляду та координації реалізації комплексу таких заходів; розширення та поширення знань у цій сфері. Держава гарантує незалежність означеної публічної інституції, здійснює належне фінансове та матеріально-технічне забезпечення. По-четверте, окреслено на важливості щодо створення, підтримки й зміцнення таких систем приймання на роботу, набору, проходження служби, просування по службі та виходу у відставку державних службовців з дотримання підходів ефективності, прозорості з урахуванням об'єктивних критеріях як бездоганність роботи, справедливості і здібності; включають належні процедури підбору й підготовки кадрів для заняття посад з високими корупційними ризиками; сприяють виплаті належної винагороди й установленню окладів з урахуванням економічного розвитку держави; сприяють здійсненню освітніх і навчальних програм, для забезпечення того, що останні задовольняють вимоги стосовно правильного, добросовісного й

належного виконання державних функцій, а також забезпечують їм спеціалізовану й належну підготовку.

Поряд з наведеним вказано низку інших важливих аспектів з питань забезпечення запобігання корупційним ризикам у державній сфері. Особливо наголошено, що кожна держава заохочує непідкупність, чесність і відповідальність своїх посадових осіб згідно з основоположними принципами своєї правової системи через постійне послуговування кодексами поведінки державних посадових осіб, прозорі процедури публічних закупівель й управління державними фінансами тощо. Підкреслимо, що демократична світова спільнота не сприймає достатню ефективність антикорупційних заходів у публічній сфері без активної участі громадськості. Зазначене спрямовується для сприяння активній участі населення, зокрема громадянське суспільство, неурядові організації та організації, що функціонують на базі громад, у запобіганні корупції й боротьбі з нею та для поглиблення розуміння суспільством факту існування, причин і небезпечного характеру цього явища [49].

Окреслені ключові підвалини запобігання корупційній деліктності перейняті на всіх континентах з необхідною адаптацією до певних реалій національних правових систем і традицій країн на різних континентах. Безпосередньо Рада Європи як міжнародна регіональна організація покликана організувати здійснення та моніторити виконання положень Конвенція ООН проти корупції, формувати та розвивати відповідні стандарти функціонування національних публічних адміністрацій [180]. В новітній історії ці підходи викладено першочергово в рекомендації Комітету міністрів Ради Європи № R (97) 24 від 06.11.1997 «Про двадцять принципів боротьби з корупцією» [181].

У документі лаконічно, однак досить ґрунтовно викладено основоположні засади зменшення проявів корупції у житті держави та суспільства, наголошено на ключових чинниках і умовах, які зумовлюють поширення цього негативного явища. Визначено роль суб'єктів владних

повноважень загальної та спеціальної юрисдикції, функціональний інструментарій яких спрямовується на формування та реалізацію державної антикорупційної політики. Безальтернативною вимогою для публічних службовців визнано необхідність вжиття ефективних заходів у своїй діяльності з запобігання корупційним проявам, дотримання морально-етичної поведінки, недопущення зловживання державно-владними повноваженнями, здійснення необґрунтованого тиску у суб'єктів приватного та публічного сектору, зокрема з корисливих мотивів та інших подібних мотивів тощо.

Ширшого застосунку питання боротьби з корупцією знайшли в Цивільній конвенції про боротьбу з корупцією, яка вимагає передбачення у внутрішньому законодавстві ефективних засобів правового захисту осіб, яким заподіяно шкоду внаслідок корупційних дій, з метою надання таким особам можливості захищати свої права та інтереси, зокрема можливість отримання компенсації за заподіяну шкоду. З метою налагодження дієвої нормотворчої й правозастосовної діяльності всієї системи публічних органів, недопущення юридичних колізій та неточностей пропонувано визначення корупції як прямих чи опосередкованих вимогань, пропонування, дачу або одержання хабара, будь-якої іншої неправомірної вигоди або можливості її отримання, які порушують належне виконання обов'язку особою, що отримує хабара, неправомірну вигоду чи можливість мати таку вигоду, або поведінку такої особи [182]. Більше того, зазначено процедурні аспекти доказування провини корупціонера, здійснення виплати компенсації за заподіяну шкоду та ін. Наголошено на переліку питань, які розв'язуються через міжнародне співробітництво.

На особливу увагу заслуговують норми Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією, які переважно стосуються розкриття особливостей відшкодування шкоди, заподіяної посадовими і службовими особами при вчиненні ними корупційного правопорушення. Також вказано щодо організації належного захисту працівників, які добросовісно повідомили про

факти вчинення таких проступків, створення для них підходящих умов подальшої праці без необґрунтованого покарання та дискримінації. Обов'язковою для виконання посадовцями визнано необхідність дотримання ними вимог державного контролю в частині фінансового стану та способу життя, недопущення конфлікту інтересів на службі.

Значний відбиток на національних законодавствах щодо запобігання корупційним проступкам на європейському континенті однозначно залишила Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (1999), яка означила та схарактеризувала юридичну кваліфікацію з питань отримання неправомірної вигоди публічними особами державних органів та органів місцевого самоврядування. Нормативно-правовим актом визначено значний комплекс заходів на загальнодержавному та регіональному рівні з реалізації антикорупційної політики, вказано роль та місце компетентних суб'єктів владних повноважень, задано мінімальні необхідні стандарти здійснення їхньої компетенції у зменшені проявів корупційного характеру особами, уповноваженими на здійснення функцій держави.

Особливого значення набувають приписи щодо розкриття змісту та особливостей попередження фінансових злочинів, зловживання державно-владним впливом, відмивання (легалізації) доходів, отриманих від правопорушень, пов'язаних із корупцією, а також визначення юридичної відповідальності за умисне вчинення обіцяння, пропонування чи надання прямо або опосередковано неправомірної переваги будь-якій особі, яка заявляє чи підтверджує, що вона може за винагороду зловживати впливом на прийняття рішень посадовою особою [183]. Також надано рекомендації національним публічним адміністраціям з ефективності та раціональності застосування профілактичних і примусових заходів в аналізованій сфері, повноважень спеціалізованих органів і міжнародного співробітництва через інформаційну взаємодію та задоволення відповідних запитів.

Другий блок міжнародно-правових актів у сфері запобігання корупційним ризикам в поліцейській діяльності стосується питань

попередження та протидії відповідним видам деліктності шляхом налагодження відкритого та прозорого функціонування органів публічної влади, забезпечення добросовісного та професійного виконання посадових обов'язків службовцями з первинним врахуванням інтересів держави і суспільства, усунення конфлікту інтересів та ін. [184]. Так, у Міжнародному кодексі поведінки державних посадових осіб (1996) та Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи № Rec(2000) 10 від 11.05.2000 «Про кодекси поведінки державних службовців» наголошено, що державна посада – це посада, наділена довірою, яка передбачає зобов'язання діяти в інтересах держави. Тому вони виявляють абсолютну відданість інтересам своєї країни, які представлені демократичними інститутами влади. Посадовці виконують свої обов'язки і функції компетентно й ефективно у відповідності до чинного законодавства з повною доброчесністю. Постійно прагнуть забезпечити найефективніше і вміле розпорядження суспільними ресурсами, за які вони несуть відповідальність. Окрім того, посадові особи мають дотримуватися таких обмежень та заборон у своїй професійній діяльності [185; 186]:

1) не використовувати своє офіційне становище для невинновданого отримання особистої та фінансової користі; не брати участі в угодах, не займати становища, не виконують ніяких функцій, а також не мати ніяких фінансових, комерційних або інших інтересів, які несумісні з їхньою посадою, функціями, обов'язками; виконувати вимоги про оголошення або повідомлення інформації про особисті активи і зобов'язання, відомості про активи і зобов'язання членів сім'ї та близьких родичів;

2) зобов'язанні повідомляти про ділові, комерційні або фінансові інтереси та про діяльність, яка здійснюється з метою отримання фінансового прибутку та можуть привести до конфлікту інтересів, а також не мають права користуватися бюджетними грошовими коштами, власністю, послугами або інформацією, отриманою при виконанні службових обов'язків, для здійснення діяльності, не пов'язаної з виконанням ними службових функцій; не вимагати й не отримувати прямо або опосередковано, будь-яких

подарунків або інших знаків уваги, які можуть впливати на виконання ними своїх функцій, здійснення своїх обов'язків і прийняття рішень;

3) відомості конфіденційного характеру, якими володіють посадові особи, зберігаються у таємниці, навіть після залишення служби; участь у політичній або іншій діяльності поза рамками офіційних обов'язків не має підірвати віру громадськості в неупереджене виконання своїх функцій та обов'язків;

4) не дозволяти опинятися або бути під загрозою перебування у ситуації, коли зобов'язаний повернути послугу якійсь особі чи органу; не робити жодних пропозицій або надавати якісь переваги у зв'язку з зайняттям посади державного службовця, крім тих, що дозволені законом; не намагатись вплинути з особистих мотивів на жодну особу чи орган, зокрема інших посадовців, шляхом використання службового становища або шляхом пропонування їм персональних переваг.

Серед всього переліку відповідних нормативно-правових актів варто виокремити Конвенцію Ради Європи про доступ до офіційних документів (2009), що гарантує кожній особі право, без дискримінації за будь-якою ознакою, на доступ, за вимогою, до офіційних документів, що знаходяться в розпорядженні публічних органів [187]. Документом визначено основні процедури доступу громадян до публічної інформації через запит на її отримання, визначено форми доступу до офіційних документів та особливості оприлюднення документів за ініціативою органів влади. Водночас рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № Rec(2004) 5 від 12.05.2004 «Про перевірку законопроектів, існуючих законів та адміністративної практики на відповідність стандартам, викладеним в Європейській конвенції з прав людини» [188] вимагає узгодження правотворчої та правозастосовної діяльності органів публічної влади з приписами міжнародних стандартів захисту прав людини.

Відокремлено варти вказати на певну інституційну складову відповідного другого блоку, до якої входить Група держав по боротьбі з

корупцією (GRECO) та Організація з безпеки і співробітництва в Європі (OSCE). У межах своїх спеціальних повноважень, які носять міжнародний характер, вказані суб'єкти приймають вкрай важливі рішення в питаннях протидії та запобігання корупції в публічному секторі на європейському континенті, реалізовані у низці нормативно-правових актів. У кінцевому підсумку в останніх формуються міжнародні правові стандарти, які прямо чи опосередковано визначають чітке функціональне спрямування всіх національних публічних адміністрацій.

За своїм правовим статусом GRECO є органом Ради Європи з антикорупційного моніторингу, що формує та реалізує антикорупційну політику на наднаціональному рівні, здійснює контроль та координацію за втіленням у життя законодавств у сфері боротьби з корупцією. У низці випадків виступає ініціатором інформаційного оперативного обміну та організації практичних заходів в означених аспектах. Більш конкретно у Статуті Групи держав по боротьбі з корупцією (GRECO) (1998) зазначено, що первинною метою організації є удосконалити компетентність її членів в боротьбі з корупцією для вжиття заходів через динамічний процес спільного оцінювання методів проведення та однакового впливу згідно з їхніми зобов'язаннями в цій сфері. Ця група спостерігає за дотриманням положень рекомендації Комітету міністрів Ради Європи № R (97) 24 від 06.11.1997 «Про двадцять принципів боротьби з корупцією», а також за впровадженням міжнародних законодавчих актів, прийнятих відповідно до Програми дій боротьби з корупцією (1996) Ради Європи, згідно з положеннями, які містяться в цих документах [189].

Щорічно видаються рекомендації та оцінні звіти щодо дотримання та стійкого розвитку державами-членами антикорупційного законодавства з урахуванням міжнародних стандартів. Конкретно щодо нашої країни останній подібний документ – Звіт-оцінку відповідності «Україна» у рамках здійснення Четвертого раунд оцінки «Запобігання корупції серед народних депутатів, суддів та прокурорів», прийнято GRECO на 84-му пленарному

засіданні (Страсбург, 2-6 груд. 2019 р) [190]. Неналежне виконання приписів Групи держав по боротьбі з корупцією негативно відбивається на міжнародних позиціях України у світі, зумовлює застосування санкційних та інших відповідних механізмів з боку Ради Європи. Репутаційні ризики викликають недовіру інших міжнародних організацій, які надають постійну політичну, фінансову, інвестиційну та іншу підтримку.

Провідною міжнародною інституцією в питаннях забезпечення безпеки, підтримання миру та демократії в 57 країнах світу є ОБСЄ, яка закономірно однією з найбільших загроз сучасності визнає корупцію. Особливо таке твердження стосується пострадянського простору, тому періодично приймаються нормативно-правові акти, які оновлюють та розвивають актуальні стратегічні й тактичні підходи щодо запобігання та протидії корупції у сфері публічного управління, подальшої реалізації правоохоронної функції держави. Зокрема звертає на себе увагу Рішення ОБСЄ від 05.12.2014 № 5/14 «Про попередження корупції», що рекомендує продовжувати розробляти і здійснювати превентивні антикорупційні закони та політику, приймати, просувати практичні заходи і інструменти протидії усім формам корупції на усіх рівнях.

Окремо зауважено щодо важливості вжиття комплексу заходів [191]: з підвищення транспарентності, підзвітності і повнішого забезпечення верховенства права в публічному управлінні шляхом введення ефективних заходів, що полегшують доступ громадськості до інформації, сприяння ефективному наданню державних послуг; впроваджувати, зберігати і зміцнювати механізми, що запобігають конфліктам інтересів в державному секторі; культивувати сумлінність, прозорість і підзвітність в усіх сегментах суспільства в цілях сприяння попередженню корупції; визнавати важливу роль тих, хто сигналізує про правопорушення, у виявленні і попередженні корупції, захисті громадських інтересів; встановлювати і здійснювати дієві, співрозмірні, стимулівні санкції та заходи адміністративного покарання для осіб з метою профілактики корупції та її припинення.

Рішення ОБСЄ від 09.12.2016 № 4/16 «Вдосконалення належного управління і підвищення взаємозв'язків» [192] закликає держави-учасниці забезпечити співпрацю між правоохоронними органами та органами фінансової розвідки, іншими відповідними суб'єктами, між державним і приватним сектором, громадянським суспільством, зокрема ЗМІ, у боротьбі з корупцією, відмиванням грошей і іншими фінансовими правопорушеннями. Закликає спростити доступ до публічної інформації шляхом підвищення підзвітності державного сектора, стимулювання участі громадськості за допомогою електронного управління; заохочувати підзвітність і раціональність в процесі закупівель, забезпечуючи, щоб приватні інтереси не чинили неналежного впливу на управлінські рішення, гарантувати для компаній, що беруть участь у відкритих торгах, адекватні вимоги відносно транспарентності та ін. Водночас діджиталізація, впровадження новітніх електронних інформаційно-комунікаційних технологій в публічне управління як важливий інструмент запобігання корупційним ризикам в діяльності державних службовців є провідною ідеєю Рішення ОБСЄ від 04.12.2020 № 6/20 «Попередження корупції і боротьба з нею шляхом цифровізації і підвищення транспарентності».

У документі наголошено щодо важливості на теперішньому етапі розвитку державності та громадянського суспільства забезпечити [193]: підвищення прозорості у сфері державного управління шляхом переводу в цифровий формат паперових й інших аналогових систем, особливо у сфері закупівель, в межах механізмів декларування доходів і майна чиновниками; сприяння використанню цифрових інструментів для раннього виявлення і попередження корупції шляхом вдосконалення національних і міжнародних процедур захищеної електронної ідентифікації; впровадження цифрових технологій для зменшення адміністративних бар'єрів, полегшення взаємодії між громадянами, бізнес-структурами, підприємствами і органами державного управління; сприяння створенню прозоріших, підзвітних, надійних і доступних порталів електронного державного управління в цілях

полегшення відкритого доступу до інформації і ефективного надання адміністративних послуг; просування і використання цифрових технологій в цілях посилення і розширення антикорупційної підготовки кадрів в співпраці з відповідними міжнародними організаціями у цій сфері.

Третій блок міжнародно-правових актів з питань запобігання корупційним ризикам в поліцейській діяльності носить спеціалізований характер й безпосередньо стосується реалізації положень наведених вище документів на пряму за функціонування всієї системи поліції. Насамперед, варто вказати на Хартію Європейської безпеки (ОБСЄ, 1999) [194], Настанови міжнародних поліцейських стандартів з демократичного здійснення поліцейських функцій (ОБСЄ, Женевський центр по демократичному контролю над збройними силами, 2009) [195], Рішення ОБСЄ від 26.07.2012 № 1049 «Стратегічна концепція ОБСЄ відносно діяльності, пов'язаної з поліцейськими функціями» [196]; Резолюцію Парламентської асамблеї Ради Європи № 690 (1979) від 08.05.1979 «Декларація про поліцію», Європейський кодекс поліцейської етики, затверджений Рекомендацією Комітету міністрів Ради Європи № Rec (2001) 10 від 19.09.2001.

Задовго до фактичної реалізації усталених на сьогодні у вітчизняній антикорупційній доктрині положень щодо забезпечення необхідності системної роботи з дієвого подолання корупційних ризиків у поліцейській діяльності у Декларації про поліцію, проголошеній Радою Європи ще у минулому столітті, визначено базис здійснення означеного [197]. Зокрема чітко підкреслено, що поліцейський повинен діяти чесно, неупереджено і з почуттям власної гідності. Зокрема, він повинен утримуватися від усіх проявів корупції і рішуче протидіяти їм. Також має протидіяти фактам порушення закону, а у разі, коли правопорушення може безпосередньо спричинити серйозні збитки, повинен негайно вжити усі можливі заходи по відвертанню такого протиправного діяння. Окрема значна увага у документі приділена питанням запобігання корупційним ризикам, насамперед, через

належну організацію відбору, професійної підготовки та препідготовки, проходження служби та відповідної винагороди.

Декларативний підхід у питаннях визначення шляхів подолання корупційних ризиків в системі поліції значно розвинувся та набув практичних обрисів у Європейському кодексі поліцейської етики. Ним визначено ключові форми, засоби та способи втілення у життя юридичних механізмів запобігання корупційним правопорушенням, виявлення та усунення умов і чинників, які сприяють їхньому вчиненню працівниками цього правоохоронного державного суб'єкта. Закономірно основний акцент зміщено на різнобічних аспектах забезпечення професіоналізму, доброчесності та порядності у службовій діяльності, налагодження найбільш ефективних і раціональних шляхів стимулювання осіб рядового і начальницького складу до підтримання високих морально-етичних якостей у повсякденному житті тощо.

В аналізованому документі низку разів безпосередньо згадується поняття корупції, насамперед, п.п. 21, 46 та коментарі до цих положень. Зокрема відзначено, що на усіх рівнях поліцейських служб повинні діяти ефективні заходи з відвертання корупції і боротьбі з нею, а також співробітники поліції повинні боротися з будь-якими її проявами корупції. Також мають інформувати своїх начальників й інші компетентні органи про всі випадки в поліції.

Доречно відзначити, що у цьому кодексі доречно акцентовано на відсутності усталеного міжнародного визначення поняття «корупції в поліції». Запропоновано послуговуватися розумінням, відповідно до якого мова йде про охоплення різних дій – підкуп, підробка чи знищення доказів, «фаворитизм» і «кумівство». Спільним в усіх цих діях є я те, що вони в обов'язковому порядку мають на увазі зловживання повноваженнями, пов'язаними з поліцейськими функціями. Крім того, зазвичай широко признається, що корупція повинна розглядатися як постійна загроза для чесності поліції і її нормального функціонування в законних рамках в усіх

цивілізованих країнах [198]. У підсумку, варто підсумувати, що за великим рахунком Європейський кодекс поліцейської етики є одним із найбільш основоположних нормативно-правових актів. Він визначає підвалини здійснення поліцейської діяльності, встановлює головні, базові принципи запобігання корупційним ризикам у цій сфері.

Означені вище міжнародно-правові стандарти, прописані у значній кількості документів обов'язкового та рекомендаційного характеру, чітко витримані у законодавстві провідних країн світу, зокрема США, Швеції, Німеччини, Великобританії, а також в більшості інших країн ЄС. За результатами проведеного аналізу низки нормативно-правових актів, міжнародних і вітчизняних інформаційно-аналітичних матеріалів [199–203], наукових публікацій [204–209] з визначеної проблематики, варто зробити декілька важливих висновків.

По-перше, немає нагальної необхідності детально розглядати кожний окремий випадок закріплення у певній країні на законодавчому рівні питань запобігання корупційним ризикам у поліцейській діяльності. Адже базові форми, способи та методи такої роботи мають подібний характер, тому первинного значення набуває окреслення основоположних підходів функціонування механізмів адміністративно-правового забезпечення реалізації державної антикорупційної політики у цій сфері. Зокрема мова йде про тотальне несприйняття громадянами та державними службовцями корупції у будь-якій сфері суспільного життя; монолітність та уніфікованість процесів формування й реалізації державної антикорупційної політики з обов'язковим і вчасним виконанням всіх її завдань та планів; повна транспарентність і прозорість публічного управління; вільний доступ до всієї публічної інформації, за виключенням законодавчо передбачених випадків; підзвітність, реальна підконтрольність владних суб'єктів виконавчої гілки населенню та інститутам громадянського суспільства.

По-друге, основний акцент антикорупційного законодавства та відповідних програм діяльності у сфері реалізації правоохоронної функції

спрямовано на зобов'язання працівників поліції до щорічного заповнення певних декларацій оцінки майнового стану та рівня життя. Результатом такого моніторингу може бути включення прописаної опції колективної відповідальності, коли у разі виявлення фактів невідповідності витрат отриманим річним прибуткам рядових поліцейських під тотальну перевірку потрапляють їхні керівники з метою виявлення та усунення корупційних ризиків у службовій діяльності, конфлікт інтересів тощо. Важливого значення набули первинні заходи профілактики корупційних та іншими пов'язаними проступків у системі поліції, серед яких послуговування «антикорупційними кодексами», у яких прописано головні корупційні ризики та оптимальні моделі поведінки поліцейських щодо їхнього зменшення та недопущення. Також провідна роль належить веденню статистики щодо вчинення корупційних правопорушень працівниками поліції, виявлення та усунення причин і умов, які сприяли їхньому вчиненню.

По-третє, варто підкреслити, що дослідження практики запобігання корупційним ризикам в поліцейській діяльності низки країн ЄС, США дозволяє підсумувати, що у значній мірі відповідне закордонне законодавство подібне до основоположних приписів Закону України «Про Національну поліцію», інших відомчих нормативно-правових актів. Тому, за великим рахунком перейняття окремих, навіть найбільш перспективних і якісних юридичних приписів, не спроможне суттєво змінити чинний механізм адміністративно-правового забезпечення запобігання корупції в поліцейській діяльності в Україні. Наразі ключового, найбільш суттєвого значення набуває необхідність гармонізації та уніфікації вітчизняного антикорупційного законодавства в аналізованій сфері з положеннями наведених вище міжнародно-правових стандартів, а також чітке та повне виконання міжнародних зобов'язань нашої країни та рекомендацій глобальних регіональних організацій в питаннях боротьби з корупцією на загальнодержавному рівні та безпосередньо в публічному управлінні.

3.2. Шляхи удосконалення адміністративно-правових засад запобігання корупційним ризикам в системі поліції

Визначення найбільш важливих напрямів із розвитку правового регулювання будь-якої суспільної сфери потребує ґрунтовного аналізу реального стану речей, що зумовлює означену необхідність. Адже надмірне та зачасти непотрібне перенавантаження чинного вітчизняного законодавства новими положеннями, навіть якщо вони продиктовані позитивним закордонним досвідом і відповідною правозастосовною практикою, може негативно відбитися на сталому розвитку об'єкта вдосконалення. З огляду на це, вважаємо за доречне в сучасних умовах визначити два головні вектори удосконалення адміністративно-правових засад запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України, серед яких зовнішній та внутрішній вектори.

Першочергово мова йде про повне виконання міжнародно-правових зобов'язань нашої країни як учасниці низки міжнародних організацій, а також реалізації підписаних договорів і виконання рекомендацій світового співтовариства в питаннях запобігання та протидії корупції в сфері публічного управління та безпосередньо в системі поліції. Водночас внутрішній вектор розвитку доповнює, покращує та направляє у конкретне русло міжнародні юридичні приписи, коли вони з декларативного рівня переходять в якісно нову ефективну та оптимізовану площину. До всього цього додається необхідність усунення правових прогалин, неточностей та застарілих норм, а також охоплюється підвищення дієвості окремих важливих складованих елементів адміністративно-правового механізму зменшення корупційних ризиків у поліцейській діяльності.

Особливого значення останні два десятиліття відіграє здійснення інтеграція України до ЄС у політичній, правовій, економічній, культурній та інших сферах, що відбито у преамбулі Конституції України та розписано в Угоді про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми

державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 (далі – Угода про асоціацію). Цілями асоціації визначено: сприяти зближенню, ґрунтуючись на спільних цінностях і тісних привілейованих зв'язках, а також поглиблюючи зв'язок України з політикою ЄС; забезпечити необхідні рамки для посиленого політичного діалогу в усіх сферах, які становлять взаємний інтерес; сприяти, зберігати й зміцнювати мир та стабільність у регіональному та міжнародному вимірах відповідно до принципів ООН; запровадити умови для посиленних економічних та торговельних відносин; посилювати співробітництво у сфері юстиції, свободи та безпеки з метою забезпечення верховенства права та поваги до прав людини; запровадити умови для дедалі тіснішого співробітництва в інших сферах, які становлять інтерес [210].

При описанні загальних принципів співпраці у документі підкреслено, що верховенство права, належне врядування, боротьба з корупцією, боротьба з різними формами транснаціональної організованої злочинності й тероризмом, сприяння сталому розвитку і ефективній багатосторонності є головними засадами для посилення відносин. Акцентовано, що в рамках співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки надається особливе значення утвердженню верховенства права, укріпленню інституцій усіх рівнів загалом і правоохоронних, судових органів зокрема. Співдія спрямована на зміцнення публічної влади, підвищення її ефективності та запобігання корупційним проявам.

Наведені тези вкотре доводять, що без систематичного подолання вказаного явища неможливо повноцінно розвинути євроінтеграційні процеси у жодному напрямі. Адже європейські партнери чітко розуміють ступінь поширення корупції в Україні – 117 місце з 180 країн світу в Індексі сприйняття корупції-2020 Transparency International [211]. Ця неурядова міжнародна організація з питань боротьби з корупцією наголошує, що однією із причин такого стану за останній рік стало не виконання їхніх рекомендацій. Так, частково виконано лише два пункти (підвищити ефективність систем запобігання політичній корупції; запровадити відкритий

та підзвітний процес приватизації державного майна), відсутні виконані пункти, а також повністю не виконано три з них (сформувати незалежну і професійну судову владу; забезпечити незалежність та спроможність антикорупційної сфери; позбавити СБУ та Національну поліцію України повноважень у сфері боротьби з економічною злочинністю як суттєво джерело корупційних ризиків).

Нормативно-правове упорядкування питань загального контролю результативності виконання Угоди про асоціацію закріпилося в Порядку проведення планування, моніторингу та оцінки результативності виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31.05.2017 № 447. Визначено, що відповідальними органами виконавчої влади виступають міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, обласні, Київська міська держадміністрації, які є основними координаторами реалізації положень угоди у конкретному напрямі її виконання. У нашому випадку мова йде про МВС України, яке через міністра внутрішніх справ координує та контролює діяльність Національної поліції України в частині виконання вимог державної антикорупційної політики, належно гармонізованих у відповідності до положень Угоди про асоціацію.

На МВС України покладено виконання завдань розділу III Угоди про асоціацію «Юстиція, свобода та безпека», частково розділу II «Політичний діалог та реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція у сфері зовнішньої та безпекової політики», та окремі завдання у межах секторальної інтеграції у сферах навколишнього середовища, транспорту, транскордонного та регіонального співробітництва. Відомство подає щокварталу до 10 числа наступного місяця Урядовому офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції комплексний звіт. Він готується за формою, що складається з таких компонентів [212]: переліку заходів у

рамках кожного завдання, здійснених за звітний період, у тому числі щодо виконання рішень двосторонніх органів, утворених відповідно до угоди; інформації стосовно прогресу у виконанні індикаторів за звітний період; інформації про результати співпраці з партнерами з ЄС та іншими міжнародними партнерами в разі отримання фінансової та/або технічної допомоги для імплементації плану заходів; пропозицій щодо оновлення плану заходів у разі потреби.

З метою налагодження означеної роботи останніми роками були вжиті інституційні та організаційні заходи, зокрема наказом МВС України від 17.05.2018 № 421 затверджено відомчий план заходів з виконання угоди (оновлений план затверджений наказом від 03.09.2020 № 644). Для забезпечення належної організації визначених завдань та сталості результатів в структурі МВС України утворено Директорат стратегічного планування та європейської інтеграції. Координацію та моніторинг виконання Угоди про асоціацію покладено на відділ європейської інтеграції Головного управління європейської та євроатлантичної інтеграції [213]. Варто зауважити, що проведений детальний аналіз наповнення вкладки «Євроінтеграція» порталу МВС України дозволяє висловити певні суттєві зауваження щодо відповідних планів заходів з виконання МВС України Угоди про асоціацію та змісту відповідних звітів їхнього виконання.

По-перше, на вказаному сайті лише в описовій формі без будь-яких підтверджень та уточнень зауважено, що у 2020 році МВС України забезпечено виконання таких заходів: з метою удосконалення координації та моніторингу заходів у сфері європейської інтеграції утворено Мережу контактних осіб з питань європейської інтеграції, проведено три засідання мережі, в ході яких визначено першочергові кроки; розроблено і затверджено Стратегію боротьби з організованою злочинністю, триває робота з розроблення відповідного Плану заходів з її реалізації; підписано Адміністративну домовленість з Агентством ЄС з підготовки працівників правоохоронних органів (CEPOL); в рамках наближення національного

законодавства до права ЄС забезпечено розроблення і внесення на розгляд Верховної Ради України окремих законопроектів [213]. Водночас порушено практику викладення розгорнутих звітів щодо виконання планових заходів, прикладом за I півріччя, III, IV квартал 2018 року, однак останній з таких документів датовано I кварталом 2019 року.

По-друге, за 2020 рік не вказано на виконані жодних заходів у сфері запобігання та протидії корупції, тоді як відповідні пункти за II півріччя 2018 року та I квартал 2019 року мають формальний характер, окремі пункти дослівно повторюються. Зокрема, плановий захід із забезпечення функціонування НАЗК передбачає надання постійного доступу до необхідних реєстрів та інформаційних баз державних органів через розроблення Порядку надання МВС України інформації з єдиного державного реєстру про зареєстровані транспортні засоби та їх власників НАЗК, який затверджено рішенням НАЗК від 21.08.2018 №1843 та наказом МВС України від 21.08.2018 № 689, а також розроблено Протокол автоматизованого обміну інформацією з Єдиним державним реєстром юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців про зареєстровані транспортні засоби та їх власників з НАЗК. Другий та останній пункт планових заходів передбачає стійке забезпечення надання взаємної адміністративної допомоги та правової підтримки у здійсненні заходів із запобігання та боротьби з корупцією та іншою незаконною діяльністю.

На наш погляд, наведене свідчить про неналежне виконання МВС України вимог вітчизняної державної антикорупційної політики, що однозначно суперечить численним міжнародним домовленостям нашої країни, суттєво стримує євроінтеграційні процеси. Натомість необхідно зауважити, що вказана проблема є набагато масштабнішою та охоплює фактично всіх суб'єктів владних повноважень. Так, у Звіті про виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС за 2019 рік, підготовлено Урядовим офісом координації європейської та євроатлантичної інтеграції за сприяння проекту ЄС «Association4U», зауважено, що далеко не всі

результати є позитивними, прогрес часто означає ще більше викликів і завдань попереду. Недостатня інституційна спроможність органів влади заважає реалізовувати потенціал євроінтеграційного курсу в повному обсязі, правильно визначати послідовність кроків, прораховувати способи досягнення завдань, шукати необхідні рішення для заінтересованих сторін, щоб сповна скористатись усіма перевагами [214].

Проведений аналіз змісту цього документу засвідчує про здійсненні певні дискусійні кроки в питаннях запобігання корупції, адже міжнародно-правові зобов'язання України щодо реалізації розділу III «Юстиція, свобода, безпека та права людини» Угоди про асоціацію виконано лише на 14%. Основний акцент вчергове зміщено щодо правового статусу та діяльності спеціальних державних антикорупційних органів, а також здійснення окремих процесуальних дій НАБУ, ДБР. Інші важливі аспекти запобігання корупції в публічному секторі залишилися поза увагою.

Одним із важливих кроків щодо активізації роботи в аналізованій сфері є посилення організаційно-інформаційного впливу Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції на діяльність МВС України та Національної поліції України. Адже цей структурний підрозділ Секретаріату Кабінету Міністрів України наділений широким спектром владних повноважень [215]:

1) координації діяльності органів виконавчої влади з розроблення та здійснення заходів, спрямованих на виконання: Угоди про асоціацію, інших міжнародних договорів з питань європейської інтеграції, домовленостей з ЄС; річних національних програм в рамках Комісії Україна-НАТО, Хартії про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору, Декларації про її доповнення, інших міжнародних договорів з НАТО;

2) координації процесу адаптації законодавства України до права ЄС та стандартів і рекомендацій НАТО; планування, моніторингу та оцінки результативності виконання завдань: у сфері європейської інтеграції, у тому

числі з виконання Угоди; у сфері євроатлантичної інтеграції, у тому числі з виконання національних програм Україна-НАТО;

3) координації діяльності органів виконавчої влади з розроблення проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів, спрямованих на виконання: Угоди, інших міжнародних договорів України з питань європейської інтеграції і домовленостей між Україною та ЄС; національних програм Україна-НАТО; удосконалення системи та механізму координації діяльності органів виконавчої влади у сферах європейської та євроатлантичної інтеграції.

В окресленому контексті доречно налагодити тісну взаємодію відповідних управлінь запобігання корупції, Департаменту інформаційно-аналітичної підтримки Національної поліції України, Директорату стратегічного планування та європейської інтеграції, Головного управління європейської та євроатлантичної інтеграції МВС України між собою та з Урядовим офісом координації європейської та євроатлантичної інтеграції з метою реалізації відповідних положень Угоди про асоціацію та відомчих планів у цій сфері, зокрема щодо запобігання корупції в поліцейській діяльності. Щодо цього необхідно прийняти окремий адміністративно-правовий акт, а також внести певні зміни до наказу МВС України від 03.09.2020 № 644, в якому передбачити систематичність звітування про стан виконання планових заходів із запобігання корупції.

Варто доповнити також названий документ й антикорупційні програми МВС України, Національної поліції України положеннями щодо забезпечення організації здійснення співпраці вказаних правоохоронних органів у реформуванні та посиленні спроможності системи державного управління на основі оцінювання SIGMA, із включенням норм з ефективною боротьби з корупцією. Окремі категорії присвятити розвитку співробітництва в рамках Групи держав Ради Європи проти корупції (GRECO) та подальшій імплементації її рекомендацій, а також імплементації Державної програми

щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) у співпраці з установами ЄС.

Наведені пропозиції можливо якісно та раціонально втілити у життя лише з одночасним узгодженням антикорупційного законодавства у сфері запобігання корупційним ризикам в системі поліції, зокрема зі Стратегією реформування державного управління України на період до 2021 року, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 № 474-р. Стратегія до ключових завдань відносить здійснення заходів для сприяння доброчесності, запобігання корупції та забезпечення дисципліни на державній службі. Її структура відповідає Принципам державного управління, розробленим SIGMA у тісній співпраці з Європейською Комісією, та визначає основні вимоги до системи органів державного управління. Вони сформульовані на основі міжнародних стандартів і вимог, а також належних практик держав-членів ЄС і держав Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) [216].

Програма SIGMA (англ. Support for Improvement in Governance and Management) є одним із найпрестижніших аналітичних центрів ЄС, створений за ініціативи Організації економічного співробітництва та розвитку та ЄС. Метою започаткування цієї програми стала потреба у наданні допомоги країнам Центральної та Східної Європи з модернізації їх систем державного управління. Вказана програма відіграє ключову роль у підготовці країн-кандидатів до вступу у ЄС.

Мета проведення оцінювання програмою SIGMA полягає у сприянні у стремліннях до кращого державного управління, що дозволить підвищити ефективність адміністрування та стимулювало дотримання представниками державного сектору демократичних цінностей, етики та поваги до верховенства права; допомога у зміцненні потенціалу країн на центральному рівні, що має сприяти розв'язанню проблем глобалізації та підтримати плани країн до ЄС; підтримка ініціатив ЄС та інших донорів, які спрямовані на допомогу бенефіціарам у проведенні реформ державного управління [217].

Отже, основоположною ідеєю викладеного вище слугує позиція, що удосконалення адміністративно-правових засад запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України фактично неможливе без високого рівня реформування державного управління в Україні за обов'язкової тісної співдії з компетентними міжнародними організаціями та спеціалізованими антикорупційними інституціями ЄС. Вказане має стати провідним вектором реалізації й Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 р.

Окремо варто зауважити на важливості членства України в Раді Європи, яка постійно сприяє нашій країні у розвитку демократичних інститутів, утвердженню законності та верховенства права. Звичайно ж сприяння у боротьбі з корупцією слугує одним із ключових завдань цієї поважної міжнародної організації. Означена робота має плановий характер та періодично відбивається у її короткострокових заходах, останні з яких викладені у Плані дій Ради Європи для України на 2018-2021 рр. Він є стратегічним програмним документом, який ставить за мету підтримувати реформи, спрямовані на узгодження українського законодавства, інституцій та практики з європейськими стандартами у сфері прав людини, верховенства права й демократії, що гарантує реалізації зусиль країни з виконання своїх зобов'язань як держави-члена Ради Європи. Виконання завдань цього документу також сприятиме досягненню цілей, визначених Угодою про асоціацію [218].

На сьогодні існують також інші вкрай важливі європейські ініціативи, оскільки корупція залишається широко розповсюдженим явищем в Україні і є перешкодою для її демократичного та економічного розвитку. З огляду на це, Данія та ЄС націлені допомогти у її подоланні через реалізацію Антикорупційної ініціативи ЄС в Україні (EUACI), що передбачає покращення антикорупційної політики, яка має у кінцевому рахунку зменшити рівень корупції в країні. Основні компоненти проекту ЄС в боротьбі з корупцією в Україні є такі: посилення операційної та політико-

правової спроможності державних органів, що відповідають за запобігання та боротьбу з корупцією; зміцнення спроможності публічної влади у контролі над процесом реформування і можливості контролювати законотворчість у цій сфері та покращувати правову базу; розширення можливостей для громадянського суспільства та ЗМІ у цій сфері [219]. Відповідне фінансування заходів здійснюється у рамках Угоди між Урядом України та Європейською Комісією про фінансування заходу «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні - фаза II» від 08.07.2019.

З урахуванням багаторічної кропіткої роботи Ради Європи та ЄС щодо зменшення корупції в Україні доводиться констатувати, що наразі європейські партнери залишають незадоволеними її результатами. Закономірно вважається, що вітчизняна влада неспроможна та зачасти не бажає об'єктивно позитивно вплинути на означені процеси, зокрема у сфері реформування поліції. Вдалі кроки минулих років у цій сфері були знівельовані подальшою досить сумнівною практикою законотворчості та правозастосування. Додатковим підтвердженням цього став Звіт про виконання Україною рекомендацій за результатами оцінювання у рамках четвертого раунду, прийнятий 06.12.2019 р. під час 84-го пленарного засідання GRECO у м. Страсбурзі. Звітом-оцінкою підсумовано, що наша країна виконала лише 5 з 31 рекомендації, 15 – не у повній мірі [220].

Проведене дослідження у рамках окресленого нами зовнішнього (міжнародного) напрямку вдосконалення адміністративно-правових засад запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України дозволяє зробити висновок, що на сьогодні єдиним правильним шляхом розвитку цієї сфери є остаточне усвідомлення центральною державною владою та керівництвом МВС України безперспективності ігнорування наведених вище міжнародно-правових зобов'язань України та рекомендацій з питань боротьби з корупцією. Отже, головним індикатором можливості побудови дійсно ефективного антикорупційного механізму в системі поліції

та перехід на внутрішній вектор розвитку є налагодження прозорої взаємодії з демократичною міжнародною частиною світу.

Внутрішній (національний) вектор розвитку адміністративно-правових засад запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України стосується головних питань удосконалення чинного вітчизняного законодавства у цій сфері. На сьогодні існує низка пропозицій з покращення означеної проблематики, однак, на наш погляд, більшість із них не спроможні системно розв'язати складну проблематику боротьби з корупцією [221; 222], зокрема з огляду на свою фрагментарність, повторність та дублювання основних положень.

Тому варто зосередитися на тих ключових аспектах, які вже напрацьовані у межах антикорупційних програм Національної поліції України, але не реалізовані за певних обставин. Насамперед, викликає зацікавлення Звіт за результатами оцінки корупційних ризиків у її діяльності [223], підготовлений згідно з вимогами Антикорупційної програми на 2019-2021 рр., затвердженої наказом Національної поліції України від 20.03.2019 № 246. За результатом проведеного ґрунтовного аналізу документу викреслено найважливіші моменти з розвитку адміністративно-правового законодавства щодо запобігання корупційним проявам у системі поліції.

1. У попередніх підрозділах розлого вказано, що виконавська дисципліна передбачає неухильне додержання належного, своєчасного та якісного виконання посадовими особами органів та підрозділів поліції функціональних обов'язків і посадових інструкцій, наказів, доручень, рішень, нормативно-правових актів, планів, програм тощо [224]. Загалом її недотримання створює суттєві корупційні ризики у службовій діяльності, що вимагає внесення змін до Інструкції про порядок погодження та візування документів в апараті Національної поліції України, затвердженої наказом Національної поліції України від 27.01.2016 № 72. У кінцевому підсумку, мають бути усунуті чинники щодо потенційного сприяння неналежній

організації роботи з опрацювання проєктів відомчих організаційно-розпорядчих документів, узгоджених із приписами норм Закону України «Про запобігання корупції». Адже антикорупційна експертиза нормативно-правових актів державних органів здійснюється щодо нормативно-правових актів, які підлягають державній реєстрації, під час такої реєстрації. До цього переліку не входять організаційно-розпорядчі документи в системі поліції.

2. Недосконалість Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, затвердженої наказом МВС України від 06.11.2015 № 1376, зумовлює виникнення корупційних ризиків, пов'язаних з можливою недоброчесністю працівників поліції під час складання відповідних матеріалів про проступки. В окресленій ситуації дієвим інструментом визначено необхідність впровадження електронних постанов, що відбилося у нормативно-правовому акті.

Зазначено, що відомості стосовно осіб, які вчинили проступки та яких доставлено до органу поліції, фіксуються в журналі обліку доставлених осіб, які вчинили адміністративні правопорушення; облік використаних бланків протоколів про адміністративні правопорушення, бланків постанов по справах про адміністративні правопорушення та бланків протоколів про адміністративні затримання ведеться в журналі видачі бланків протоколів про адміністративні правопорушення та бланків протоколів про адміністративні затримання; складені протоколи по справах про адміністративні правопорушення, постанови по справах про адміністративні правопорушення, протоколи про адміністративні затримання реєструються в журналі обліку справ про адміністративні правопорушення та протоколів про адміністративні затримання [118]. Викликає суттєве зауваження положення, що наведені журнали лише за наявності технічної можливості ведуться в електронній формі. Вважаємо за доречне, прибрати такий спірний припис, адже за сучасного стану науково-технічного прогресу не складно забезпечити належне складання документації в електронній формі одночасно з їхнім веденням, у разі необхідності, у рукописному виді.

Вказане зауваження у повній мірі стосується також положення, що виключно за наявності технічної можливості постанова по справі про адміністративне правопорушення складається в електронній формі з використанням мобільного логістичного пристрою із автоматичним присвоєнням їй відповідної серії та номера, а також із зазначенням відомостей, яка інтегрується до електронної картки та роздруковується за допомогою спеціальних технічних пристроїв у вигляді стрічки. Отже, МВС України та керівництву Національної поліції України варто забезпечити можливість органів поліції безперешкодно користуватися комп'ютерною технікою та іншими супутніми технічними приладами з метою усунення корупційних ризиків, які можуть виникнути при складанні матеріалів про адміністративні правопорушення.

3. Одним із найпоширеніших джерел корупційних ризиків в поліцейській діяльності є певна недоброчесність працівників поліції під час надання адміністративних послуг, пов'язаних з дозвільною системою, зокрема видача дозволів на придбання і перевезення вогнепальної зброї, боєприпасів, інших предметів, на які поширюється дозвільна система; видача дозволу на зберігання і носіння; переоформлення зброї за місцем її обліку з одного власника на іншого; оформлення документів на відкриття та функціонування об'єктів дозвільної системи, що працюють з вибуховими матеріалами, піротехнічних майстерень та інших об'єктів; видача дублікатів документів дозвільного характеру.

Уповноважені працівники поліції можуть переслідувати приватний інтерес, який підкріплюється наявною недосконалістю чинного законодавства, зокрема Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів,

затвердженої наказом МВС України від 21.08.1998 № 622 [225]. У вказаній інструкції та низці інших відповідних відомчих нормативно-правових актів доречно зазначити вичерпний перелік документів, що подаються для одержання дозвільних документів, передбачити контроль за затягуванням строків розгляду таких документів, а також чітко регламентувати підстав для відмови у їхньому одержанні. Також важливого значення набуває забезпечення автоматизованого процесу обліку видачі дозвільних документів зі створенням та налагодження нормального функціонування Реєстру обігу вогнепальної зброї в Україні.

4. Остання оцінка корупційних ризиків у діяльності Національної поліції України закономірно підтвердила той факт, що незаконне та неефективне використання бюджетних коштів з досить високою ймовірністю може призвести до вчинення корупційних правопорушень чи правопорушень, пов'язаних із корупцією. Відповідно до Порядку взаємодії МВС як головного розпорядника коштів державного бюджету та відповідальних виконавців бюджетних програм на всіх стадіях бюджетного процесу, затвердженого наказом МВС України від 13.11.2018 № 907, та Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності в апараті МВС, центральних органах виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, бюджетних установах, що належать до сфери управління МВС, затвердженого наказом МВС України від 15.08.2016 № 801 [226], до системи головного розпорядника входять Національна поліція України.

Значений центральний орган виконавчої влади реалізує низку контрольно-наглядових повноважень, зокрема [227]: контролює врахування інформації органів, уповноважених на здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства щодо результатів проведених ревізій і перевірок цільового та ефективного використання коштів, виділених на виконання бюджетних програм, фінансового аудиту діяльності бюджетних установ; контролює здійснення відповідальними виконавцями заходів з оптимізації бюджетних програм і мережі; здійснює аналіз видатків, пов'язаних з

функціонуванням бюджетних установ, неперіоритетних і неефективних витрат; контролює включення до проектів кошторисів розрахунків, на підставі яких визначається обсяг витрат для виконання заходів затверджених програм у бюджетному періоді; здійснює аналіз дотримання кожним відповідальним виконавцем заходів щодо ефективного та раціонального використання бюджетних коштів.

На нашу думку, наведені нормативно-правові положення мають бути скореговані у відповідності до потреб зменшення корупційних ризиків у системі поліції через окреслення необхідності систематичного та повного проведення контрольних заходів із дотримання розпорядниками бюджетних коштів своєчасності та напрямів використання адресно виділених державних коштів для конкретних цілей ресурсного оснащення шляхом постійного моніторингу в Автоматизованій системі обліку і управління господарськими процесами Національної поліції України.

Окремо варто згадати про Стратегію розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року та план заходів з її реалізації, схваленого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 693-р. Проведений аналіз положень цих документів вказує на недовиконання певних важливих положень, які реально негативно відіб'ються на подальших кроках реалізації державної антикорупційної політики у сфері поліцейської діяльності. З метою усунення виявлених недоліків необхідно здійснити певні комплексні заходи нормотворчого й правозастосовного характеру:

- 1) розробити проект Концепції єдиної електронної системи роботи з даними і матеріалами досудових розслідувань та план її реалізації, до яких залучити МВС України, Генеральну прокуратуру України, Національну поліцію України, Міністерство юстиції України, СБУ, Національне антикорупційне бюро України та ін. У такий спосіб цілком можливо зменшити корупційні ризики в роботі працівників поліції, оскільки чітка унормованість цієї сфери та контроль з боку інших спеціальних

правоохоронних органів не дозволить у більшості випадків зловживати своїми процесуальними правами, здійснювати несвоєчасні й нераціональні дії тощо;

2) задовольнити головні потреби структурних підрозділів і органів поліції в електронних засобах контролю та обладнанні, необхідному для їхнього функціонування. У такий спосіб зменшаються корупційні ризики в означеній сфері, реалізуються основні положення Порядку застосування електронних засобів контролю, затвердженого наказом МВС України від 08.06.2017 № 480 [228]. Адже ухвали слідчого судді, суду про обрання щодо підозрюваного, обвинуваченого запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі, або запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту з покладанням на підозрюваного, обвинуваченого обов'язку носити електронний браслет підлягають негайному виконанню після їхнього отримання органом (підрозділом) поліції;

3) удосконалити порядок спеціальної підготовки поліцейських з урахуванням сучасних міжнародних стандартів правоохоронної діяльності через проведення аналізу позитивного міжнародного досвіду застосування антикорупційного законодавства правоохоронними органами, а також розроблення необхідної інструкції МВС України. Також включити до планів і програм профільних навчальних дисциплін закладів вищої освіти МВС України відповідних модулів (програм) професійної підготовки;

4) здійснити уніфікацію підходів до надання послуг органами системи МВС України шляхом приведення законодавчих актів, що регулюють надання адміністративних послуг, згідно з вимогами Закону України «Про адміністративні послуги» [229]; запровадити єдиний підхід до облаштування приміщень, у яких надаються адміністративні послуги; запровадження в органах поліції, до компетенції яких належить надання послуг суб'єктам звернення, єдиних стандартів обслуговування.

Висновки до третього розділу

1. Міжнародно-правові акти щодо запобігання корупційним ризикам в поліцейській діяльності варто систематизувати за трьома блоками. До першого блоку юридичних документів відносяться Конвенція ООН проти корупції (2003), Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією (1999) і Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від (1999) Ради Європи, Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № R (97) 24 від 06.11.1997 «Про двадцять принципів боротьби з корупцією».

Другий блок стосується питань попередження та протидії відповідним видам деліктності шляхом налагодження відкритого та прозорого функціонування органів публічної влади, забезпечення добросовісного та професійного виконання посадових обов'язків службовцями з первинним врахуванням інтересів держави і суспільства, усунення конфлікту інтересів та ін. Мова йде про Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб (1996), Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи № Rec(2000) 10 від 11.05.2000 «Про кодекси поведінки державних службовців», Конвенцію Ради Європи про доступ до офіційних документів (2009); рішення та рекомендації Групи держав по боротьбі з корупцією (GRECO) та Організація з безпеки і співробітництва в Європі (OSCE).

Третій блок носить спеціалізований характер й безпосередньо стосується реалізації положень наведених вище документів на пряму за функціонування всієї системи поліції. Насамперед, Хартія Європейської безпеки (ОБСЄ, 1999), Настанови міжнародних поліцейських стандартів з демократичного здійснення поліцейських функцій (2009), Рішення ОБСЄ від 26.07.2012 № 1049 «Стратегічна концепція ОБСЄ відносно діяльності, пов'язаної з поліцейськими функціями»; Резолюція Парламентської асамблеї Ради Європи № 690 (1979) від 08.05.1979 «Декларація про поліцію», Європейський кодекс поліцейської етики, затверджений рекомендацією Комітету міністрів Ради Європи № Rec (2001) 10 від 19.09.2001.

2. Головні міжнародно-правові стандарти із запобігання корупційним ризикам в поліцейській діяльності чітко прописані у законодавстві провідних країн світу, зокрема США, Швеції, Німеччини, Великобританії. У цих державах присутнє тотальне несприйняття громадянами та державними службовцями корупції у будь-якій сфері суспільного життя; монолітність та уніфікованість процесів формування й реалізації державної антикорупційної політики; повна транспарентність публічного управління; вільний доступ до всієї публічної інформації; підзвітність, підконтрольність владних суб'єктів виконавчої гілки населенню та інститутам громадянського суспільства.

3. Дослідження практики запобігання корупційним ризикам в поліцейській діяльності низки країн ЄС та США дозволяє підсумувати, що у значній мірі закордонне законодавство подібне до основоположних приписів Закону України «Про Національну поліцію», інших відомчих нормативно-правових актів. Тому, за великим рахунком перейняття окремих, навіть найбільш перспективних і якісних юридичних приписів, не спроможне суттєво змінити чинний механізм адміністративно-правового забезпечення запобігання корупції в поліцейській діяльності в Україні. Наразі ключового значення набуває необхідність гармонізації вітчизняного антикорупційного законодавства в аналізованій сфері з положеннями наведених вище міжнародно-правових стандартів, а також повне виконання міжнародних зобов'язань нашої країни та рекомендацій глобальних регіональних організацій в питаннях боротьби з корупцією на загальнодержавному рівні та безпосередньо в публічному управлінні.

4. У сучасних умовах найбільш раціональним виглядає визначення двох головних напрямів удосконалення адміністративно-правових засад запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України, серед яких зовнішній та внутрішній вектори. Перший із них стосується повного та вчасного виконання міжнародно-правових зобов'язань України як учасниці низки міжнародних організацій (ООН, Рада Європи), а також реалізації підписаних договорів і виконання рекомендацій світового

співтовариства в питаннях запобігання та протидії корупції в сфері публічного управління та безпосередньо в системі поліції.

Внутрішній напрям розвитку адміністративно-правових засад запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України доповнює, покращує та направляє у конкретне русло міжнародні юридичні приписи, коли вони з декларативного рівня переходять в якісно нову ефективну та оптимізовану площину. До всього цього додається необхідність усунення правових прогалин, неточностей та застарілих норм, а також охоплюється підвищення дієвості окремих важливих складованих елементів адміністративно-правового механізму зменшення корупційних ризиків у поліцейській діяльності.

У цьому ключі мають бути переглянуті окремі нормативно-правові акти, зокрема Інструкція про порядок погодження та візування документів в апараті Національної поліції України, затверджена наказом Національної поліції України від 27.01.2016 № 72, Інструкція з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, затверджена наказом МВС України від 06.11.2015 № 1376, Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затверджена наказом МВС України від 21.08.1998 № 622, Порядок взаємодії МВС як головного розпорядника коштів державного бюджету та відповідальних виконавців бюджетних програм на всіх стадіях бюджетного процесу, затверджений наказом МВС України від 13.11.2018 № 907 та ін.

5. Потребують подальшого розвитку окремі положення Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року та план заходів з її реалізації, схваленого розпорядженням Кабінету

Міністрів України від 21.08.2019 № 693-р в частині розроблення проекту Концепції єдиної електронної системи роботи з даними і матеріалами досудових розслідувань та плану її реалізації, задоволення головних потреб структурних підрозділів і органів поліції в електронних засобах контролю та обладнанні, необхідному для їхнього функціонування, покращення порядку підготовки поліцейських з урахуванням сучасних міжнародних стандартів правоохоронної діяльності і розроблення необхідної інструкції МВС України, здійснення уніфікації підходів до надання послуг органами системи поліції шляхом приведення законодавчих актів, що регулюють надання адміністративних послуг, до встановлених вітчизняних юридичних вимог.

ВИСНОВКИ

У дисертації на теоретико-правовому рівні розкрито нові положення у галузі адміністративного права, що розв'язують найбільш важливі наукові завдання щодо теоретичного обґрунтування й формулювання практичних рекомендацій і пропозиції у сфері реалізації та розвитку адміністративно-правових засад запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України, а також обґрунтовано основні пріоритетні напрями вдосконалення відповідного вітчизняного законодавства. Основні з цих висновків наведені нижче.

1. Під корупційними ризиками в діяльності Національної поліції України запропоновано розуміти сукупність адміністративних, нормативно-правових, організаційних, фінансових, кадрових та інших причин і чинників у поліцейській діяльності, які сприяють створенню або розвитку обставин і ситуацій, що уможливають вчинення працівниками поліції корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією. Для цих ризиків характерні такі істотні особливості: 1) мають високий ступінь поширення, адже можуть виникати за більшістю напрямів реалізації правотворчої і правозастосовної діяльності Національної поліції України; 2) під їхній вплив залежно від різновиду корупційних ризиків потрапляють різні категорії поліцейських та інших працівників органів (закладів, установ) поліції під час виконання своїх службових обов'язків; 3) створюють реальні передумови для ймовірного вчинення працівниками поліції корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією; 4) після виявлення і проведення необхідної процедури їхньої ідентифікації визнаються як негативні явища правової дійсності, що суттєво сприяють вчиненню протиправних діянь у поліцейській діяльності, тому потребують здійснення конкретних заходів запобігання й протидії уповноваженими суб'єктами владних повноважень.

2. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України у сфері організації здійснення запобігання корупційним ризикам у системі поліції реалізується на таких структурних рівнях: 1) програмно-цільовий рівень – підтримка формуванню та реалізації державної антикорупційної політики України у межах адміністративного законодавства з питань гарантування підтримання належних умов для безперешкодного здійснення поліцейської діяльності щодо служіння суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку; 2) структурно-організаційний рівень – налагодження ефективного функціонування спеціалізованих структурних підрозділів апарату центрального органу управління Національної поліції України, територіальних і міжрегіональних територіальних органів поліції, підприємств, закладів та установ, що належать до сфери управління поліції у сфері запобігання і протидії корупції; 3) функціонально-компетентнісний рівень – здійснення у межах наданих законодавством повноважень Департаментом внутрішньої безпеки, Управлінням запобігання корупції, відповідними відділами та секторами запобігання корупції структурних підрозділів (органів) Національної поліції України комплексу заходів, спрямованих на виявлення, попередження, припинення порушення працівниками поліції вимог антикорупційного законодавства, а також виявлення та усунення корупціогенних чинників, які негативно впливають на діяльність поліції.

3. Державна політика із запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України є однією із головних складових державної антикорупційної політики України у сфері публічного управління. Для неї притаманне охоплення декількох взаємопов'язаних ієрархічних векторів: 1) загальний вектор – забезпечення впровадження ефективних механізмів протидії корупції та проведення антикорупційної реформи у сфері публічного управління; 2) стратегічний вектор – забезпечення ефективного здійснення реформування публічного управління в частині реалізації

положень антикорупційної стратегії України; 3) базовий вектор – гарантування дієвого поліпшення механізмів протидії корупції у відповідних ланках правоохоронної сфери країни через реалізацію стратегій розвитку органів системи МВС України та антикорупційних програм цього центрального органу виконавчої влади; 4) відомчий вектор – окреслює головні аспекти розв’язання у середньостроковій перспективі проблематики запобігання корупції в Національній поліції України за чітко визначеними напрямками з визначення ключових результатів і відповідальних за їхнє досягнення осіб.

4. Адміністративно-правова база з питань запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України включає п’ять блоків. Перший з них охоплює базові юридичні документи загального характеру, що широко розвиваються в сукупності інших законодавчих та підзаконних актів в аналізованій сфері. До другого блоку входять правові акти Кабінету Міністрів України, які врегульовують окремі найсуттєвіші питання реалізації державної політики у сфері запобігання корупції в публічному управлінні, зокрема в діяльності органів поліції. Низка наказів і рішень НАЗК закладають той адміністративно-правовий масив, який утворює третій законодавчий блок у частині організації та здійснення діяльності, пов’язаної з попередженням та протидії корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України. Четвертий блок утворюють окремі відомчі документи, де первинна роль відводиться Антикорупційній програмі Міністерства внутрішніх справ України на 2020–2022 роки та Антикорупційній програмі Національної поліції України на 2019–2021 роки. П’ятим блоком передбачено дисциплінарну та адміністративну відповідальність працівників поліції за порушення антикорупційного законодавства.

5. Адміністративно-правове забезпечення запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України передбачає сукупність адміністративно-правового інструментарію, застосування якого спрямоване на створення стійкого середовища для належного функціонування

юридичного механізму із виявлення, ідентифікації та усунення основних і додаткових чинників, що зумовлюють виникнення потенційно сприятливих умов для вчинення корупційних правопорушень чи правопорушень, пов'язаних з корупцією, працівниками поліції, а також для належної організації діяльності відповідних компетентних суб'єктів владних повноважень у сфері попередження та протидії порушенням вимог антикорупційного законодавства в системі поліції. Ключовими напрями такого забезпечення визначено: професійно-етичний напрям (корупційні ризики, пов'язані з недоброчесністю працівників поліції, виникненням конфлікту інтересів у службовій діяльності); фінансово-контрольний напрям (корупційні ризики, пов'язані з порушенням процедур розпорядження бюджетними коштами та правил фінансового контролю); кадровий-службовий напрям (корупційні ризики, пов'язані з порушенням діяльності конкурсних, атестаційних і дисциплінарних комісій органів поліції).

6. Основними напрями взаємодії Національної поліції України з суб'єктами публічного сектору з питань запобігання корупційним ризикам в системі поліції є стратегічний та тактичний. Перший з них передбачає реалізацію державної антикорупційної політики у сфері запобігання корупційним ризикам у сфері публічного управління, та безпосередньо в системі поліції, профілактика та усунення підстав і умов вчинення корупційних діянь працівниками поліції, удосконалення наявних юридичних прогалин і розвиток відповідної адміністративно-правової бази. Тактичний напрям – виявлення, усунення (зменшення) корупційних ризиків в службовій діяльності органів поліції; виявлення, документування, протидія й припинення корупційних правопорушень працівниками поліції, затримання потенційних корупціонерів, виявлення та розшуку доходів, отриманих корупційним шляхом. Водночас взаємодія Національної поліції України з суб'єктами приватного сектору у сфері запобігання корупційним ризикам в системі поліції реалізується у відповідному адміністративно-правову полі з інститутами громадянського суспільства й окремими зацікавленими

громадянами. Основними завданнями аналізованих взаємин є належна реалізація конституційних положень щодо права громадян на управління державними справами в правоохоронній сфері, забезпечення верховенства права, законності, відкритості та прозорості функціонування системи поліції, що у кінцевому підсумку суттєво позитивно відбивається на зниженні корупційних ризиків в діяльності працівників поліції, сприянні виявленню відповідних проступків тощо.

7. Систематизацію міжнародно-правових актів з питань запобігання корупційним ризикам в поліцейській діяльності здійснено за трьома блоками. До першого блоку юридичних документів віднесено, ті які визначають підвалини формування і реалізації національних антикорупційних політик, побудови та функціонування механізмів запобігання та протидії корупції. Другий блок стосується питань налагодження відкритого та прозорого функціонування органів державної влади, забезпечення добросовісного і професійного виконання посадових обов'язків службовцями тощо. Третій блок носить спеціалізований характер й безпосередньо стосується реалізації положень ключових міжнародно-парових актів у сфері запобігання корупційним ризикам безпосередньо в органах поліції. Визначено, що міжнародно-правові стандарти із запобігання корупційним ризикам в поліцейській діяльності чітко прописані у законодавстві провідних країн світу, зокрема США, Швеції, Німеччини, Великобританії. У цих державах прослідковується тотальне несприйняття громадянами та поліцейськими корупції у будь-якій сфері суспільного життя; монолітність та уніфікованість процесів формування й реалізації державної антикорупційної політики; повна транспарентність реалізації правоохоронної функції держави; вільний доступ до публічної інформації; підзвітність, підконтрольність владних суб'єктів населенню та інститутам громадянського суспільства.

8. У сучасних умовах найбільш раціональним виглядає визначення двох головних напрямів удосконалення адміністративно-правових засад запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України,

серед яких зовнішній та внутрішній вектори. Перший із них стосується повного та вчасного виконання міжнародно-правових зобов'язань України як учасниці низки міжнародних організацій (ООН, Рада Європи), а також реалізації підписаних договорів і виконання рекомендацій світового співтовариства в питаннях запобігання та протидії корупції в сфері публічного управління та безпосередньо в системі поліції. Внутрішній напрям розвитку адміністративно-правових засад запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України доповнює, покращує та направляє у конкретне русло міжнародні юридичні приписи, коли вони з декларативного рівня переходять в якісно нову ефективну та оптимізовану площину. До цього додається необхідність усунення правових прогалин, неточностей та застарілих норм, а також охоплюється підвищення дієвості окремих важливих складованих елементів адміністративно-правового механізму зменшення корупційних ризиків у поліцейській діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Басанцов І. В., Зубарева О. О. Корупція в Україні: сучасні реалії та ефективні засоби протидії : монографія. Суми : Сумський державний університет, 2016. 113 с.
2. Корупція: теоретико-методологічні засади дослідження : монографія / кер. авт. кол. І. О. Ревак. Львів : ЛьвДУВС, 2011. 220 с.
3. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування : монографія / за ред. Ю.В. Ковбасюка, В. Л. Федоренка. Київ : Видавництво Ліра-К, НАДУ, 2016. 524 с.
4. Пархоменко-Куцевіл О. І. Формування та розвиток сучасних антикорупційних органів державної влади як основа запобігання та подолання корупції: теоретико-методологічний аналіз : монографія. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2019. 308 с.
5. Коваленко Ю. О. Адміністративно-правовий механізм інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України : дис. ...канд. юрид. наук : 12.00.07 ; ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна академія управління персоналом». Київ, 2018. 249 с.
6. Карашенко А. І. Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції у митних органах України : дис. ...канд. юрид. наук : 12.00.07 ; Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет», Ужгород, 2019. 242 с.
7. Завгородній В. А. Правове регулювання взаємодії органів Національної поліції та громадських організацій у протидії корупції : навчальний посібник. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2016. 168 с.
8. Мусієнко О. П. Адміністративно-правові заходи запобігання та протидії корупції в органах виконавчої влади і місцевого самоврядування в

Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 ; Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Київ, 2017. 24 с.

9. Клок О. В. Протидія корупційним правопорушенням засобами адміністративного права : дис. ...канд. юрид. наук : 12.00.07 ; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Харків, 2015. 214 с.

10. Яцків І. І. Адміністративно-правові засади протидії корупції в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 ; Нац. акад. внутр. справ. К., 2011. 239 с.

11. Мельничук Р. В. Актуальні теоретико-правові підходи щодо сутності корупційних ризиків в діяльності Національної поліції України. *Visegrad journal on human rights*. 2019. № 6\3. Р. 230–234.

12. Мельничук Р. В. Поняття та види корупційних ризиків в діяльності Національної поліції України. *Теорія і практика сучасної юриспруденції*: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 7–8 грудня 2018 р. К.: Центр правових наукових досліджень, 2018. С. 23–26.

13. Завгородня Л. О. Корупційні ризики в транспортній сфері. *Юрид. вісн. повітр. і косміч. право*. 2018. № 3 (48). С. 17–23.

14. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

15. Про затвердження Методології оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади : рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 02.12.2016 №126. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1718-16#n13> (дата звернення: 15.10.2020).

16. Корупційні ризики в діяльності державних службовців : роз'яснення Міністерства юстиції України від 12.04.2011. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_34678 (дата звернення: 15.10.2020).

17. Бугайчук К. Л. Корупційні ризики: поняття, класифікація, методологія оцінки, заходи усунення. *Кримінально-правові та кримінологічні*

засади протидії корупції : зб. тез доп. V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 31 берез. 2017 р.). Харків : ХНУВС, 2017. С. 39–40.

18. Заїка К. П. Корупційні ризики: поняття та засоби їх мінімізації. *Актуальні проблеми правознавства*. 2018. Вип. 2. С. 35–38.

19. Івасенко С. М. Запобігання та протидія корупції в правоохоронних органах: організаційно-управлінський аспект: дис. канд. наук з держ. упр. : 25.00.01. Національна академія державного управління при Президентові України, Київ, 2015. 199 с.

20. Коліуш О. Л. Корупційні ризики у сфері надання адміністративних послуг: адміністративно-правові засади протидії : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 ; Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2020. 201 с.

21. Пушак Я. Я., Жаммаль Ж. А. Корупційні ризики у діяльності суб'єктів господарювання: виявлення, оцінка, мінімізація. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*. 2018. Вип. 1. С. 236–247.

22. Задорожний С. А. Механізми запобігання та протидії корупції в органах місцевої влади : дис. канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Національна академія державного управління при Президентові України, Київ, 2016. 251 с.

23. Дмитрієв Ю. В. Механізми оцінки та мінімізації корупційних ризиків у системі державного управління України : дис. канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Донецький державний університет управління, Маріуполь, 2018. 236 с.

24. Гудков Д. В. Адміністративно-правові засоби запобігання і протидії корупції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Сумський державний університет, Суми, 2018. 249 с.

25. Шатрава С. О. Теорія і практика запобігання корупції в органах Національної поліції України: адміністративно-правове дослідження : монографія. Харків : Діса плюс, 2016. 456 с.

26. Луговий В. О. Адміністративно-правовий механізм запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 ; Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2019. 281 с.

27. Джафарова О. В. Деякі аспекти запобігання корупції під час проходження служби в органах національної поліції : *Сучасна європейська поліцейстика та можливості її використання в діяльності Національної поліції України* : Міжнародна науково-практична конференція (м. Харків, 11 квітня 2019 р.), м. Харків, 2019. С. 100–101.

28. Адміністративне право України. Т.1. Загальне адміністративне право: навчальний посібник / за ред. В. В. Галуцька. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 272 с.

29. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галуцько В. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.

30. Мельничук Р. В. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності органів поліції. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. Випуск 6. С. 167–175.

31. Мельничук Р. В. Адміністративно-правове регулювання повноважень Національної поліції у сфері запобігання корупційним ризикам у діяльності органів поліції України. *Актуальні проблеми реформування системи законодавства України* : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 25-26 січня 2019 року. Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2019. С. 33–36.

32. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

33. Про затвердження Положення про Національну поліцію : постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-п#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

34. Катрич Д.К. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України: поняття і зміст. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2016. Вип. 36(2). С. 31–35.

35. Падалка О. А. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. 23 с.

36. Танько А.В. Адміністративно-правовий статус органів Національної поліції України як суб'єкта реалізації державної політики у сфері забезпечення прав і свобод людини. *Право і безпека*. 2020. № 1 (76). С. 32–38.

37. Безега В. Характеристика адміністративно-правового статусу Національної поліції як суб'єкта сектору безпеки і оборони. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 3. С. 121–127.

38. Падалка О. А. Щодо сутності правового статусу Національної поліції України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. № 3. С. 72–76.

39. Власенко Д. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2016. № 5 (21). Р. 43–47.

40. Журавльов Д. В. Організаційно-правове забезпечення функціонування центральних органів виконавчої влади України: теоретико-правовий аспект : монографія / Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дн. : Ліра, 2013. 311 с.

41. Рибінська А. П. Адміністративно-правове забезпечення діяльності з надання сервісних послуг МВС України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07; Державний науково-дослідний інститут МВС України. Київ, 2019. 199 с.

42. Про затвердження Типового положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції : наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 17.03.2020 № 102/20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0361-20#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

43. Шевчук Г. Правовий статус Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації в структурі МВС України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 8. С. 119–123. URL: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/8/23.pdf> (дата звернення: 15.10.2020).

44. Про затвердження Положення про Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації Національної поліції України : наказ Голови Національної поліції України від 23.02.2017 № 160. URL: <https://www.npu.gov.ua/assets/userfiles/files/protydiya-korupcii/nakaz160.pdf> (дата звернення: 15.10.2020).

45. Про очищення влади : Закон України від 16.09.2014 № 1682-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-18#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

46. Погорєлов С. В., Приймак Є. Б. Основні завдання Департаменту внутрішньої безпеки Міністерства внутрішніх справ та окремі напрямки його вдосконалення на сучасному етапі. *Право і безпека*. 2012. № 4 (46). С. 235–237.

47. Про внесення змін до Положення про Департамент внутрішньої безпеки Національної поліції України : наказ Голови Національної поліції України від 31.07.2019 № 765. URL: https://dostup.pravda.com.ua/request/55439/response/132816/attach/3/.pdf?cookie_passthrough=1 (дата звернення: 15.10.2020).

48. Структура Національної поліції. URL: <https://www.npu.gov.ua/about/struktura/struktura/> (дата звернення: 20.12.2020).

49. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (дата звернення: 15.10.2020).

50. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 рр. : Закон України від 14.10.2014

№ 1699-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1699-18#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

51. Мельничук Р. В. Сучасний стан державної політики у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України. *Юридична наука*. 2019. № 6. С. 150–156.

52. Мельничук Р. В. Особливості державної політики у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України. *Право як ефективний суспільний регулятор* : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 15–16 лютого 2019 р. Львів : Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2019. С. 56–59.

53. Про Національну раду з питань антикорупційної політики : Указ Президента України від 14.10.2014 № 808/2014. *Урядовий кур'єр*. 16.10.2014 № 191.

54. Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання : постанова Верховної Ради України від 29.08.2019 № 19-IX. *Голос України*. 31.08.2019. № 165.

55. Державна політика : підручник / ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. Київ : НАДУ, 2014. 448 с.

56. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування : монографія / за ред. Ю.В. Ковбасюка, В. Л. Федоренка. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 524 с.

57. Смірнова Ю. В. Сутність державної антикорупційної політики України. *Політичне життя*. 2016. № 4. С. 30–33.

58. Новак А. М. Принципи формування національної антикорупційної політики. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2017. Вип. 1. С. 1–15.

59. Гжибовська Т.С. Пріоритетні напрями формування антикорупційної політики України в сучасних умовах. *Сучасне суспільство*. 2018. Вип. 2 (16). С. 63–77.

60. Кікалішвілі М. В. Основні проблеми в здійсненні сучасної антикорупційної політики України. *Правові новели*. 2019. № 9. С. 146–153.

61. Кустова Т. В. Формування й реалізація антикорупційної політики в системі державної служби України: сучасний стан та шляхи вдосконалення *Держ. упр. та місц. самоврядування*. 2019. Вип. 3(42). С. 137–143.

62. Наумчук К. М. Особливості формування та реалізації державної антикорупційної політики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 4. С. 134–138.

63. Поплевічева Н. Г. Антикорупційна політика держави, як інструмент детінізації фінансових ресурсів на державному та місцевому рівні. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління*. 2011. Вип. 4. С. 320–329.

64. Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» : указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015. *Офіційний вісник України*. 2015. № 4. Ст.67.

65. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні : указ Президента України від 26.02.2016 №68/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2016#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

66. Про схвалення Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.08.2017 № 576-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-2017-p#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

67. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні : указ Президента України від 22.07.1998 № 810/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/810/98#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

68. Про схвалення Концепції реформування системи оплати праці державних службовців та затвердження плану заходів з її реалізації : розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.05.2020 № 622-р. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/622-2020-p#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

69. Деякі питання реформування державного управління України : розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 № 474-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-p#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

70. Деякі питання запобігання корупції в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади : розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.10.2016 № 803-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/803-2016-p#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

71. Про схвалення Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 №1023-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/1023-2017-p#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

72. Про затвердження Антикорупційної програми Міністерства внутрішніх справ України на 2020-2022 роки : наказ МВС України від 31.01.2020 № 84. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0084320-20#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

73. Про затвердження Антикорупційної програми Національної поліції України на 2019-2021 роки : наказ голови Національної поліції України від 20.03.2019 № 246. URL: https://www.npu.gov.ua/assets/userfiles/files/coruptsiya/nakaz__246.pdf (дата звернення: 15.10.2020).

74. Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

75. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

76. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

77. Мельничук Р.В. Адміністративно-правове регулювання запобігання корупційним ризикам у діяльності Національної поліції України. *Юридична наука*. 2020. №2. С. 131–136.

78. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 14.12.2020).

79. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

80. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

81. Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 № 265. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265-2015-п#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

82. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 878. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-п#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

83. Про затвердження Порядку проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком, і внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України : постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2015 № 171. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/171-2015-п#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

84. Про затвердження Порядку проведення службового розслідування стосовно осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та осіб, які для цілей Закону України “Про запобігання

корупції” прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування : постанова Кабінету Міністрів України від 13.06.2000 № 950. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950-2000-п#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

85. Про затвердження Порядку передачі дарунків, одержаних як подарунки державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним установам чи організаціям : постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1195. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1195-2011-п#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

86. Про затвердження Порядку проведення перевірок організації роботи із запобігання і виявлення корупції : наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 27.05.2020 № 223/20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0520-20#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

87. Про затвердження Порядку надання згоди Національним агентством з питань запобігання корупції на звільнення особи, відповідальної за реалізацію антикорупційної програми : наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 15.09.2020 № 408/20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1034-20#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

88. Про затвердження Порядку відбору декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, для проведення їх обов’язкової повної перевірки та визначення черговості такої перевірки на підставі оцінки ризиків : наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 05.05.2020 № 172/20. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/documents> (дата звернення: 15.10.2020).

89. Про затвердження Порядку проведення контролю та повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування : наказ Національного агентства з питань

запобігання корупції від 15.04.2020 № 144/20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0362-20#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

90. Про затвердження Переліку посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків : рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 17.06.2016 № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0987-16#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

91. Методичні рекомендації щодо підготовки антикорупційних програм органів влади : рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 19.01.2017 № 31. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/documents> (дата звернення: 15.10.2020).

92. Про затвердження Методології оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади : рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 02.12.2016 № 126. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1718-16#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

93. Про функціонування Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування : рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 10.06.2016 № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0959-16#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

94. Про затвердження Порядку перевірки факту подання суб'єктами декларування декларацій відповідно до Закону України "Про запобігання корупції" та повідомлення Національного агентства з питань запобігання корупції про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій : рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 06.09.2016 № 19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1479-16#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

95. Положення про Управління запобігання корупції Міністерства внутрішніх справ України : наказ МВС України від 27.08.2020 № 630. URL: https://mvs.gov.ua/ua/pages/download/Normativni_ta_organizaciyno_

rozporyadchi_dokumenti_MVS_z_pitan_zapobigannya_korupcii_metodichni_materiali.htm/ (дата звернення: 15.10.2020).

96. Положення про комісію з оцінки корупційних ризиків та моніторингу виконання антикорупційної програми МВС : наказ МВС від 04.01.2017 № 1 (зі змінами, унесеним наказом МВС від 23 липня 2020 року № 559). URL: https://mvs.gov.ua/ua/pages/download/Normativni_ta_organizaciyno_rozporyadchi_dokumenti_MVS_z_pitan_zapobigannya_korupcii_metodichni_materiali.htm/ (дата звернення: 15.10.2020).

97. Про затвердження Плану здійснення у 2018-2019 роках заходів щодо запобігання корупції, які належать до компетенції МВС : розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.10.2016 № 803-р. URL: <https://mvs.gov.ua/ua> (дата звернення: 15.10.2020).

98. Положення про комісію з оцінки корупційних ризиків та моніторингу виконання антикорупційної програми Національної поліції України : наказ Національної поліції України від 22.02.2017 № 150. URL: <http://patrol.police.gov.ua/prevent/h3-antykoryptsijni-programy-npu-otsinka-koryptsijnyh-ryzykiv-u-diyalnosti-npu-h3-br/> (дата звернення: 15.10.2020).

99. Склад комісії з оцінки корупційних ризиків та моніторингу виконання антикорупційної програми Національної поліції України, затверджений наказом Національної поліції України від 18.01.2017 № 35 (у редакції наказу Національної поліції України від 30.01.2018 № 72). URL: <http://patrol.police.gov.ua/prevent/h3-antykoryptsijni-programy-npu-otsinka-koryptsijnyh-ryzykiv-u-diyalnosti-npu-h3-br/> (дата звернення: 15.10.2020).

100. Про початок проведення оцінки корупційних ризиків у діяльності Національної поліції України : наказ Національної поліції України від 05.12.2018 № 1126. URL: <http://patrol.police.gov.ua/prevent/h3-antykoryptsijni-programy-npu-otsinka-koryptsijnyh-ryzykiv-u-diyalnosti-npu-h3-br/> (дата звернення: 15.10.2020).

101. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

102. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

103. Про затвердження Порядку оформлення протоколів про адміністративні правопорушення Національним агентством з питань запобігання корупції : наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 06.12.2019 № 159/19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0014-20#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

104. Про реалізацію окремих положень Дисциплінарного статуту Національної поліції України : наказ МВС України від 07.11.2018 № 893. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1355-18#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

105. Мельничук Р. В. Система адміністративно-правових заходів з питань запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України. *Юридична наука*. 2019. №11. С. 117–124.

106. Мельничук Р. В. Адміністративно-правові форми і методи запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України. *Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та вимоги сьогодення* : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 24–25 липня 2020 року. Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2020. С. 34–37.

107. Берендєєва А. І. Правова основа професійної етики працівників поліції. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2016. № 2. С. 87–91.

108. Бесчастний В. М. Етична поведінка поліцейських: європейський і вітчизняний досвід. *Правовий часопис Донбасу*. 2019. № 4 (69). С. 176–182.

109. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських : наказ МВС України від 09.11.2016 № 1179. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text> (дата звернення: 17.10.2020).

110. Котелюх М. О. Модель формування професійної моралі майбутніх працівників поліції. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2015. Вип. 44. С. 181–190.

111. Котелюх М. О. Формування професійно-правової етики майбутніх працівників міліції громадської безпеки у фаховій підготовці : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Запоріжжя: КПУ, 2013. 337 с.

112. Про затвердження Положення про повноваження ректора закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання, який здійснює підготовку поліцейських, із застосування заохочень і дисциплінарних стягнень : наказ МВС України від 25.03.2019 № 209. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0325-19#Text> (дата звернення: 17.10.2020).

113. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 17.10.2020).

114. Бігун В. С. Добročесність як юридичний термін і сенс. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 1. С. 25–29.

115. Виховання добročесності та зниження ризиків корупції : навчальний посібник. Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2018. 252 с.

116. Таблиця оцінених корупційних ризиків та заходів щодо їх усунення. Додаток 2 до Антикорупційної програми Національної поліції України (абзац 22 розділу II). URL: http://patrol.police.gov.ua/wp-content/uploads/2018/09/dodatok_2.doc (дата звернення: 17.10.2020).

117. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 17.10.2020).

118. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : наказ МВС України від

06.11.2015 № 1376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15#Text> (дата звернення: 17.10.2020).

119. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі : наказ МВС України від 13.01.2020 № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0113-20#Text> (дата звернення: 17.10.2020).

120. Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку в ізоляторах тимчасового тримання органів внутрішніх справ України : наказ МВС України від 02.12.2008 № 638. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0137-09#Text> (дата звернення: 17.10.2020).

121. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / наук. ред. Хавронюк М.І. Київ : Ваіте, 2018. 472 с.

122. Пастух І. Д. Запобігання та врегулювання конфліктів інтересів у діяльності публічної адміністрації: адміністративно-правове дослідження : монографія. Київ : Видавничий центр «Кафедра», 2020. 430 с.

123. Олешко О. М. Управління конфліктами інтересів у професійній діяльності державних службовців : дис. канд. наук з держ. упр. : 25.00.03. Дніпр. регіон. ін-т держ. упр. Дн., 2018. 257 с.

124. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів : рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.09.2017 №839. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0839884-17#Text> (дата звернення: 17.10.2020).

125. Шатрава С. О. Сутність принципів управління конфліктами інтересів у діяльності органів Національної поліції України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2016. Вип. 36(2). С. 69–71.

126. Про затвердження Порядку проведення перевірок діяльності структурних підрозділів апарату МВС, Національної гвардії України,

територіальних органів з надання сервісних послуг МВС, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС : наказ МВС України від 06.11.2018 № 888. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1354-18#Text> (дата звернення: 17.10.2020).

127. Про затвердження Положення про постійно діючий тендерний комітет (конкурсну комісію) Міністерства внутрішніх справ України : наказ МВС України від 02.11.2009 № 461. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0461320-09#Text> (дата звернення: 17.10.2020).

128. Про затвердження Порядку взаємодії МВС як головного розпорядника коштів державного бюджету та відповідальних виконавців бюджетних програм на всіх стадіях бюджетного процесу : наказ МВС України від 13.11.2018 № 907. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1366-18#Text> (дата звернення: 17.10.2020).

129. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення: 17.10.2020).

130. Шатрава С. О. Заходи, спрямовані на усунення корупційних ризиків під час проходження служби в органах національної поліції: *Сучасна європейська поліцейстика та можливості її використання в діяльності Національної поліції України* : збірник тез доповідей учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 11 квітня 2019 р.), м. Харків, 2019. С. 249–251.

131. Про професійний розвиток працівників : Закон України від 12.01.2012 № 4312-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4312-17#Text> (дата звернення: 17.10.2020).

132. Типовий порядок проведення конкурсу на службу до поліції та/або зайняття вакантної посади : наказ МВС України від 25.12.2015 № 1631. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0050-16#Text> (дата звернення: 17.10.2020).

133. Про затвердження Інструкції про порядок проведення атестування поліцейських : наказ МВС України від 17.11.2015 № 1465. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1445-15#Text> (дата звернення: 17.10.2020).

134. Положення про Департамент кадрового забезпечення Національної поліції України : наказ Національної поліції України від 03.12.2015 № 136 (зі змінами в редакції наказу Національної поліції України від 21.08.2019 №830). URL: <https://www.npu.gov.ua/assets/userfiles/files/pdf/polozhennya-pro-dkz-zi-zminami.pdf> (дата звернення: 17.10.2020).

135. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : наказ МВС України від 07.07.2017 № 575. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text> (дата звернення: 20.10.2020).

136. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України : наказ МВС України від 27.04.2020 № 357. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#Text> (дата звернення: 20.10.2020).

137. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text> (дата звернення: 20.10.2020).

138. Про затвердження Порядку взаємодії Національного антикорупційного бюро України та Міністерства внутрішніх справ України щодо обміну інформацією з питань обліку осіб, оголошених у розшук : наказ НАБУ, МВС України від 24.04.2017 № 99-0/335. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0099886-17#Text> (дата звернення: 20.10.2020).

139. Про затвердження Порядку взаємодії Національного антикорупційного бюро України та Міністерства внутрішніх справ України щодо використання інформаційних ресурсів єдиної інформаційної системи МВС України : наказ НАБУ, МВС України від 04.10.2017 № 191-01/823. URL: <https://nabu.gov.ua/nakaz-pro-zatverdzhennya-poryadku-vzayemodiyi-nacionalnogo-antukorupsiynogo-byuro-ukrayiny-ta> (дата звернення: 20.10.2020).

140. Про затвердження Порядку взаємодії при розгляді звернень органів, що здійснюють досудове розслідування, прокуратури та виконанні запитів іноземних держав щодо виявлення та розшуку активів : наказ НА управління активами, НАБУ, Генеральної прокуратури України, МВС України, СБУ, Міністерства фінансів України від 20.10.2017 № 115/197-о/297/586/869/857. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1342-17#Text> (дата звернення: 20.10.2020).

141. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення: 20.10.2020).

142. Про організацію діяльності органів прокуратури у сфері запобігання і протидії корупції : наказ Генеральної прокуратури України від 25.06.2013 № 10гн. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010900-13#Text> (дата звернення: 20.10.2020).

143. Про затвердження Положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Офісу Генерального прокурора : наказ Генерального прокурора України від 05.03.2020 № 125. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0125905-20#Text> (дата звернення: 20.10.2020).

144. Про затвердження Порядку взаємодії Генеральної прокуратури України та Міністерства внутрішніх справ України щодо обміну інформацією з Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційних систем органів внутрішніх справ : наказ Генеральної прокуратури України, МВС України від 17.11.2012 № 115/1046. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0115900-12#Text> (дата звернення: 20.10.2020).

145. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text> (дата звернення: 20.10.2020).

146. Про затвердження Інструкції про взаємодію правоохоронних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю : наказ МВС України, СБУ від 10.06.2011 № 317/235. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0822-11#Text> (дата звернення: 20.10.2020).

147. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів : Закон України від 10.11.2015 № 772-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/772-19#Text> (дата звернення: 20.10.2020).

148. Про затвердження Порядку взаємодії Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, і Національної поліції України під час здійснення заходів з управління активами, на які накладено арешт у кримінальному провадженні : наказ НА управління активами, МВС України від 13.07.2018 № 140/608. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0895-18#Text> (дата звернення: 20.10.2020).

149. Про затвердження Положення про Державну службу фінансового моніторингу України : постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2015 № 537. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-2015-п#Text> (дата звернення: 20.10.2020).

150. Роз'яснення Міністерства юстиції України від 21.05.2012 «Антикорупційна експертиза як засіб запобігання корупції». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0018323-12#Text> (дата звернення: 20.10.2020).

151. Деякі питання проведення антикорупційної експертизи : наказ Міністерства юстиції України від 18.03.2015 № 383/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0303-15#n14> (дата звернення: 20.10.2020).

152. Про затвердження Методології проведення антикорупційної експертизи : наказ Міністерства юстиції України від 24.04.2017 № 1395/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1395323-17#Text> (дата звернення: 20.10.2020).

153. Про затвердження Порядку проведення перевірок організації роботи із запобігання і виявлення корупції : наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 27.05.2020 № 223/20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0520-20#Text> (дата звернення: 20.10.2020).

154. Про затвердження Порядку внесення приписів Національним агентством з питань запобігання корупції : наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 04.05.2020 № 167/20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0450-20#Text> (дата звернення: 20.10.2020).

155. Про затвердження Порядку надання згоди Національним агентством з питань запобігання корупції на звільнення особи, відповідальної за реалізацію антикорупційної програми : наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 15.09.2020 № 408/20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1034-20#Text> (дата звернення: 20.10.2020).

156. Про затвердження Порядку відбору декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, для проведення їх обов'язкової повної перевірки та визначення черговості такої перевірки на підставі оцінки ризиків : наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 05.05.2020 № 172/20. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/documents/> (дата звернення: 20.10.2020).

157. Мельничук Р. В. Адміністративно-правові засади взаємодії Національного агентства з питань запобігання корупції та Національної

поліції у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності органів поліції. *Юридична наука*. 2020. №1. С. 155–160.

158. Роз'яснення Міністерства юстиції України від 26.08.2011 «Участь громадськості у заходах щодо запобігання корупції як запорука успішної антикорупційної політики». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0018323-12#Text> (дата звернення: 20.10.2020).

159. Якимюк Б. М. Вплив громадських організацій на протидію корупції в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 18. С. 161–164.

160. Волянська О. В. Антикорупційний потенціал громадянського суспільства в Україні та чинники, що його зумовлюють. *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства*. 2014. Вип. 20. С. 212–220.

161. Підбережник Н. П. Участь громадськості у запобіганні та протидії корупції в Україні в контексті євроінтеграційних процесів. *Ефективність державного управління*. 2016. Вип. 3. С. 131–137.

162. Ростовська К. В. Окремі питання участі громадськості у запобіганні корупції в Україні. *Право і суспільство*. 2017. № 1. С. 191–194.

163. Новіков О. В. Проблеми участі громадськості у запобіганні корупції в Україні. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2019. Вип. 37. С. 58–72.

164. Практичний посібник для поліцейських, що взаємодіють з громадою / укл. П. Вілсон.: Консультативна місія Європейського Союзу, 2019. 26 с.

165. Громадськість і органи правопорядку: контроль, моніторинг, співпраця : практичний посібник / за заг. ред. О. Банчука. Київ : ФОП Москаленко О.М., 2017. 75 с.

166. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики : постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 № 996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-п#Text>.

167. Положення про Громадську раду при Міністерстві внутрішніх справ України : наказ МВС України від 16.01.2020 № 38. URL: https://mvs.gov.ua/ua/pages/Polozhennya_pro_Gromadsku_radu.htm (дата звернення: 20.10.2020).

168. Косінов С. А. Контроль у демократичній державі : монографія. Харків : Право, 2015. 360 с.

169. Денисюк С. Ф. Громадський контроль як гарантія законності у адміністративній діяльності правоохоронних органів в Україні : монографія. Харків : Золота миля, 2010. 368 с.

170. Сквірський І. О. Організаційні форми громадського контролю: сутність та зміст. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2015. Вип. 22. Ч. 1. Т. 2. С. 223–227.

171. Бублій М. П. Особливості здійснення громадського контролю за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування. *International Scientific Journal*. 2016. № 5. С. 14–18.

172. Наливайко Л. Р., Савченко О. В. Теоретико-правові засади громадського контролю за діяльністю органів державної влади : монографія. Київ : «Хай-Тек Прес», 2017. 276 с.

173. Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади : постанова Кабінету Міністрів України від 05.11.2008 № 976. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/976-2008-п#Text> (дата звернення: 20.10.2020).

174. Янюк Н. Поняття «конфлікт інтересів» у міжнародно-правових актах та адміністративному законодавстві України. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2018. Вип. 66. С. 147–154.

175. Задорожній О. В. Міжнародно-правові стандарти боротьби з корупцією. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. (Київ, 9 груд. 2016 р.). Київ : НАВС, 2016. С. 49–55.

176. Приходько А. А. Адміністративно-правове забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні в умовах євроінтеграції : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07. ДДУВС. Дніпро, 2020. 40 с.

177. Заброда С. М. Міжнародно-правові стандарти поліцейської діяльності щодо протидії насильству в сім'ї. *Право і суспільство*. 2012. № 2. С. 161–168.

178. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Міжнародно-правові стандарти прав людини : навчальний посібник. Дніпро: ДДУВС, 2019. 184 с.

179. Специализированные институты по борьбе с коррупцией: обзор моделей / Организация экономического сотрудничества и развития. Сеть по борьбе с коррупцией для стран Восточной Европы и Центральной Азии, 2006. 140 с. URL: <https://www.oecd.org/corruption/acn/39972100.pdf> (дата звернення: 22.10.2020).

180. Нуруллаєв І. С. Міжнародно-правове співробітництво в системі Ради Європи у боротьбі з корупцією : монографія. Київ : Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. 160 с.

181. Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № R (97) 24 від 06.11.1997 «Про двадцять принципів боротьби з корупцією». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_845 (дата звернення: 22.10.2020).

182. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією від 04.11.1999. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102#Text (дата звернення: 22.10.2020).

183. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 27.01.1999. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text (дата звернення: 22.10.2020).

184. Мельничук Р.В. Щодо систематизації адміністративно-правових актів у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції. Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 19–20 червня 2020 р. Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2020. С. 41–44.

185. Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб від 23.07.1996. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_788#Text (дата звернення: 22.10.2020).

186. Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № Rec(2000) 10 від 11.05.2000 «Про кодекси поведінки державних службовців». URL: http://www.dridu.dp.ua/cpk/Lib/7_Zapobigannya%20ta%20protydiya%20proyavam%20korup/Legislation/Legislature/Rekomend_poved_DS.pdf (дата звернення: 22.10.2020).

187. Конвенція Ради Європи про доступ до офіційних документів від 18.06.2009. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-09#Text (дата звернення: 22.10.2020).

188. Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № Rec(2004) 5 від 12.05.2004 «Про перевірку законопроектів, існуючих законів та адміністративної практики на відповідність стандартам, викладеним в Європейській конвенції з прав людини». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_574#Text (дата звернення: 22.10.2020).

189. Статут Групи держав по боротьбі з корупцією (GRECO) від 05.05.1998. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_144#Text (дата звернення: 22.10.2020).

190. Fourth evaluation round «Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors»: Evaluation report. Ukraine (Adopted by GRECO at its 76th Plenary Meeting (Strasbourg, 19-23 June 2017). URL: <https://rm.coe.int/grecoeval4rep-2016-9-fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-/1680737207> (дата звернення: 22.10.2020).

191. Рішення ОБСЄ від 05.12.2014 № 5/14 «Про попередження корупції». URL: <https://www.osce.org/ru/cio/149656> (дата звернення: 22.10.2020).

192. Рішення ОБСЄ від 09.12.2016 № 4/16 «Вдосконалення належного управління і підвищення взаємозв'язків». URL: <https://www.osce.org/ru/cio/290681> (дата звернення: 22.10.2020).

193. Рішення ОБСЄ від 04.12.2020 № 6/20 «Попередження корупції і боротьба з нею шляхом цифровізації і підвищення транспарентності». URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/b/5/474318.pdf> (дата звернення: 22.10.2020).

194. Хартія Європейської безпеки від 19.11.1999. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_166#Text (дата звернення: 22.10.2020).

195. International Police Standards Guidebook on Democratic Policing / Senior Police Advisor to the OSCE Secretary General. Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF), 2009. 43 p. URL: <https://ukrainesecuritysector.com/wp-content/uploads/2016/08/OSCE-3.pdf> (дата звернення: 22.10.2020).

196. Рішення ОБСЄ від 26.07.2012 № 1049 «Стратегічна концепція ОБСЄ відносно діяльності, пов'язаної з поліцейськими функціями. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/2/d/94956.pdf> (дата звернення: 22.10.2020).

197. Резолюцію Парламентської асамблеї Ради Європи № 690 (1979) від 08.05.1979 «Декларація про поліцію». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803#Text (дата звернення: 22.10.2020).

198. Європейський кодекс поліцейської етики, затверджений Рекомендацією Комітету міністрів Ради Європи № Rec(2001) 10 від 19.09.2001. URL: <https://polis.osce.org/file/8641/download?token=5AlYESI> (дата звернення: 22.10.2020).

199. Теоретико-правові засади протидії корупції : науково-аналітична доповідь. Ірпінь : НДІ фінансового права, 2014. 39 с.

200. Врегулювання конфлікту інтересів на державній службі: можливості застосування європейського досвіду в Україні. Київ : НІСД, 2013. 57 с.

201. Практическое пособие по борьбе с коррупцией и служебными правонарушениями в органах полиции. Изд-во: Женевский центр по управлению сектором безопасности, 2012. 423 с. URL:

https://ukrainesecuritysector.com/wp-content/uploads/2012/08/Police-Integrity_Rus.pdf (дата звернення: 22.10.2020).

202. Основные понятия и концепции антикоррупционной деятельности : учебное пособие / Council of Europe, 2015. 182 с.

203. Розбудова цілісності і доброчесності під час реформування поліції. Досвід України : аналіт. доп. та матер. спеціаліз. Міжнар. конф. (17 квіт. 2019 р., м. Київ) / [за ред. О. Д. Маркєєвої та Л. І. Полякова] ; Нац. інститут стратегічних досліджень ; Центр досліджень армії, конверсії та роззброєння ; Женевський центр безпекового урядування. Київ : НІСД, 2019. 112 с.

204. Бусол О. Ю. Національні антикорупційні стратегії та участь громадськості в протидії корупції в країнах Центральної та Східної Європи. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2014. № 6/3. Т. 1. С. 61–64.

205. Супрун Т. М. Зарубіжний досвід запобігання та протидії корупції. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2017. Вип. 2-3. С. 199–204.

206. Григоренко І. А. Зарубіжний досвід протидії службовим зловживанням та корупції в діяльності поліції. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2014. № 1. С. 146–155.

207. Кубаєнко А. В. Проблеми запобігання та протидії корупції в поліції: міжнародний досвід. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 3. С. 114–118.

208. Боднар В. Є. Міжнародно-правові засади та зарубіжний досвід протидії злочинам у сфері службової діяльності, які вчиняють поліцейські. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 1 (102). С. 300–311.

209. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі : матеріали V Міжнар. наук.- практ. конф. (Київ, 9-10 груд. 2020 р.) : у 2 ч. / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. Ч. 2. 39 с.

210. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 25.10.2020).

211. Індекс сприйняття корупції-2020. Transparency International. URL: <http://cpi.ti-ukraine.org/#/> (дата звернення: 25.10.2020).

212. Питання проведення планування, моніторингу та оцінки результативності виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони : постанова Кабінету Міністрів України від 31.05.2017 № 447. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447-2017-п#Text> (дата звернення: 25.10.2020).

213. Євроінтеграція. Портал МВС України. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/ministry/european-integration> (дата звернення: 25.10.2020).

214. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС за 2019 рік, підготовлений Урядовим офісом координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України за сприяння проекту ЄС «Association4U». URL: http://eu-ua.org/sites/default/files/inline/files/zvit_implementation-2019-4.pdf (дата звернення: 25.10.2020).

215. Про Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції : постанова Кабінету Міністрів України від 04.10.2017 № 759. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/759-2017-п#Text> (дата звернення: 25.10.2020).

216. Деякі питання реформування державного управління України : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 № 474-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-р#Text> (дата звернення: 25.10.2020).

217. Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу. URL: <http://www.center.gov.ua/pro-tsentr/proekti/sigma> (дата звернення: 25.10.2020).

218. План дій Ради Європи для України на 2018-2021 рр. <https://rm.coe.int/coe-action-plan-for-ukraine-2018-2021-ukr/1680925bec> (дата звернення: 25.10.2020).

219. Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні (EUACI). URL: <https://euaci.eu/ua/who-we-are/about-programme> (дата звернення: 25.10.2020).

220. Звіт-оцінка відповідності Україна. Четвертий раунд. Прийнято GRECO на 84-му пленарному засіданні (Страсбург, 2-6 грудня 2019 року). URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/03/Greko.pdf> (дата звернення: 25.10.2020).

221. Звіт про стан протидії корупції за 2020 рік за формою № 1–КОР. Портал МВС України. Статистика. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/activity/statistika> (дата звернення: 22.10.2020).

222. Презентація результатів дослідження «Корупція в Україні 2020: розуміння, сприйняття, поширеність» : результати соціологічного опитування (м. Київ, 15 трав. 2020 р.) / Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні (EUACI), Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://euaci.eu/ua/news/prezentaciya-doslidzhennya-korruptsiya-v-ua-2020> (дата звернення: 22.10.2020).

223. Звіт за результатами оцінки корупційних ризиків у діяльності Національної поліції України, затверджений наказом Національної поліції України від 20.03.2019 № 246. URL: <http://patrol.police.gov.ua/prevent/h3-antukoruptsijni-programu-npu-otsinka-koruptsijnyh-ryzykiv-u-diyalnosti-npu-h3-br/> (дата звернення: 25.10.2020).

224. Про затвердження Інструкції з організації контролю за виконанням документів у Національній поліції України : наказ Національної поліції України від 27.01.2016 № 72. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0944-16#Text> (дата звернення: 25.10.2020).

225. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного

виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів : наказ МВС України від 21.08.1998 № 622. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text> (дата звернення: 25.10.2020).

226. Про затвердження Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності в апараті МВС, центральних органах виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, бюджетних установах, що належать до сфери управління МВС : наказ МВС України від 15.08.2016 № 801. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1233-16#Text> (дата звернення: 25.10.2020).

227. Про затвердження Порядку взаємодії МВС як головного розпорядника коштів державного бюджету та відповідальних виконавців бюджетних програм на всіх стадіях бюджетного процесу : наказ МВС України від 13.11.2018 № 907. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1366-18#Text> (дата звернення: 25.10.2020).

228. Про затвердження Порядку застосування електронних засобів контролю : наказ МВС України від 08.06.2017 № 480. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-17#Text> (дата звернення: 25.10.2020).

229. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 № 5203-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text> (дата звернення: 25.10.2020).

ДОДАТКИ**Додаток А****СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ**

в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Мельничук Р. В. Сучасний стан державної політики у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України. *Юридична наука*. 2019. № 6. С. 150–156.

2. Мельничук Р. В. Актуальні теоретико-правові підходи щодо сутності корупційних ризиків в діяльності Національної поліції України. *Visegrad journal on human rights*. 2019. № 6/3. Р. 230–234.

3. Мельничук Р. В. Система адміністративно-правових заходів з питань запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України. *Юридична наука*. 2019. № 11. С. 117–124.

4. Мельничук Р. В. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності органів поліції. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. Вип. 6. С. 167–175.

5. Мельничук Р. В. Адміністративно-правове регулювання запобігання корупційним ризикам у діяльності національної поліції України. *Юридична наука*. 2020. № 2. С. 131–136.

6. Мельничук Р. В. Адміністративно-правові засади взаємодії Національного агентства з питань запобігання корупції та Національної поліції у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності органів поліції. *Юридична наука*. 2020. № 1. С. 155–160.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Мельничук Р. В. Поняття та види корупційних ризиків в діяльності Національної поліції України. *Теорія і практика сучасної юриспруденції*:

матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 15–16 берез. 2001 р.). Київ : Центр правових наукових досліджень, 2018. С. 23–26.

8. Мельничук Р. В. Адміністративно-правове регулювання повноважень національної поліції у сфері запобігання корупційним ризикам у діяльності органів поліції України. *Актуальні проблеми реформування системи законодавства України* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 25–26 січ. 2019 р.). Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2019. С. 33–36.

9. Мельничук Р. В. Особливості державної політики у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України. *Право як ефективний суспільний регулятор* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 15–16 лютого 2019 р.). Львів : Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2019. С. 56–59.

10. Мельничук Р. В. Адміністративно-правові форми і методи запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України. *Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та вимоги сьогодення* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 24–25 липня 2020 р.). Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2020. С. 34–37.

11. Мельничук Р. В. Щодо систематизації адміністративно-правових актів у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції. *Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 19–20 червня 2020 р.). Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2020. С. 41–44.

Додаток Б

ОЦІНКА КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ У ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Таблиця оцінених корупційних ризиків та заходів щодо їх усунення

№ з/п	Корупційний ризик	Пріоритетність корупційного ризику (низька/ середня/ висока)	Заходи щодо усунення корупційного ризику	Особа (особи), відповідальна (і) за виконання заходу	Строк виконання заходів щодо усунення корупційного ризику	Ресурси для впровадження заходів	Очікувані результати
1	Неналежна організація роботи з опрацювання проектів відомчих організаційно-розпорядчих документів, у розрізі вимог Закону України «Про запобігання корупції»	НИЗЬКА	Унести зміни до Інструкції про порядок погодження та візування документів в апараті Національної поліції України, затвердженої наказом НПУ від 27.01.2016 № 72. Надавати пропозиції та зауваження до проектів відомчих організаційно-розпорядчих актів у розрізі вимог Закону України «Про запобігання корупції» Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть	Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації (Звездін І.В.) Правовий департамент (Жиденко В.В.) Департамент документального забезпечення (Ковальов Р.Ю.) Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації (Звездін І.В.) Правовий департамент (Жиденко В.В.) Структурні підрозділи центрального органу управління поліції (32), міжрегіональні територіальні органи поліції (5) Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації (Звездін І.В.) Структурні підрозділи	31 липня 2020 року У разі розроблення відповідного акту Щокварталу	Не потребує додаткових фінансових витрат	Затверджено наказ про внесення зміни до Інструкції про порядок погодження та візування документів в апараті Національної поліції України, затвердженої наказом НПУ від 27.01.2016 № 72. Кількість опрацьованих проектів відомчих організаційно-розпорядчих актів. Кількість проведених навчань.

			передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень	центрального органу управління поліції (32), територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції, установи, що належать до сфери управління Національної поліції України (58)			
			Попереджувати працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства	Структурні підрозділи центрального органу управління поліції (32), територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції, установи, що належать до сфери управління Національної поліції України (58)	Постійно		Проведення відповідних заходів працівниками кадрових підрозділів та Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації
2	Наділення керівного складу поліції ймовірними дискреційними повноваженнями, сукупністю прав та обов'язків, що надають можливість на власний розсуд визначати вид та зміст управлінського рішення, яке приймається, або можливість вибору на власний розсуд одного з декількох варіантів управлінських рішень	СЕРЕДНЯ	Переглядати розподіл обов'язків керівного складу Національної поліції України	Департамент організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування (Сергєєв О.О.)	Щороку	Не потребує додаткових фінансових витрат	Затверджено наказ про розподіл обов'язків.
3	Можливе недотримання відповідності напрямів використання державних коштів розпорядниками бюджетних коштів	ВИСОКА	Проводити контрольні заходи щодо дотримання розпорядниками бюджетних коштів своєчасності та напрямів використання адресно виділених державних коштів для конкретних цілей ресурсного	Департамент фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку (Іванченко В.В.) Структурні підрозділи центрального органу	Постійно	Не потребує додаткових фінансових витрат	Кількість проведених контрольних заходів.

			оснащення шляхом постійного моніторингу в Автоматизованій системі обліку та управління господарськими процесами Національної поліції України Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень	управління поліції (32), територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції, установи, що належать до сфери управління Національної поліції України (58) Управління з питань запобігання корупції та проведення лотрації (Звездін І.В.) Структурні підрозділи центрального органу управління поліції (32), територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції, установи, що належать до сфери управління Національної поліції України (58)	Щокварталу		Кількість проведених навчань.
4	Потенційна недоброчесність працівника поліції під час розгляду звернень, заяв, скарг, запитів громадян тощо	СЕРЕДНЯ	Дотримуватися працівниками поліції вимог абзацу четвертого статті 7 Закону України «Про звернення громадян» Здійснити аналіз щодо кількості звернень, попередньої кваліфікації подій, які в них зазначені, а також контролю за їх направленням для розгляду компетентними особами та результатами розгляду. Підготувати	Структурні підрозділи центрального органу управління поліції (32), територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції, установи, що належать до сфери управління Національної поліції України (58) Департамент документального забезпечення (Ковальов Р.Ю.)	Постійно	Не потребує додаткових фінансових витрат	Зменшення кількості порушень при розгляді звернень громадян. Підготувати узагальнюючий огляд.

		узагальнений огляд щодо роботи з розгляду звернень, заяв, скарг та запитів громадян. Проводити інформаційні кампанії для населення з метою доведення можливих варіантів подачі заяв, скарг, пропозицій, тощо, а також порядку реагування у випадку ігнорування на такі звернення Вирішити спільно з фахівцями операторів рухомого (мобільного) зв'язку та CallWay Україна організаційних та технічних питань пов'язаних з визначенням місцезнаходження заявників під час здійснення ними викликів за скороченим номером екстреної допомоги поліції «102» Запровадити систему надходження до диспетчерської служби територіальних органів поліції повідомлень про правопорушення або події з інших технічних засобів (мобільного додатка, електронної пошти, тощо) Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень.	Департамент комунікації (Тракало Я.В.) Департамент організаційно-аналітичного забезпечення оперативного реагування територіальні органи поліції (Сергєєв О.О.) Структурні підрозділи центрального органу управління поліції (32), територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції, установи, що	Постійно 31 грудня 2019 року Щокварталу	Інформування через веб-сайт Національної поліції України про можливі варіанти подачі звернень. Створення на головній сторінці вікна «Повідом про корупцію в поліції» Запровадження системи надходження до диспетчерської служби територіальних органів поліції повідомлень про правопорушення або події з інших технічних засобів Кількість проведених навчань.

			Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства	належать до сфери управління Національної поліції України (58) Структурні підрозділи центрального органу управління поліції (32), територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції, установи, що належать до сфери управління Національної поліції України (58)	Постійно		Проведення відповідних заходів працівниками кадрових підрозділів та Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації
5	Планування проведення відповідних аудитів без належних підстав, обґрунтувань та ймовірності надання необ'єктивних висновків за результатами проведених аудитів	СЕРЕДНЯ	Затверджувати графіки проведення аудитів. Перевіряти членів комісії з проведення внутрішнього аудиту наявність/відсутність конфлікту інтересів	Департамент внутрішнього аудиту (Старинець В.В.) Структурні підрозділи центрального органу управління поліції (32), територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції, установи, що належать до сфери управління Національної поліції України (58)	Щороку	Не потребує додаткових фінансових витрат	Затвердження графіків проведення аудитів. Здійснено перевірок наявність/відсутність конфлікту інтересів членів комісії з проведення внутрішнього аудиту.
			Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства під час (за результатами) розгляду запитів звернень (розгляд в умовах конфлікту інтересів, розголошення інформації з обмеженим доступом), а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть	Структурні підрозділи центрального органу управління поліції (32), територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції, установи, що належать до сфери управління Національної поліції України (58)	Щокварталу		Кількість проведених навчань.

			передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень. Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства				
6	Можлива недобросовісність працівника поліції при використанні у своїх інтересах інформації, яка стала йому відома у зв'язку з виконанням службових повноважень	ВИСОКА	Проводити перевірки наявності документів та інших носіїв інформації, що містять службову інформацію в НПУ. Забезпечити взаємодію працівників поліції та громадян виключно шляхом офіційного листування. Підготувати технічне завдання на створення комплексної системи захисту в інформаційно-аналітичній підтримки телекомунікаційній системі «Інформаційний портал Національної поліції України» (шифр КСЗІ ІТС ІПНПУ). Забезпечити підготовку плану захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційній системі «Інформаційний портал Національної поліції України» Побудувати відомчу Спеціальну мережу обміну службовою інформацією «Січ». Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства під час (за результатами) розгляду запитів, звернень (розгляд в умовах конфлікту	Департамент документального забезпечення (Ковальов Р.Ю.) Департамент інформаційно-аналітичної підтримки (Клінг О.С.) Управління режиму та технічного захисту інформації (Буткевич О.І.) Відділ спеціального зв'язку (Вірський А.П.) Структурні підрозділи зацентрального органу управління поліції (32), територіальні (у тому числі	Щокварталу 31 грудня 2019 року	Не потребує додаткових фінансових витрат	Кількість здійснених перевірок. Підготовлено технічне завдання. Розроблено план захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційній системі «Інформаційний портал Національної поліції України». Створено відомчу Спеціальну мережу обміну службовою інформацією «Січ». Кількість проведених навчань.

			інтересів, розголошення інформації з обмеженим доступом), а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень. Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства	міжрегіональні) органи поліції, установи, що належать до сфери управління Національної поліції України (58) Структурні підрозділи центрального органу управління поліції (32), територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції, установи, що належать до сфери управління Національної поліції України (58)	Постійно		Проведення відповідних заходів працівниками кадрових підрозділів та Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації.
7	Ймовірне неналежне виконання працівниками поліції завдань і функцій, визначених положеннями та посадовими інструкціями	СЕРЕДНЯ	Вивчати індивідуальні якості працівників, створити здоровий морально-психологічний клімат в колективах та формувати нетерпиме ставлення до порушників. Ознайомити працівників поліції з вироками судів щодо порушень антикорупційного законодавства поліцейськими. Проводити перевірки службової діяльності працівників поліції представниками Департаменту внутрішньої безпеки, з метою повного, усебічного та об'єктивного встановлення причин і умов, що призводять до надзвичайних подій,	Структурні підрозділи центрального органу управління поліції, територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції, установи, що належать до сфери управління Національної поліції України Департамент внутрішньої безпеки (Коваль Є.О.)	Постійно За окремим графіком	Не потребує додаткових фінансових витрат	Кількість проведених навчально-виховних заходів. Кількість проведених Департаментом внутрішньої безпеки перевірок

		надання належної оцінки порушникам службової дисципліни та їх керівникам. Проводити періодичне внутрішнє опитування серед працівників поліції	Департамент кадрового забезпечення (Хоменко О.В.)	Щороку	Внутрішнє опитування проведено.
		Запровадити інститут взаємопідтримки поліцейських за принципом «Рівний-рівному», що дозволить здійснювати втручання у професійно-психологічні проблеми на ранніх етапах їх виникнення з метою профілактики кризових станів, як конкретних працівників поліції, так і колективів у цілому	Департамент кадрового забезпечення (Хоменко О.В.)	31 грудня 2019 року	Запроваджено інститут взаємопідтримки поліцейських.
		Удосконалити систему «Службове завдання»			
		Здійснити заходи щодо удосконалення роботи інтернет-ресурсу «Освітній портал службової підготовки поліцейських»	Департамент інформаційно-аналітичної підтримки, Департамент превентивної діяльності (Клінг О.С.)	31 липня 2020 року	Систему «Службове завдання» удосконалено.
		Реалізувати організаційно-практичних заходів щодо забезпечення функціонування інформаційно-пошукової системи Департаменту внутрішньої безпеки, підтримання в актуальному стані накопичених у ній ресурсів, їх своєчасне використання в оперативно-розшуковій діяльності	Департамент кадрового забезпечення (Хоменко О.В.) Департамент внутрішньої безпеки (Коваль С.О.)	31 грудня 2020 року	Функціонування інтернет-ресурсу «Освітній портал службової підготовки поліцейських» Запроваджено інформаційно-пошукову систему.

			підрозділів внутрішньої безпеки за визначеними напрямками		31 грудня 2020 року		
8	Потенційна недоброчесність слідчого при здійсненні досудового розслідування, а саме під час прийняття рішення про передачу на зберігання речових доказів	ВИСОКА	Проводити заслуховування по кримінальним провадженням з метою перевірки дотримання слідчими вимог КПК України та КК України під час здійснення досудового розслідування Опрацювати пропозиції щодо приведення законодавчих актів у відповідність до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства під час (за результатами) розгляду запитів, звернень (розгляд в умовах конфлікту інтересів, розголошення інформації з обмеженим доступом), а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства	Головне слідче управління (Невгад В.В.) територіальні органи поліції (26) Головне слідче управління (Невгад В.В.) Правовий департамент (Жиденко В.В.) Головне слідче управління (Невгад В.В.) територіальні органи поліції (26)	Постійно протягом 3 місяців з дня опублікування Закону Щокварталу	Не потребує додаткових фінансових витрат	Кількість проведених заслуховувань. Надання пропозицій щодо приведення законодавчих актів у відповідність до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень». Кількість проведених навчань.
9	Можлива недоброчесність	ВИСОКА	Здійснити нагляд керівництвом за	Департамент протидії	Постійно	Не потребує	Перелік вжитих керівництвом заходів.

	працівника поліції під час опрацювання заяв щодо видачі дозволів на використання об'єктів і приміщень, призначених для провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів		прийнятими рішеннями під час розгляду заяв щодо видачі дозволів на використання об'єктів і приміщень, призначених для провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів Вивчити стан сімейно-побутових питань підлеглих працівників, вжити заходів щодо недопущення виникнення реального, потенційного конфлікту інтересів (у тому числі шляхом зовнішнього врегулювання конфлікту інтересів) Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства	наркозлочинності (Кіхтенко А.О.) територіальні органи поліції (26)		додаткових фінансових витрат	Кількість проведених навчально-виховних заходів.
10	Ймовірна недоброчесність працівника державних установ НПУ (навчальних центрів, академії патрульної поліції) при наданні переваги слухачам у проходженні проміжного (підсумкового) контролю та в інших процесах, які відбуваються під час проходження первинної професійної підготовки поліцейських	СЕРЕДНЯ	Вживати заходів зовнішнього контролю, шляхом залучення представників центрального органу управління поліції Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства під час (за результатами) розгляду запитів звернень (розгляд в умовах конфлікту	Державна установа «Академія патрульної поліції» (Лісничук В.Я.) ДУ «Львівський навчальний центр підготовки поліцейських» (Зюбаненко С.В.) ДУ «Житомирський навчальний центр підготовки поліцейських» (Каптенко М.О.) Державна установа «Академія патрульної поліції» (Лісничук В.Я.) ДУ «Львівський навчальний центр підготовки поліцейських» (Зюбаненко С.В.) ДУ «Житомирський	Постійно Щокварталу	Не потребує додаткових фінансових витрат	Кількість вжитих заходів. Кількість проведених навчань.

			інтересів, розголошення інформації з обмеженим доступом), а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень	знавчальний центр підготовки поліцейських» (Каптенко М.О.) Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації (Звездін І.В.)			
11	Припустима недобросовісність працівника поліції під час охорони затриманих, взятих під варту та адмінарештованих осіб в ІТТ, а також під час здійснення конвоювання, створення (надання) для заарештованих осіб певних послуг (побачень, отримання передач, здійснення телефонних дзвінків, інше)	НИЗЬКА	Упровадити методики інтерв'ювання осіб, які доставляються до ІТТ, з фіксацією в інформаційній підсистемі «Custody records».	Управління забезпечення прав людини (Леванцов Є.М.) територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції (31) Управління забезпечення прав людини (Леванцов Є.М.) територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції (31) Виключити випадки залучення до охорони та конвоювання поліцейських, які мають тенденцію порушень службової дисципліни та законності, а також негативно характеризуються.	2019-2021 роки	Не потребує додаткових фінансових витрат	Упроваджено методику інтерв'ювання осіб, які доставляються до ІТТ, з фіксацією в інформаційній підсистемі «Custody records».
			Здійснити раптові перевірки службовою діяльністю працівників ІТТ, з метою недопущення їх вступу в неділові стосунки з утримуваними.	Управління забезпечення прав людини (Леванцов Є.М.) територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції (31)	За окремим графіком		Кількість проведених раптових перевірок.
			Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства під час (за результатами) розгляду запитів звернень (розгляд в умовах конфлікту інтересів, розголошення інформації з обмеженим доступом), а також	Управління забезпечення прав людини (Леванцов Є.М.) Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації (Звездін І.В.)	Щокварталу		Кількість проведених навчань.

			ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства				
12	Можлива недоброчесність працівника поліції під час складання адміністративних протоколів	ВИСОКА	Розробити та впровадити електронні постанови Унести зміни до наказу Міністерства внутрішніх справ України від 06.11.2015 № 1376 «Про внесення зміни до Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції» Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства під час (за результатами) розгляду запитів звернень (розгляд в умовах конфлікту інтересів, розголошення інформації з обмеженим доступом), а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень	Департамент превентивної діяльності (Бабич І.С.) територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції (31) Департамент превентивної діяльності (Бабич І.С.) Правовий департамент (Жиденко В.В.) Департамент превентивної діяльності (Бабич І.С.) територіальні органи поліції (26) Управління з питань запобігання корупції та проведення лостації (Звездін І.В.)	31 грудня 2019 року 31 липня 2020 року Щокварталу	Не потребує додаткових фінансових витрат	Електронні постанови впроваджено. Внесено зміни до наказу Міністерства внутрішніх справ України від 06.11.2015 № 1376 «Про внесення зміни до Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції» Кількість проведених навчань.

			Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства				
13	Ймовірна недоброчесність працівника поліції при встановленні порушення законодавства щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування	НИЗЬКА	Залучати громадськість, органи виконавчої влади та/або об'єднані територіальні громади до здійснення суворого контролю за дотриманням законодавства щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування Запровадити новітні форми та методи превентивної роботи з дітьми та батьківською громадою, у тому числі з питань протидії домашнього насильства стосовно дітей та реагування на факти вчинення насильства в сім'ї Забезпечити надання превентивних поліцейських послуг з урахуванням вимог міжнародного законодавства у сфері ювенальної юстиції, запровадження передових методик та інновацій у роботі з дітьми у конфлікті та контакті з законом на основі партнерства та комунікації Удосконалити знання та навички поліцейських ювенальної превенції, провести супервізію з питань міжнародного права у сфері ювенальної юстиції Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства	Департамент превентивної діяльності (Бабич І.С.) територіальні органи поліції (26)	Постійно	Не потребує додаткових фінансових витрат	Проведено заходи, за участі з громадськістю. Запроваджено нові форми превентивної роботи. Вивчено міжнародний досвід у сфері ювенальної превенції. Кількість проведених навчань.
14	Припустима недоброчесність	НИЗЬКА	Створити окремий підрозділ (відділ сектор)	Департамент управління майном	31 липня 2019 року	Не потребує додаткових	Створено підрозділ. Укомплектовано підрозділ.

	працівників поліції під час прийняття рішень при погодженні чи наданні іпотечного кредитування для поліцейських		Підібрати кваліфікований персонал Розробити алгоритм дій при розгляді матеріалів щодо забезпечення житлом поліцейських Організувати формування списку заявників (поліцейських, бажаючих отримати житло у лізинг) Організувати формування переліку житла відносно якого можуть бути укладені договори фінансового лізингу Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства	(Наумов І.В.) територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції (31) Департамент управління майном (Наумов І.В.) територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції (31) Департамент управління майном (Наумов І.В.) територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції (31) Департамент управління майном (Наумов І.В.) територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції (31) Управління з питань запобігання корупції та проведення лотрації (Звездін І.В.)	31 грудня 2019 року Щокварталу Щокварталу	фінансових витрат Не потребує додаткових фінансових витрат	Розроблено алгоритм дій при розгляді матеріалів щодо забезпечення житлом поліцейських. Сформовано список заявників. Сформовано список житла Кількість проведених занять.
15	Потенційна недоброчесність працівників поліції під час прийняття рішень про відшкодування поліцейським коштів по	НИЗЬКА	Опрацювати порядок та умови надання компенсацій з державного бюджету на виплату грошової компенсації за оренду житла	Департамент управління майном (Наумов І.В.) територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції (31)	31 грудня 2019 року		Впроваджено порядок та умови надання компенсацій з державного бюджету на виплату грошової компенсації за оренду житла.

	договорах оренди житла		Запровадити облік поліцейських, які орендують житло Організувати роботу комісій з питань виплати грошової компенсації Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства	Департамент управління майном (Наумов І.В.) територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції (31) Департамент управління майном (Наумов І.В.) територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції (31) Управління з питань запобігання корупції та проведення лостації (Звездін І.В.)	Постійно Щокварталу		Запроваджено облік поліцейських, які орендують житло. Організовано роботу комісій з питань виплати грошової компенсації. Кількість проведених навчань.
16	Можлива недоброчесна поведінка працівників поліції, яка полягає у наявності близьких зв'язків з особами, які займаються проституцією, утримують місця розпусти і зводництво, являються сутенерами	СЕРЕДНЯ	Вивчати стан сімейно-побутових питань працівників поліції Розглядати звернення громадян Проводити роботу з громадськістю Вжити оперативних заходів Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій	Департамент боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми (Крищенко А.С.) територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції (31) Департамент боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми (Крищенко А.С.) територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції (31) Департамент боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми	Постійно Постійно Щокварталу	Не потребує додаткових фінансових витрат	Здійснено виїзди керівництва до підлеглих працівників, з метою вивчення соціально-побутових умов проживання. Кількість опрацьованих звернень громадян. Кількість проведених заходів, за участі громадськості. Кількість проведених навчань.

			порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства	(Крищенко А.Є.) територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції (31) Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації (Звездін І.В.)			
17	Ймовірна недосконалість кадрової політики щодо просування по службі, направлення на навчання, кар'єрного зростання і утримання на робочих посадах жінок та чоловіків, а також рівної участі жінок у процесах прийняття рішень	НИЗЬКА	Розробити та розповсюдити статистично-аналітичні матеріали з питань рівності прав та можливостей жінок і чоловіків у галузях безпеки та оборони та їх врахування під час прийняття управлінських рішень Розроблення модулів/тем за сферами дії Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок із забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків з урахуванням сучасних міжнародних документів та рекомендацій міжнародних моніторингових органів та включення їх до професійних, короткострокових програм підвищення кваліфікації	Управління забезпечення прав людини (Леванцов Є.М.) Департамент кадрового забезпечення (Хоменко О.В.) Структурні підрозділи центрального органу управління поліції (32), територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції, установи, що належать до сфери управління Національної поліції України (58) Управління забезпечення прав людини (Леванцов Є.М.) Департамент кадрового забезпечення (Хоменко О.В.)	Щопівроку	Не потребує додаткових фінансових витрат	Розроблено та розповсюджено статистично-аналітичні матеріали з питань рівності прав та можливостей жінок і чоловіків у галузях безпеки та оборони. Модулі розроблено.
					31 грудня 2020 року		

			Проводити навчання (тренінгів) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства	Управління забезпечення прав людини (Леванцов Є.М.) територіальні органи поліції (26) Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації (Звездін І.В.)	Щокварталу	Кількість проведених навчань.
18	Можливий вплив зацікавлених осіб/кандидатів на зайняття посад в поліції на формування довідки про результати спеціальної перевірки щодо осіб, які претендують на зайняття посад в Національній поліції України з порушенням встановлених критеріїв та вимог	НИЗЬКА	Проводити спеціальну перевірку відповідно до вимог Порядку проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища та посад з підвищеним корупційним ризиком, і внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного	Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації (Звездін І.В.) Департамент кадрового забезпечення (Хоменко О.В.) територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції (31) Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації (Звездін І.В.) Структурні підрозділи центрального органу управління поліції (32), територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи	У разі надходження матеріалів надодаткових перевірок Щокварталу	Не потребує додаткових фінансових витрат Дотримання строків проведення спеціальних перевірок. Кількість проведених спеціальних перевірок. Кількість проведених навчань.

			законодавства	поліції, установи, що належать до сфери управління Національної поліції України (58)			
19	Евентуальна наявність дискреційних повноважень щодо визначення постачальників товарів, робіт та послуг при здійсненні допорогових закупівель	ВИСОКА	Проводити реверсивні аукціони в електронній системі закупівель Проводити моніторинг цін при визначенні постачальників товарів, робіт та послуг при здійсненні закупівель Оприлюднювати інформацію про проведення закупівлі зі встановленням розумних строків подання пропозицій постачальниками, критеріїв відбору (ціна, якість, час поставки тощо), а також публікація відомостей про постачальника у якого здійснюватиметься закупівля Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства	Департамент управління майном (Наумов І.В.), Департамент патрульної поліції (Жуков Є.О.), ДУ «ЦОП НПУ» (Тетеря В.М.), територіальні органи поліції (26), Департамент захисту економіки (Купранець І.М.), Департамент внутрішньої безпеки (Коваль Є.О.) Департамент комунікації (Тракало Я.В.)	Постійно	Не потребує додаткових фінансових витрат	Кількість проведених реверсивних аукціонів в електронній системі. Проведено моніторинг цін при визначенні постачальників товарів, робіт та послуг при здійсненні закупівель. Висвітлення інформації про проведення закупівлі.
20	Потенційні дискреційні повноваження працівників поліції, які входять до складу тендерних комітетів	СЕРЕДНЯ	Використовувати примірну документацію, затверджену Міністерством економічного розвитку і торгівлі України Залучати третіх осіб (незалежних фахівців, представників громадськості) до підготовки тендерної документації Оприлюднювати проекти відповідної документації на офіційному веб-сайті для обговорення	Департамент управління майном (Наумов І.В.), Департамент патрульної поліції (Жуков Є.О.), ДУ «ЦОП НПУ» (Тетеря В.М.), територіальні органи поліції (26), Департамент захисту економіки (Купранець І.М.), Департамент внутрішньої безпеки (Коваль Є.О.) Департамент комунікації (Тракало Я.В.)	Постійно	Не потребує додаткових фінансових витрат	Підготовлено тендерну документацію із залученням третіх осіб. Проекти документації оприлюднено на офіційному веб-сайті Національної поліції України.

			Затвердити Порядок планування потреб підрозділів (установ) Центрального органу управління НПУ щодо закупівлі необхідних для забезпечення їх діяльності товарів, робіт та послуг та відповідно – запровадження такого Порядку в діяльності Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства.	Департамент управління майном (Наумов І.В.) Правовий департамент (Жиденко В.В.) Департамент управління майном (Наумов І.В.) Структурні підрозділи центрального органу управління поліції (32), територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції, установи, що належать до сфери управління Національної поліції України (58)	31 грудня 2019 року Щокварталу	Затверджено та запроваджено відповідний Порядок. Кількість проведених навчань.
21	Можливе приховування будь-яким членом тендерного комітету наявного у нього конфлікту інтересів	НИЗЬКА	Запровадити процес офіційного засвідчення про відсутність конфлікту інтересів членами тендерного комітету Попередити кожного члена тендерного комітету за порушення законодавства щодо здійснення публічних закупівель та антикорупційного законодавства із зазначення статей нормативно-правових актів, якими така відповідальність встановлена, та санкцій, які вони передбачають.	Департамент управління майном (Наумов І.В.), Департамент патрульної поліції (Жуков С.О.), ДУ «ЦОП НПУ» (Тетеря В.М.), територіальні органи поліції (26), Департамент захисту економіки (Купранець І.М.), Департамент внутрішньої безпеки (Коваль С.О.)	У разі здійснення публічних закупівель Не потребує додаткових фінансових витрат	Запровадження попередження кожного члена тендерного комітету за порушення законодавства щодо здійснення публічних закупівель та антикорупційного законодавства.

			порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попереджати працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства	запобігання корупції та проведення люстрації (Звездін І.В.)	Щокварталу		Кількість проведених навчань.
23	Можливий вплив працівників поліції або третіх осіб на процедуру надання адміністративної послуги	ВИСОКА	Переглядати нормативно-правові та організаційно-розпорядчі акти, що регулюють надання адміністративних послуг та внесення необхідних змін щодо усунення необґрунтованих дискреційних повноважень, конкретизації строків та порядку надання адміністративних послуг Опрацювати питання щодо запровадження автоматизованих систем прийняття документів, їх розгляду та прийняття рішення про надання адміністративних послуг, а у разі, якщо в автоматизованому режимі таке неможливо – забезпечення відеофіксації усіх контактів працівників поліції з одержувачами адміністративної послуги	Департамент превентивної діяльності (Бабич І.С.) територіальні органи поліції (26) Департамент превентивної діяльності (Бабич І.С.) територіальні органи поліції (26)	Щороку 31 грудня 2021 року	Не потребує додаткових фінансових витрат	Надання пропозицій щодо внесення змін до нормативно-правових та організаційно-розпорядчих актів. Запровадження автоматизованих систем.
24	Припустиме невідображення у фінансовій звітності розпорядниками бюджетних коштів	СЕРЕДНЯ	Перевіряти повноту відображення інформації про порушення, виявлені під час перевірок контролюючими органами, в фінансовій звітності	Департамент фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку (Іванченко В.В.)	Постійно	Не потребує додаткових фінансових витрат	Проведення відповідних контрольних заходів.

	інформації про порушення, виявлені під час перевірок контролюючими органами		розпорядників бюджетних коштів Попереджати працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства	територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції, установи, що належать до сфери управління Національної поліції України (58)			
25	Потенційна недобросовісність членів Дисциплінарних комісій під час проведення службових розслідувань	СЕРЕДНЯ	При призначенні до складу Дисциплінарної комісії особи, яка буде проводити службове розслідування, слід враховувати особисті, ділові та моральні якості, а також стосунки з особами, які можуть призвести до конфлікту інтересів Особа, кандидатури яких запропоновані для включення до складу дисциплінарної комісії як представників від громадськості, не повинні мати реальних або потенційних конфліктів інтересів з посадовими особами органу (підрозділу) поліції та закладу вищої освіти, в якому проводиться службове розслідування, або з поліцейським, стосовно якого проводиться службове розслідування Попереджати членів комісій про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства	Структурні підрозділи центрального органу управління поліції (32) територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції, установи, що належать до сфери управління Національної поліції України (58)	Постійно	Не потребує додаткових фінансових витрат	Проведено перевірку щодо наявності/відсутності конфлікту інтересів.
26	Ймовірна неналежна організація роботи щодо надання методичної та консультативної допомоги з питань дотримання антикорупційного законодавства	НИЗЬКА	Створити в територіальних органах Національної поліції сектори (відділи) з питань запобігання та виявлення корупції	Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації (Звездін І.В.) територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції, установи, що належать до сфери управління Національної поліції України	31 грудня 2021 року	Не потребує додаткових фінансових витрат	Створення секторів (відділів) з питань запобігання та виявлення корупції

			Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень	територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції, установи, що належать до сфери управління Національної поліції України (58) Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації (Звездін І.В.)	Щокварталу		Кількість проведених навчань.
28	Можлива недоброчесність працівників поліції, які є суб'єктами декларування при виконанні вимог фінансового контролю, що спричиняє вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією	ВИСОКА	Проводити серед працівників поліції роз'яснювальну роботу щодо порядку заповнення та подання декларацій. Надавати працівникам поліції роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю. Ознайомлювати працівників поліції з методичними рекомендаціями та рішеннями Національного агентства з питань запобігання корупції	Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації (Звездін І.В.) Структурні підрозділи центрального органу управління поліції (32), територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції, установи, що належать до сфери управління Національної поліції України (58)	Щокварталу	Не потребує додаткових фінансових витрат	Проведено інформаційну кампанію. Кількість наданих роз'яснень.
29	Припустиме недотримання поліцейськими працівниками вимог антикорупційного законодавства щодо відмови від одержання подарунків при виконанні службових обов'язків та повноважень, а також декларування отриманих подарунків	ВИСОКА	Розробити рекомендації для працівників поліції з питань застосування антикорупційного законодавства в частині обмеження щодо одержання подарунків	Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації (Звездін І.В.) Структурні підрозділи центрального органу управління поліції (32), територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції, установи, що належать до сфери управління	31 липня 2020 року	Не потребує додаткових фінансових витрат	Рекомендації розроблено.

			Опрацювати питання розробки організаційно-розпорядчого акта, що передбачатиме замовлення матеріальних цінностей виключно на підставі розроблених форм обґрунтування таких потреб, а також встановлюватиме процедуру перевірки їх достовірності та доцільності	Національної поліції України (58) Департамент управління майном (Наумов І.В.)	31 грудня 2021 року		Розробка відповідного організаційно-розпорядчого акта.
32	Припустима недоброчесність працівника поліції при списанні матеріальних ресурсів	ВИСОКА	Проводити інвентаризацію активів, що підлягають списанню Перевіряти встановлені норми списання та первинні документи, що є підставою для прийняття рішення про списання матеріальних ресурсів Проводити контрольну звірку щодо цільового використання державного майна	Департамент управління майном (Наумов І.В.) територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції, установи, що належать до сфери управління Національної поліції України (58)	Щороку	Не потребує додаткових фінансових витрат	Складено акт інвентаризації. Складено акт звірки.
33	Можлива відсутність контролю за реалізацією проектів міжнародної технічної допомоги	НИЗЬКА	Організувати та забезпечити діяльність міжвідомчих робочих груп для обговорення та затвердження проектів договорів з метою надання міжнародної технічної підтримки НПУ. При отриманні від донорів міжнародної технічної допомоги оприбуткувати та вносити зміни до кошторисів спеціального фонду державного бюджету лише на підставі отриманого погодження центрального органу управління поліції.	Департамент міжнародного поліцейського співробітництва (Неволя В.В.) Структурні підрозділи центрального органу управління поліції (32), територіальні (у тому числі міжрегіональні) органи поліції, установи, що належать до сфери управління Національної поліції України (58)	У разі виникнення потреби	Не потребує додаткових фінансових витрат	Забезпечено діяльність міжвідомчих робочих груп. Затверджено проект договору. Унесено зміни до кошторису.

ЗВІТ

за результатами оцінки корупційних ризиків у діяльності Національної поліції України

№ з/п	Ідентифікований корупційний ризик	Чинники корупційного ризику	Можливі наслідки корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Заходи із усунення (зменшення) рівня виявлених корупційних ризиків
1	Неналежна організація роботи з опрацювання проектів відомчих організаційно-розпорядчих документів, у розрізі вимог Закону України «Про запобігання корупції»	Не приведення у відповідність до чинного законодавства інструкції про порядок погодження та візування документів в Національній поліції України	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Унести зміни до Інструкції про порядок погодження та візування документів в апараті Національної поліції України, затвердженої наказом НПУ від 27.01.2016 № 72. Надавати пропозиції та зауваження до проектів відомчих організаційно-розпорядчих актів у розрізі вимог Закону України «Про запобігання корупції» Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попереджувати працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
2	Наділення керівного складу поліції ймовірними дискреційними повноваженнями, сукупністю прав та обов'язків, що надають можливість на власний розсуд визначати вид та зміст управлінського рішення, яке приймається, або можливість вибору на власний розсуд одного з декількох варіантів управлінських рішень	Наявність приватного інтересу при прийнятті управлінського рішення Не встановлення контролю за обґрунтованістю відповідного управлінського рішення	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Переглядати розподіл обов'язків керівного складу Національної поліції України Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попереджувати працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
3	Можливе недотримання відповідності напрямів використання державних коштів розпорядниками бюджетних коштів	Незаконне та неефективне використання бюджетних коштів	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Проводити контрольні заходи щодо дотримання розпорядниками бюджетних коштів своєчасності та напрямів використання адресно виділених державних коштів для конкретних цілей ресурсного оснащення шляхом постійного моніторингу в Автоматизованій системі обліку та управління господарськими процесами

				Національної поліції України Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попереджувати працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
4	Потенційна недоброчесність працівника поліції під час розгляду звернень, заяв, скарг, запитів громадян тощо	Наявність у працівника поліції приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Дотримуватися працівниками поліції вимог абзацу четвертого статті 7 Закону України «Про звернення громадян» Здійснити аналіз щодо кількості звернень, попередньої кваліфікації подій, які в них зазначені, а також контролю за їх направленням для розгляду компетентними особами та результатами розгляду Підготувати узагальнений огляд щодо роботи з розгляду звернень, заяв, скарг та запитів громадян Проводити інформаційні кампанії для населення з метою доведення можливих варіантів подачі заяв, скарг, пропозицій, тощо, а також порядку реагування у випадку ігнорування на такі звернення Вирішити спільно з фахівцями операторів рухомого (мобільного) зв'язку та CallWay Україна організаційних та технічних питань, пов'язаних з визначенням місцезнаходження заявників під час здійснення ними викликів за скороченим номером екстреної допомоги поліції «102» Запровадити систему надходження до диспетчерської служби територіальних органів поліції повідомлень про правопорушення або події з інших технічних засобів (мобільного додатка, електронної пошти, тощо) Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень. Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства

5	Планування проведення відповідних аудитів без належних підстав, обґрунтувань та ймовірності надання необ'єктивних висновків за результатами проведених аудитів	Здійснення необ'єктивного відбору об'єктів проведення внутрішнього аудиту при плануванні для отримання переваг зацікавленими особами та використання службових повноважень під час проведення аудитів для приховування наявних порушень на користь зацікавлених осіб	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Затверджувати графіки проведення аудитів Перевіряти членів комісії з проведення внутрішнього аудиту на наявність/відсутність конфлікту інтересів Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства під час (за результатами) розгляду запитів, звернень (розгляд в умовах конфлікту інтересів, розголошення інформації з обмеженим доступом), а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
6	Можлива недоброчесність працівника поліції при використанні у своїх інтересах інформації, яка стала йому відома у зв'язку з виконанням службових повноважень	Неповідомлення працівників які працюють з відповідними документами про персональну відповідальність у разі використання інформації, яка стала їм відома у зв'язку з виконанням службових повноважень Приватний інтерес зазначених працівників.	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Проводити перевірки наявності документів та інших носіїв інформації, що містять службову інформацію в НПУ Забезпечити взаємодію працівників поліції та громадян виключно шляхом офіційного листування Підготувати технічне завдання на створення комплексної системи захисту в інформаційно-телекомунікаційній системі «Інформаційний портал Національної поліції України» (шифр КСЗІ ІТС ІПНПУ) Забезпечити підготовку плану захисту інформації в інформаційно- телекомунікаційній системі «Інформаційний портал Національної поліції України» Побудувати відомчу Спеціальну мережу обміну службовою інформацією «Січ» Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства під час (за результатами) розгляду запитів, звернень (розгляд в умовах конфлікту інтересів, розголошення інформації з обмеженим доступом), а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
7	Ймовірне неналежне виконання працівниками поліції завдань і	Неналежне вжиття заходів нагляду та контролю керівниками за	Може призвести до вчинення корупційного	Вивчати індивідуальні якості працівників, створити здоровий морально-психологічний клімат в колективах та

	функцій, визначених положеннями та посадовими інструкціями	виконанням підлеглими працівниками завдань і функцій, визначених положеннями та посадовими інструкціями. Використання службового становища працівником поліції для створення сприятливих умов для осіб, стосунки з якими спричиняють виникнення у працівника поліції приватного інтересу	правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	формувати нетерпиме ставлення до порушників Ознайомити працівників поліції з вироками судів щодо порушень антикорупційного законодавства поліцейськими Проводити перевірки службової діяльності працівників поліції представниками Департаменту внутрішньої безпеки, з метою повного, усебічного та об'єктивного встановлення причин і умов, що призводять до надзвичайних подій, надання належної оцінки порушникам службової дисципліни та їх керівникам Проводити періодичне внутрішнє опитування серед працівників поліції Запровадити інститут взаємопідтримки поліцейських за принципом «Рівний-рівному», що дозволить здійснювати втручання у професійно-психологічні проблеми на ранніх етапах їх виникнення з метою профілактики кризових станів, як конкретних працівників поліції, так і колективів у цілому Удосконалити систему «Службове завдання» Здійснити заходи щодо удосконалення роботи інтернет-ресурсу «Освітній портал службової підготовки поліцейських» Реалізувати організаційних-практичних заходів щодо забезпечення функціонування інформаційно-пошукової системи Департаменту внутрішньої безпеки, підтримання в актуальному стані накопичених у ній ресурсів, їх своєчасне використання в оперативно-розшуковій діяльності підрозділів внутрішньої безпеки за визначеними напрямками Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства під час (за результатами) розгляду запитів, звернень (розгляд в умовах конфлікту інтересів, розголошення інформації з обмеженим доступом), а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства

8	Потенційна недоброчесність слідчого при здійсненні досудового розслідування, а саме під час прийняття рішення про передачу на зберігання речових доказів	Затягування термінів прийняття рішення про передачу на зберігання речового доказу власнику або маніпулювання можливістю не передання речового доказу власнику на зберігання до прийняття рішення по кримінальному провадженню Приватний інтерес працівника поліції	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією/	Проводити заслуховування по кримінальним провадженням з метою перевірки дотримання слідчими вимог КПК України та КК України під час здійснення досудового розслідування Опрацювати пропозиції щодо приведення законодавчих актів у відповідність до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства під час (за результатами) розгляду запитів, звернень (розгляд в умовах конфлікту інтересів, розголошення інформації з обмеженим доступом), а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
9	Можлива недоброчесність працівника поліції під час опрацювання заяв щодо видачі дозволів на використання об'єктів і приміщень, призначених для провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів	Приватний інтерес працівника поліції щодо надання переваг певним особам	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Здійснити нагляд керівництвом за прийнятими рішеннями під час розгляду заяв щодо видачі дозволів на використання об'єктів і приміщень, призначених для провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів Вивчити стан сімейно-побутових питань підлеглих працівників, вжити заходів щодо недопущення виникнення реального, потенційного конфлікту інтересів (у тому числі шляхом зовнішнього врегулювання конфлікту інтересів) Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
10	Ймовірна недоброчесність працівника державних установ НПУ (навчальних центрів, академії патрульної поліції) при наданні переваги слухачам у проходженні проміжного (підсумкового) контролю та в інших процесах, які відбуваються під час проходження первинної професійної підготовки	Приватний інтерес посадової особи щодо надання переваг певним слухачам. Втручання третіх осіб у діяльність викладацького складу.	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Вживати заходів зовнішнього контролю, шляхом залучення представників центрального органу управління поліції Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства під час (за результатами) розгляду запитів, звернень (розгляд в умовах конфлікту інтересів, розголошення інформації з обмеженим доступом), а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з

	поліцейських			корупцією правопорушень Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
11	Припустима недоброчесність працівника поліції під час охорони затриманих, взятих під варту та адмінірештованих осіб в ІТТ, а також під час здійснення конвоювання, створення (надання) для заарештованих осіб певних послуг (побачень, отримання передач, здійснення телефонних дзвінків, інше)	Не встановлення контролю (або недостатній контроль) з боку керівництва. Наявність приватного інтересу працівника поліції.	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Упровадити методики інтерв'ювання осіб, які доставляються до ІТТ, з фіксацією в інформаційній підсистемі «Custody records». Здійснити раптові перевірки за службовою діяльністю працівників ІТТ, з метою недопущення їх вступу в неділові стосунки з утримуваними. Виключити випадки залучення до охорони та конвоювання поліцейських, які мають тенденцію порушень службової дисципліни та законності, а також негативно характеризуються Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства під час (за результатами) розгляду запитів, звернень (розгляд в умовах конфлікту інтересів, розголошення інформації з обмеженим доступом), а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
12	Можлива недоброчесність працівника поліції під час складання адміністративних протоколів	Недосконалість положень Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Розробити та впровадити електронні постанови Унести зміни до наказу Міністерства внутрішніх справ України від 06.11.2015 № 1376 «Про внесення зміни до Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції» Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства під час (за результатами) розгляду запитів, звернень (розгляд в умовах конфлікту інтересів, розголошення інформації з обмеженим доступом), а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства

13	Ймовірна недоброчесність працівника поліції при встановленні порушення законодавства щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування	Відсутність новітніх форм та методів превентивної роботи з дітьми та батьківською громадою, у тому числі з питань протидії домашньому насильству стосовно дітей та реагування на факти вчинення насильства в сім'ї	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Залучати громадськість, органи виконавчої влади та/або об'єднати територіальні громади до здійснення суворого контролю за дотриманням законодавства щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування Запровадити новітні форми та методи превентивної роботи з дітьми та батьківською громадою, у тому числі з питань протидії домашнього насильства стосовно дітей та реагування на факти вчинення насильства в сім'ї Забезпечити надання превентивних поліцейських послуг з урахуванням вимог міжнародного законодавства у сфері ювенальної юстиції, запровадження передових методик та інновацій у роботі з дітьми у конфлікті та контакті з законом на основі партнерства та комунікації Удосконалити знання та навички поліцейських ювенальної превенції, провести супервізію з питань міжнародного права у сфері ювенальної юстиції Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
14	Припустима недоброчесність працівників поліції під час прийняття рішень при погодженні чи наданні іпотечного кредитування для поліцейських	Приватний інтерес членів комісій при прийнятті рішень при погодженні чи наданні іпотечного кредитування для поліцейських.	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Створити окремий підрозділ (відділ, сектор) Підібрати кваліфікований персонал Розробити алгоритм дій при розгляді матеріалів щодо забезпечення житлом поліцейських Організувати формування списку заявників (поліцейських, бажаючих отримати житло у лізинг) Організувати формування переліку житла відносно якого можуть бути укладені договори фінансового лізингу Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
15	Потенційна недоброчесність працівників поліції під час прийняття рішень про відшкодування поліцейським	Приватний інтерес працівників поліції при прийнятті рішень про відшкодування поліцейським коштів по договорах оренди житла.	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення,	Опрацювати порядок та умови надання компенсацій з державного бюджету на виплату грошової компенсації за оренду житла Запровадити облік поліцейських, які орендують житло

	коштів по договорах оренди житла	Відсутність обліку поліцейських, що орендують житло.	пов'язаного з корупцією	Організувати роботу комісії з питань виплати грошової компенсації Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
16	Можлива недоброчесна поведінка працівників поліції, яка полягає у наявності близьких зв'язків з особами, які займаються проституцією, утримують місця розпусти і звідництво, являються сутенерами	Приватний інтерес працівника поліції	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Вивчати стан сімейно-побутових питань працівників поліції Розглядати звернення громадян Проводити роботу з громадськістю Вжити оперативних заходів Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
17	Ймовірна недосконалість кадрової політики щодо просування по службі, направлення на навчання, кар'єрного зростання і утримання на робочих посадах жінок та чоловіків, а також рівної участі жінок у процесах прийняття рішень	Низькі знання працівників поліції вимог законодавства з питань гендерної інтеграції. Відсутність гендерного аналізу, зокрема щодо забезпечення рівного ставлення та рівних кар'єрних можливостей для працівників чоловічої і жіночої статі. Кумівство та особисті стосунки, унаслідок чого формуються домовленості, що ослаблюють механізми контролю та запобігання корупції. Можливість одержання неправомірної вигоди за прийняття рішень (вплив на прийняття рішень) про прийняття на службу в поліцію, призначення на посаду та просування по	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Розробити та розповсюдити статистично-аналітичні матеріали з питань рівності прав та можливостей жінок і чоловіків у галузях безпеки та оборони та їх врахування під час прийняття управлінських рішень Розроблення модулів/тем за сферами дії Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок із забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків з урахуванням сучасних міжнародних документів та рекомендацій міжнародних моніторингових органів та включення їх до професійних, короткострокових програм підвищення кваліфікації Проводити навчання (тренінгів) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства

		службі		
18	Можливий вплив зацікавлених осіб/кандидатів на зайняття посад в поліції на формування довідки про результати спеціальної перевірки щодо осіб, які претендують на зайняття посад в Національній поліції України з порушенням встановлених критеріїв та вимог	Внаслідок порушень під час проведення перевірки документів та підготовки довідки про результати спеціальної перевірки особи, яка не відповідає встановленим законодавством вимогам, може бути надано право на зайняття вакантної посади	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Проводити спеціальну перевірку відповідно до вимог Порядку проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком, і внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
19	Евентуальна наявність дискреційних повноважень щодо визначення постачальників товарів, робіт та послуг при здійсненні допорогових закупівель	Приватний інтерес працівника поліції щодо надання переваг певним постачальникам товарів, робіт чи послуг Відсутність у органах та підрозділах НПУ типової документації для кожного виду товарів і послуг, розробленої із залученням фахівців чи експертів. Навмисне завищення обсягів замовлень для використання надлишку в особистих цілях. Можливість поділу товару з метою здійснення закупівлі без застосування системи ProZorro. Намагання уникнути процедуру, установлену законом порядку, публічних закупівель.	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Проводити реверсивні аукціони в електронній системі закупівель Проводити моніторинг цін при визначенні постачальників товарів, робіт та послуг при здійсненні закупівель Оприлюднювати інформацію про проведення закупівлі зі встановленням розумних строків подання пропозицій постачальниками, критеріїв відбору (ціна, якість, час поставки тощо), а також публікація відомостей про постачальника у якого здійснюватиметься закупівля Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
20	Потенційні дискреційні повноваження працівників поліції, які входять до складу тендерних комітетів	Недобросовісність працівників поліції під час підготовки тендерної документації щодо її формування під конкретного постачальника.	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Використовувати примірну документацію, затверджену Міністерством економічного розвитку і торгівлі України Залучати третіх осіб (незалежних фахівців, представників громадськості) до підготовки тендерної документації Оприлюднювати проекти відповідної документації на

		Підготовка технічних параметрів та вимог до предмета закупівель виключно під товар конкретного виробника. Приватний інтерес працівника тендерного комітету щодо надання переваг певним постачальникам товарів, робіт чи послуг.		офіційному веб-сайті для обговорення Затвердити Порядок планування потреб підрозділів (установ) Центрального органу управління НПУ щодо закупівлі необхідних для забезпечення їх діяльності товарів, робіт та послуг та відповідно – запровадження такого Порядку в діяльності Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства.
21	Можливе приховування будь-яким членом тендерного комітету наявного у нього конфлікту інтересів	Ймовірне надання переваг певним постачальникам при наявності конфлікту інтересів під час здійснення закупівель з метою одержання неправомірної вигоди, неефективне використання бюджетних ресурсів. Приватний інтерес осіб щодо надання переваг певним особам	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Запровадити процес офіційного засвідчення про відсутність конфлікту інтересів членами тендерного комітету Попередити кожного члена тендерного комітету за порушення законодавства щодо здійснення публічних закупівель та антикорупційного законодавства із зазначення статей нормативно-правових актів, якими така відповідальність встановлена, та санкцій, які вони передбачають. Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
22	Ймовірна недобросовісність працівника поліції під час надання таких послуг: -видача дозволів на придбання і перевезення вогнепальної зброї, боєприпасів, інших предметів, на які поширюється дозвільна система; -видача дозволу на зберігання і носіння;	Складність одержання адміністративних послуг, у зв'язку з невичерпним переліком документів, що подаються для їх одержання, затягуванням строків розгляду таких документів, недостатня регламентація підстав для відмови у їх одержанні. Наявність приватного інтересу у працівника поліції під час надання	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Взяти участь у створенні «Єдиного реєстру зброї» (розроблення технічного проекту системи, проведення попередніх випробувань системи) Забезпечити унесення інформації про предмети, на які розповсюджується дія дозвільної системи до «Єдиного реєстру зброї» Проводити перевірки за додержанням процедури оформлення відповідних дозволів та дотримання строків їх видачі (надання вмотивованої відповіді щодо відмови видачі)

	-переоформлення зброї за місцем її обліку з одного власника на іншого; -видача дозволу (оформлення документів) на відкриття та функціонування об'єктів дозвільної системи, що працюють з вибуховими матеріалами, піротехнічних майстерень та інших об'єктів; -видача дублікатів документів дозвільного характеру	адміністративних послуг. Відсутність автоматизованого процесу обліку видачі відповідних дозволів.		Опрацювати питання щодо можливості впровадження нових форм та методів автоматизації процесів обліку видачі відповідних дозволів Удосконалити процедуру приймання та розгляду документів Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попереджати працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
23	Можливий вплив працівників поліції або третіх осіб на процедуру надання адміністративної послуги	Приватний інтерес працівників поліції, з метою отримання неправомірної вигоди або певних послуг у пришвидшенні процедури надання дозволів	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Переглядати нормативно-правові та організаційно-розпорядчі акти, що регулюють надання адміністративних послуг та внесення необхідних змін щодо усунення необґрунтованих дискреційних повноважень, конкретизації строків та порядку надання адміністративних послуг Опрацювати питання щодо запровадження автоматизованих систем прийняття документів, їх розгляду та прийняття рішення про надання адміністративних послуг, а у разі, якщо в автоматизованому режимі таке неможливо – забезпечення відеофіксації усіх контактів працівників поліції з одержувачами адміністративної послуги Попереджати працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
24	Припустиме не відображення у фінансовій звітності розпорядниками бюджетних коштів інформації про порушення, виявлені під час перевірок контролюючими органами	Подання недостовірної інформації в фінансово-бюджетній звітності	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Перевіряти повноту відображення інформації про порушення, виявлені під час перевірок контролюючими органами, в фінансовій звітності розпорядників бюджетних коштів Попереджати працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
25	Потенційна недобросовісність членів Дисциплінарних комісій під час проведення службових розслідувань	Приватний інтерес членів Дисциплінарної комісії під час проведення службових розслідувань	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	При призначенні до складу Дисциплінарної комісії особи, яка буде проводити службове розслідування, слід враховувати особисті, ділові та моральні якості, а також стосунки з особами, які можуть призвести до конфлікту інтересів Особи, кандидатури яких запропоновані для включення до

				складу дисциплінарної комісії як представників від громадськості, не повинні мати реальних або потенційних конфліктів інтересів з посадовими особами органу (підрозділу) поліції та закладу вищої освіти, в якому проводиться службове розслідування, або з поліцейським, стосовно якого проводиться службове розслідування Попереджати членів комісій про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
26	Ймовірна неналежна організація роботи щодо надання методичної та консультативної допомоги з питань дотримання антикорупційного законодавства	Необізнаність працівників поліції щодо вимог антикорупційного законодавства, у зв'язку з відсутністю в територіальних органах поліції уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Створити в територіальних органах Національної поліції сектори (відділи) з питань запобігання та виявлення корупції Проводити агітаційно-інформаційну роботу серед працівників поліції Переглядати список відповідальних осіб за здійснення антикорупційних заходів Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попереджати працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
27	Виникнення конфлікту інтересів (при розгляді звернень, проведенні службових розслідувань та перевірок, при спільній роботі близьких осіб, прийнятті на роботу, звільненні з роботи, застосуванні заохочень, дисциплінарних стягнень, наданні наказів та доручень)	Приватний інтерес осіб щодо надання переваг певним особам. Недотримання вимог при прямій організаційній або правовій залежності підлеглого поліцейського від керівника, в тому числі через вирішення (участь у вирішенні) певних питань (прийняття на роботу, звільнення з роботи, застосування заохочень, дисциплінарних стягнень, надання вказівок, доручень тощо, контролю за їх виконанням)	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Запровадити проведення самостійного тестування на наявність (відсутність) конфлікту інтересів, відповідно до Методичних рекомендацій щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів Стимулювати контроль та запобігання конфлікту інтересів шляхом обов'язкових доповідей про наявний конфлікт інтересів працівниками. Розповсюдити методичні рекомендації про щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів Зобов'язати повідомляти про конфлікт інтересів та вживати санкцій при недотриманні вимог Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень

				Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
28	Можлива недобросовісність працівників поліції, які є суб'єктами декларування при виконанні вимог фінансового контролю, що спричиняє вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією	Недостатнє інформування посадовими особами підлеглого особового складу з питань вивчення та дотримання законодавства у сфері запобігання і протидії корупції	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Проводити серед працівників поліції роз'яснювальну роботу щодо порядку заповнення та подання декларацій. Надавати працівникам поліції роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю Ознайомлювати працівників поліції з методичними рекомендаціями та рішеннями Національного агентства з питань запобігання корупції Попередити працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
29	Припустиме недотримання працівниками поліції вимог антикорупційного законодавства щодо відмови від одержання подарунків при виконанні службових обов'язків та повноважень, а також декларування отриманих подарунків	Приховування працівниками поліції отриманих подарунків при виконанні обов'язків та повноважень, а також недекларування отриманих подарунків	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Розробити рекомендації для працівників поліції з питань застосування антикорупційного законодавства в частині обмеження щодо одержання подарунків Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попереджати працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
30	Наявність у працівника поліції можливості задовольнити приватний інтерес у зв'язку з виконанням своїх службових обов'язків під час здійснення контролю за своєчасністю подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування	Наявність у працівника поліції можливості задовольнити свій приватний інтерес, зокрема, шляхом використання інформації, що стала йому відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків під час здійснення контролю за своєчасністю подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або вчинення чи невчинення в інтересах іншої особи певних дій, пов'язаних із проведенням такого контролю внаслідок прийняття пропозиції чи	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією	Визначити осіб, відповідальних за перевірку декларацій, у тому числі з числа безпосередніх керівників працівників поліції, передбачити відповідальність за невстановлення таких фактів Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попереджати працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства

		одержання працівником поліції неправомірної вигоди під час виконання службових повноважень та обов'язків		
31	Ймовірна недоброчесність працівників поліції при замовленні матеріальних цінностей, що призводить до завищення обсягів замовлення матеріальних цінностей з метою використання надлишків в особистих цілях	Використання матеріальних ресурсів у власних цілях, з метою отримання неправомірної вигоди. Штучне заниження експлуатаційних характеристик матеріальних ресурсів що перебувають у користуванні, з метою їх подальшого списання чи заміни	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення пов'язаного з корупцією	Проводити аналіз запасів матеріальних ресурсів та інтенсивності їх використання перед формуванням потреби на них Перевіряти повноту закріплення матеріальних ресурсів за матеріально-відповідальними особами. Опрацювати питання розробки організаційно-розпорядчого акта, що передбачатиме замовлення матеріальних цінностей виключно на підставі розроблених форм обґрунтування таких потреб, а також встановлюватиме процедуру перевірки їх достовірності та доцільності Попереджати працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
32	Припустима недоброчесність працівника поліції при списанні матеріальних ресурсів	Списання матеріальних ресурсів, які не втратили ознаки активу та можуть бути використані, відновлені, передані іншим користувачам, з метою зняття з обліку та подальшого використання в інших цілях. Приватний інтерес осіб щодо отримання та використання матеріальних цінностей на власний розсуд	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення пов'язаного з корупцією	Проводити інвентаризацію активів, що підлягають списанню Перевіряти встановлені норми списання та первинні документи, що є підставою для прийняття рішення про списання матеріальних ресурсів Проводити контрольну звірку щодо цільового використання державного майна Попереджати працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства
33	Можлива відсутність контролю за реалізацією проектів міжнародної технічної допомоги	Приватний інтерес працівників поліції, та неналежне виконання службових обов'язків при отриманні міжнародної технічної допомоги	Може призвести до вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення пов'язаного з корупцією	Організувати та забезпечити діяльність міжвідомчих робочих груп для обговорення та затвердження проектів договорів з метою надання міжнародної технічної підтримки НПУ. При отриманні від донорів міжнародної технічної допомоги оприбуткувати та вносити зміни до кошторисів спеціального фонду державного бюджету лише на підставі отриманого погодження центрального органу управління поліції. Проводити навчання (тренінги) із доведенням типових ситуацій порушення антикорупційного законодавства, а

				також ситуацій порушення спеціального законодавства, що можуть передувати або бути наслідками вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень Попереджати працівників поліції про відповідальність, яка настає за порушення антикорупційного законодавства

Додаток В
Акт впровадження в правотворчість

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЗАКОНОДАВСТВА

04053, Київ, пров. Несторівський, 4, тел. 235 96 01, факс. 235 96 05, e-mail: zak_norm@rada.gov.ua

№ 22 / 662-1-15

„ 16 ” 05 2019 р.

АКТ
впровадження у практичну діяльність
Інституту законодавства Верховної Ради України
результатів дисертації здобувача наукової лабораторії з проблем
превентивної діяльності та запобігання корупції навчально-наукового
інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ Мельничука
Романа Васильовича на тему «Адміністративно-правові засади
запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції
України»

Повідомляємо спеціалізованій вченій раді, що наукові положення, розроблені здобувачем наукової лабораторії з проблем превентивної діяльності та запобігання корупції навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ Мельничуком Романом Васильовичем під час підготовки дисертаційного дослідження за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» на тему: «Адміністративно-правові засади запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України», які стосуються розвитку адміністративно-правового регулювання у сфері попередження та протидії корупційним проступкам у поліцейській діяльності мають необхідний теоретичний та методологічний рівень, наукову, практичну значимість та можуть бути використані Інститутом законодавства Верховної Ради України у підготовці відповідних законопроектів.

Заслужують на особливу увагу доповнення до чинного законодавства України, у першу чергу, пов'язанні з необхідністю подальшого покращення практики адміністративно-правового забезпечення організації роботи вітчизняної системи поліції у розрізі вимог Закону України «Про запобігання корупції». Важливе значення також мають пропозиції автора щодо внесення змін і доповнень до низки законів, підзаконних і відомчих нормативно-правових актів МВС України та Національної поліції України, зокрема щодо належної, повної та своєчасної реалізації міжнародно-правових зобов'язань України щодо зменшення чинників, які сприяють вчиненню корупційних правопорушень, правопорушень, пов'язаних з корупцією працівниками поліції, демократизації взаємодії громадян із відповідними суб'єктами владних повноважень правоохоронної сфери, підвищення транспарентності та відкритості функціонування Національної поліції України.

Наведені вище висновки та рекомендації Мельничука Романа Васильовича прийняті до уваги Інститутом законодавства Верховної Ради

України і будуть враховуватись при підготовці експертно-аналітичних матеріалів для відповідних Комітетів Верховної Ради України, з метою удосконалення адміністративного законодавства України.

**Директор,
академік НАН України**

О. Л. Копиленко

Додаток Г
Акт впровадження в освітній процес

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор Національної
академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор
Станіслав ГУСАРЕВ

15.12.2020 р.

АКТ

впровадження результатів дисертації
здобувача наукової лабораторії з проблем превентивної діяльності та
запобігання корупції навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ
Мельничука Романа Васильовича на тему «Адміністративно-правові
засади запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної
поліції України» в освітній процес
Національної академії внутрішніх справ

Комісія в складі: в.о. начальника відділу докторантури та ад'юнктури, доктора юридичних наук, професора Дрозда Олексія Юрійовича (голова комісії), заступника начальника навчально-методичного відділу, кандидата юридичних наук Бистрицького Богдана Юрійовича, завідувача кафедри поліцейського права, кандидата юридичних наук, доцента Кулікова Володимира Анатолійовича склала цей акт про те, що результати дисертації здобувача наукової лабораторії з проблем превентивної діяльності та запобігання корупції навчально-наукового інституту № 3 Мельничука Романа Васильовича на тему «Адміністративно-правові засади запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України» впроваджені в освітній процес академії, зокрема:

1. Матеріали дисертації застосовуються в освітньому процесі під час підготовки та проведення лекцій, семінарських і практичних занять для здобувачів вищої освіти з навчальних дисциплін «Адміністративне право і процес», «Публічне адміністрування», «Контрольна діяльність публічної адміністрації», «Адміністративна реформа в Україні», «Сучасні аспекти адміністративного права», «Публічна служба».

2. Результати дисертаційного дослідження Мельничука Романа Васильовича відображені в наукових статтях і матеріалах науково-практичних конференцій для здобувачів вищої освіти, де в якості джерел рекомендовано такі публікації:

Мельничук Р.В. Сучасний стан державної політики у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України. *Юридична наука*. 2019. № 6. С. 150-156.

Мельничук Р.В. Актуальні теоретико-правові підходи щодо сутності корупційних ризиків в діяльності Національної поліції України. *Visegrad journal on human rights*. 2019. № 6/3. Р. 230-234. (Словацька Республіка).

Мельничук Р.В. Система адміністративно-правових заходів з питань запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України. *Юридична наука*. 2019. №11. С. 117-124.

Мельничук Р.В. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності органів поліції. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. Випуск 6. С. 167-175.

Мельничук Р.В. Адміністративно-правове регулювання запобігання корупційним ризикам у діяльності національної поліції України. *Юридична наука*. 2020. №2. С. 131-136.

Мельничук Р.В. Адміністративно-правові засади взаємодії Національного агентства з питань запобігання корупції та Національної поліції у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності органів поліції. *Юридична наука*. 2020. №1. С. 155-160.

Мельничук Р.В. Адміністративно-правове регулювання повноважень національної поліції у сфері запобігання корупційним ризикам у діяльності органів поліції України. *Актуальні проблеми реформування системи законодавства України: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції*, м. Запоріжжя, 25-26 січня 2019 року. Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2019. С. 33-36.

Мельничук Р.В. Особливості державної політики у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України. *Право як ефективний суспільний регулятор: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції*, м. Львів, 15-16 лютого 2019 р. Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2019. С. 56-59.

Мельничук Р.В. Адміністративно-правові форми і методи запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України. *Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та вимоги сьогодення: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції*, м. Запоріжжя, 24-25 липня 2020 року. Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2020. С. 34-37.

Мельничук Р.В. Щодо систематизації адміністративно-правових актів у сфері запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції. *Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права : матеріали міжнародної науково-практичної конференції*, м. Львів, 19-20 червня 2020 р. Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2020. С. 41-44.

3. Зазначені праці підтвердили високий теоретичний і навчально-методичний рівень, практичну доступність і доцільність за результатами використання під час підготовки та проведення всіх видів занять.

Голова комісії

Олексій ДРОЗД

Члени комісії:

Богдан БИСТРИЦЬКИЙ

Володимир КУЛІКОВ

Додаток Д
Акт впровадження в науково-дослідну сферу

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ
ІНСТИТУТ
ПУБЛІЧНОГО ПРАВА**

вул. Г.Кірпи, 2 А, м.Київ, 03035
Тел. 044 228-1031
E-mail: sipl@email.ua
sipl@i.ua
www.sipl.com.ua

**SCIENTIFIC INSTITUTE
OF PUBLIC LAW**

2 a, Kirpy str., Kyiv, 03035
Tel. +38 044 228-1031
E-mail: sipl@email.ua
sipl@i.ua
www.sipl.com.ua

17.12.2020 № 5/2/2-97

На № _____ від _____

Довідка

**про використання результатів дисертації Мельничука Романа
Васильовича на тему «Адміністративно-правові засади запобігання
корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України»
в науково-дослідній діяльності
Науково-дослідного інституту публічного права**

Інформуємо, що наукові положення дисертаційного дослідження Мельничука Романа Васильовича на тему «Адміністративно-правові засади запобігання корупційним ризикам в діяльності Національної поліції України» присвячені дослідженню теоретичних і практичних проблем організації здійснення запобігання основним корупційним ризикам у діяльності Національної поліції України. У роботі з'ясовано особливості налагодження ефективного адміністративно-правового забезпечення боротьби з корупційними правопорушеннями працівників поліції.

Окремо наголошено на пропозиціях і рекомендаціях, спрямованих на удосконалення законодавства щодо створення за допомогою адміністративно-правового інструментарію сприятливих умов для суттєвого зменшення корупціогенних чинників у системі поліції, що використовуються Інститутом в науково-дослідній роботі його наукових відділів в межах реалізації тем наукових досліджень «Правове забезпечення розвитку підприємництва та органів місцевого самоврядування» (номер державної реєстрації № 0115U005255) та «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації №0115U005495).

**В.о. президента
Науково-дослідного інституту публічного права,
доктор юридичних наук, доцент**

Сергій КОРОЄД